Bu kitaba sığmayan daha neler var!

Karekodu okutun, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaşın!

ÖDS

ÖĞRENCİ/ÖĞRETMEN DESTEK SİSTEMİ

https://ods.eba.gov.tr

- Konu Anlatımlı Ders Videoları
- Soru Çözüm Videoları
- Ders Anlatım Videoları
- Çoktan Seçmeli Sorular

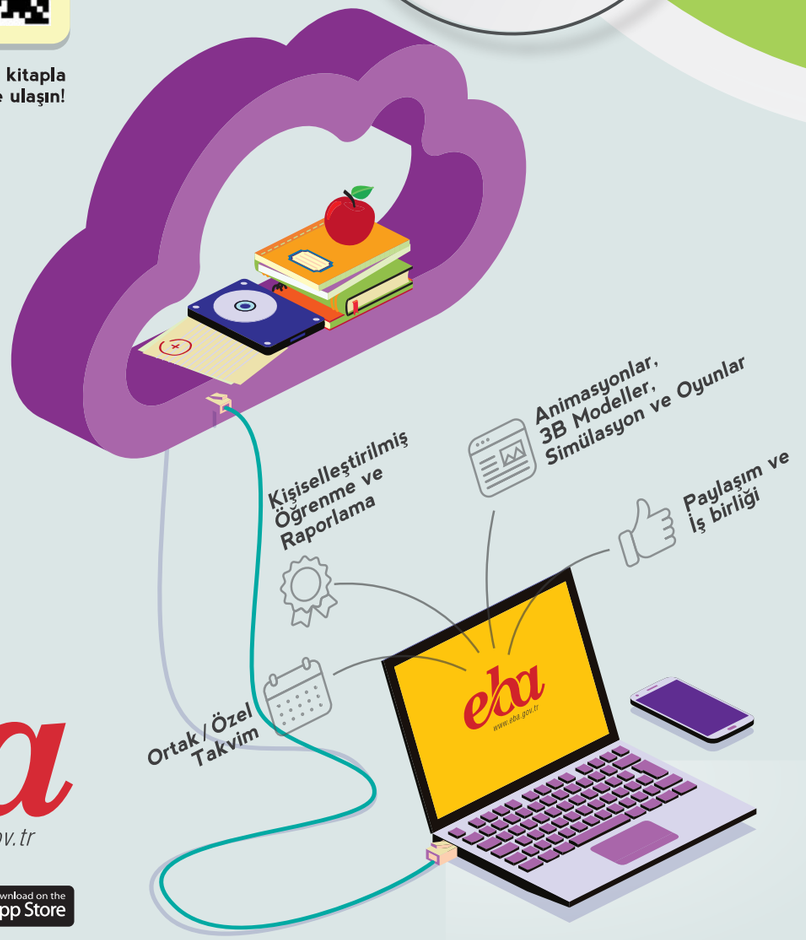

eba

www.eba.gov.tr

Google play | Download on the App Store

40181 700982

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.

PARA İLE SATILAMAZ.

ISBN: 978-975-11-6914-3

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 5'inci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ 11-12 DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

11-12 DERS MATERYALİ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

11-12

DERS MATERYALİ

Yazarlar

Ebru DAŞ
Emre ÇORUH
Fatma KÖSE
Hatice KILIÇ
Vesile Gamze AYKURT

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 8427
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....: 2319

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Dil Uzmanı	Buket AYKURT ÇAMEL
Rehberlik Uzmanı	Sema BAYRAKTAR
Rehberlik Uzmanı	Yeliz GENÇTAV
Görsel Tasarım Uzmanı	Gamze Güder
Program Geliştirme Uzmanı	Pelin KILIÇ KOÇAK

ISBN: 978-975-11-6914-3

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce ders materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

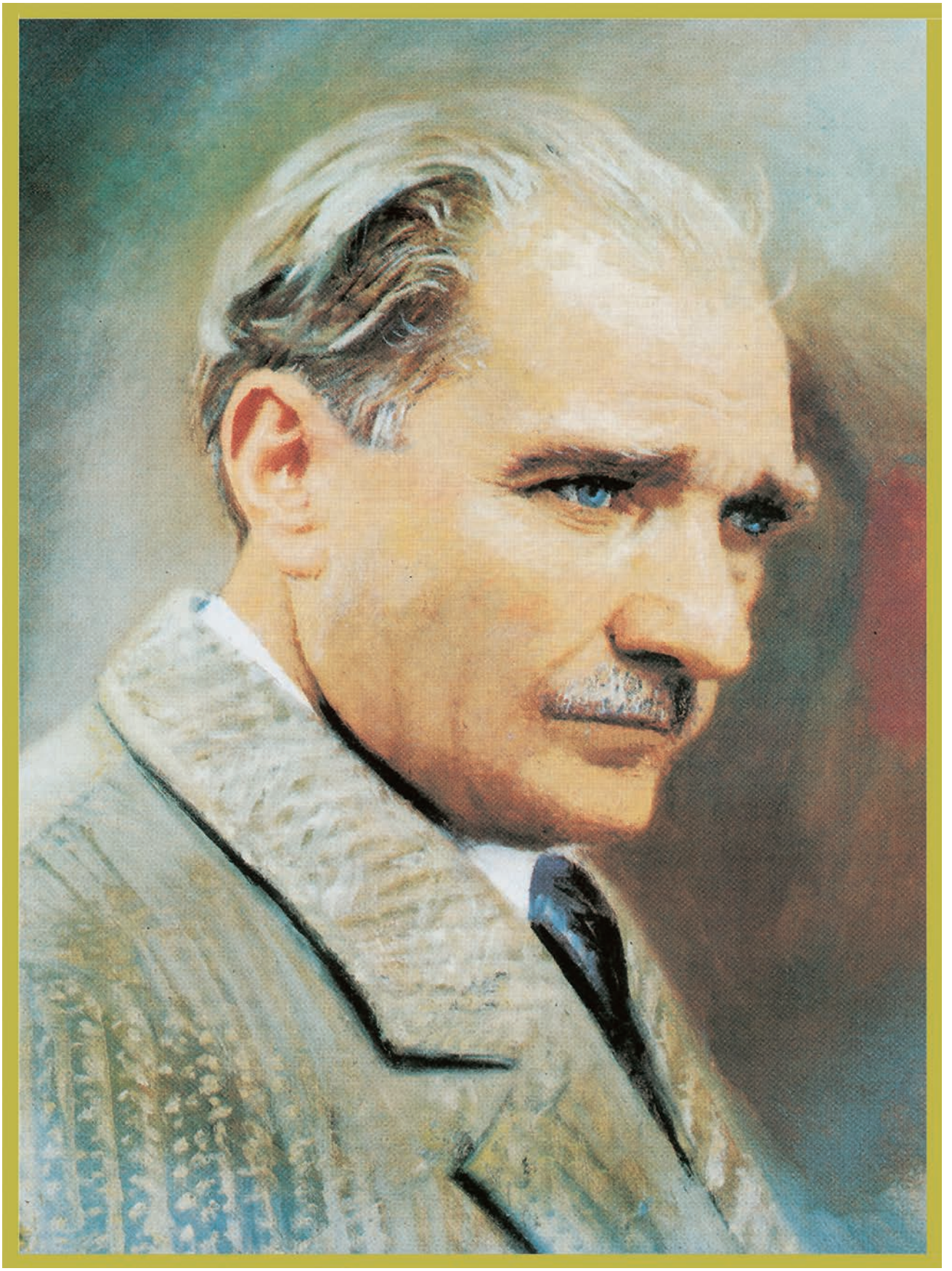

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

DERS MATERYALİNİN TANITIMI 12

1. ÖĞRENME BİRİMİ: SAĞLIK TURİZM KAVRAMI

1.1. SAĞLIK TURİZMİ.....16

1.1.1. Turizm ve Özellikleri.....16

1.1.2. Turizm Çeşitleri.....17

1.1.3. Sağlık Turizmiyle İlgili Kavramlar.....18

1.1.4. Sağlık Turizminin Gelişmesine Katkı Sağlayan Faktörler 21

1.1.5. Sağlık Turizminin Temel Özellikleri 22

1.1.6. Sağlık Turizmi Çeşitleri 23

1.1.7. Sağlık Turizminin Avantajları 27

1.1.8. Sağlık Turizminin Diğer Turizm Türlerinden Farkı 27

1.2. SAĞLIK TURİZMİ PAYDAŞLARI..... 29

1.2.1. Sağlık Turizmi Paydaşlarınının Sınıflandırılması 29

1.2.2. Türkiye'de Sağlık Turizminde Rol Alan Paydaşlar.....30

Ölçme ve Değerlendirme 43

2. ÖĞRENME BİRİMİ: TÜRKİYE' DE SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

2.1. SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ.....46

2.1.1. Sağlık Turizmi Merkezleri ve Özellikleri.....46

2.1.2. Sağlık Turizmi Merkezlerinin Tarihçesi.....49

2.1.3. Türkiye'deki Sağlık Turizmi Merkezleri.....52

2.2. TÜRKİYE'NİN SAĞLIK TURİZMİ AÇISINDAN ÖZELLİKLERİ.....59

2.2.1. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Güçlü Yönleri.....61

2.2.2. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Zayıf Yönleri.....62

2.2.3. Sağlık Turizmi Alanında Türkiye'nin Fırsatları.....63

2.2.4. Sağlık Turizmi Alanında Türkiye'nin Dezavantajları.....63
2.2.5. Türkiye'de Sağlık Turizmi Politikaları.....64
Ölçme ve Değerlendirme 67

3. ÖĞRENME BİRİMİ: TERMAL SU KAYNAKLARI

3.1. TERMAL SU 70
3.1.1. Termal Suların Oluşumu.....72
3.1.2. Geçmişten Bugüne Termal Su 74
3.1.3. Türkiye'de Jeotermal Su Kaynakları.....78
3.1.4. Termal Su İle İlgili Tanımlar.....80
3.1.5. Termal Su Kaynaklarının Özellikleri 83
3.1.6. Jeotermal Sularda Çözünmüş Hâlde Bulunan Elementler 83
3.2. TERMAL SU KAYNAKLARININ KULLANIM ALANLARI.....85
3.2.1. Jeotermal Kaynakların Kullanım Alanları.....87
3.2.2. Termal Su Kaynaklarının İçeriğine Göre Sınıflandırılması.....91
Ölçme ve Değerlendirme 95

4. ÖĞRENME BİRİMİ: DÜNYADA VE TÜRKİYE' DE SAĞLIK TURİZMİ

4.1. TÜRKİYE'DEKİ TERMAL TURİZM KENT BÖLGE VE MERKEZLERİ.....98
4.1.1. Güney Marmara Termal Turizm Bölgesi.....99
4.1.2. Güney Ege Termal Turizm Bölgesi 103
4.1.3. Frigya Termal Turizm Bölgesi.....105
4.1.4. Orta Anadolu Termal Turizm Bölgesi 108
4.1.5. Kuzey Anadolu Termal Turizm Merkezi.....109
4.1.6. Doğu Marmara Termal Turizm Merkezi.....110
4.1.7. Batı Karadeniz Termal Turizm Merkezi.....111
4.1.8. Termal Turizm Kent Merkezleri 112

4.2. DÜNYADA SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ..... 117
4.2.1. Dünyada Sağlık Turizminin Önemi.....118
4.2.2. Hindistan..... 119
4.2.3.Tayland.....119
4.2.4. Singapur 120
4.2.5. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 121
4.2.6. Malezya.....121
4.2.7. Almanya 122
4.2.8. Meksika.....122
Ölçme ve Değerlendirme 123

Kaynakça 125
Görsel Kaynakçası 130
Cevap Anahtarı 131

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

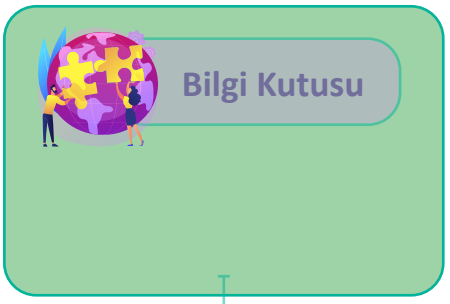

Konu hakkındaki krtik bilgilerin yer aldığı kutuyu gösterir.

Konu hakkındaki dikkat çekici bilgilerin yer aldığı kutuyu gösterir.

Konu hakkındaki araştırma yapılacak bilgilerin yer aldığı kutuyu gösterir.

Konu hakkında merak duygusu uyandırarak bilimsel okuma yapılması amaçlı çeşitli metinlere yönlendiren karekodların yer aldığı kutuyu gösterir.

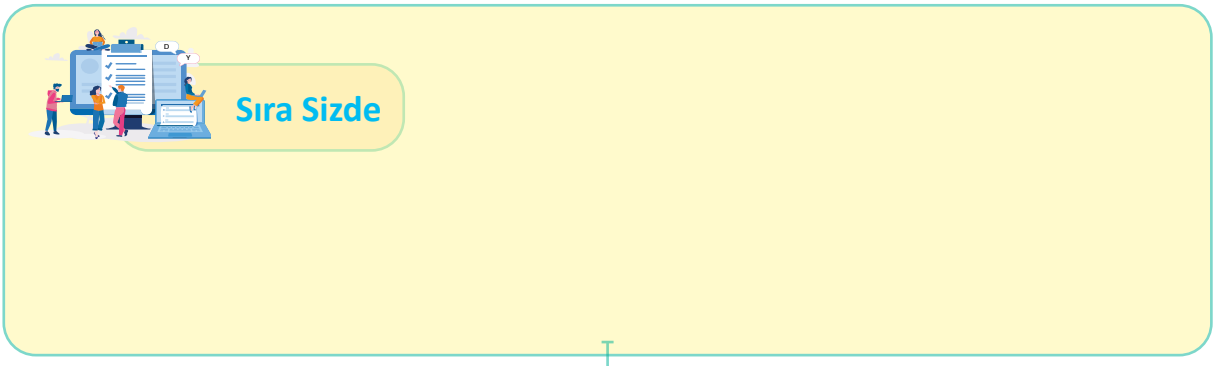

Konu hakkında öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi amacıyla oluşturulan faaliyelerin (boşluk doldurma, eşleştirme soruları vb.) yer aldığı kutuyu gösterir.

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Okuma Metni

Konu hakkındaki çeşitli bilgileri içeren okuma metinlerinin yer aldığı kutuyu gösterir.

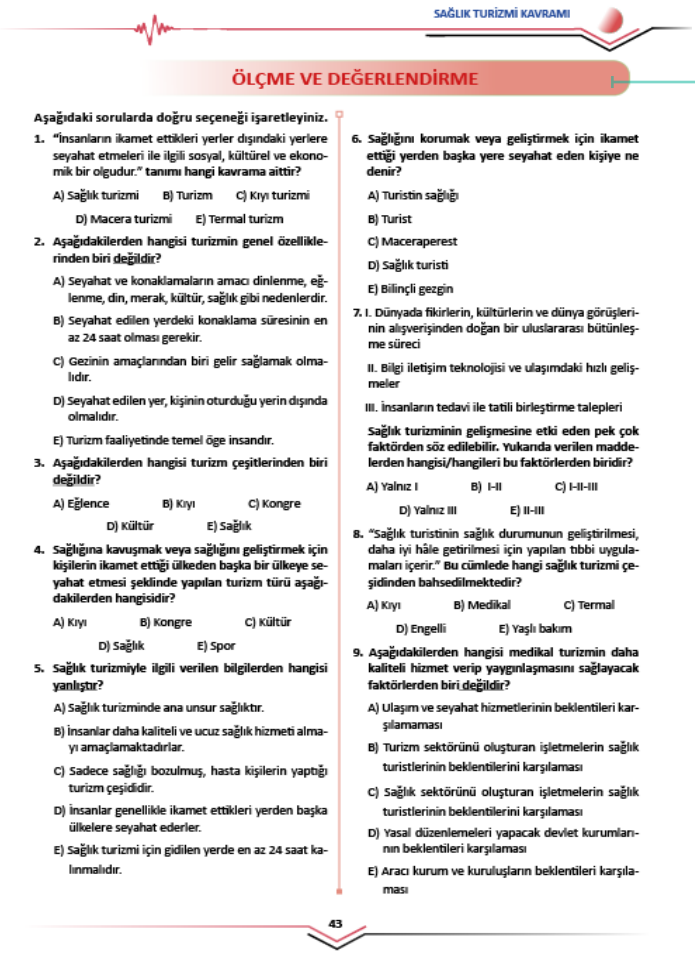

SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. "İnsanların ikamet ettikleri yerler dışındaki yerlere seyahat etmeleri ile ilgili sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur." tanımı hangi kavrama aittir?

A) Sağlık turizmi B) Turizm C) Kıyı turizmi D) Macera turizmi E) Termal turizm

2. Aşağıdakilerden hangisi turizmin genel özelliklerinden biri değildir?

A) Seyahat ve konaklamaların amacı dinlenme, eğlenme, din, merak, kültür, sağlık gibi nedenlerdir.

B) Seyahat edilen yerdeki konaklama süresinin en az 24 saat olması gerekir.

C) Gezinin amaçlarından biri gelir sağlamak olmalıdır.

D) Seyahat edilen yer, kişinin oturduğu yerin dışında olmalıdır.

E) Turizm faaliyetinde temel öge insandır.

3. Aşağıdakilerden hangisi turizm çeşitlerinden biri değildir?

A) Eğlence B) Kıyı C) Kongre D) Kültür E) Sağlık

4. Sağlığına kavuşmak veya sağlığını geliştirmek için kişilerin ikamet ettiği ülkeden başka bir ülkeye seyahat etmesi şeklinde yapılan turizm türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kıyı B) Kongre C) Kültür D) Sağlık E) Spor

5. Sağlık turizmiyle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Sağlık turizminde ana unsur sağlıktır.

B) İnsanlar daha kaliteli ve ucuz sağlık hizmeti almayı amaçlamaktadırlar.

C) Sadece sağlığı bozulmuş, hasta kişilerin yaptığı turizm çeşididir.

D) İnsanlar genellikle ikamet ettikleri yerden başka ülkelere seyahat ederler.

E) Sağlık turizmi için gidilen yerde en az 24 saat kalınmalıdır.

6. Sağlığını korumak veya geliştirmek için ikamet ettiği yerden başka yere seyahat eden kişiye ne denir?

A) Turistin sağlığı

B) Turist

C) Maceraperest

D) Sağlık turisti

E) Bilinçli gezgin

7. I. Dünyada fikirlerin, kültürlerin ve dünya görüşlerinin alışverişinden doğan bir uluslararası bütünleşme süreci

II. Bilgi iletişim teknolojisi ve ulaşımdaki hızlı gelişmeler

III. İnsanların tedavi ile tatili birleştirme talepleri

Sağlık turizminin gelişmesine etki eden pek çok faktörden söz edilebilir. Yukarıda verilen maddelerden hangisi/hangileri bu faktörlerden biridir?

A) Yalnız I B) I-II C) I-II-III D) Yalnız III E) II-III

8. "Sağlık turistinin sağlık durumunun geliştirilmesi, daha iyi hâle getirilmesi için yapılan tıbbi uygulamaları içerir." Bu cümlede hangi sağlık turizmi çeşidinden bahsedilmektedir?

A) Kıyı B) Medikal C) Termal D) Engelli E) Yaşlı bakım

9. Aşağıdakilerden hangisi medikal turizmin daha kaliteli hizmet verip yaygınlaşmasını sağlayacak faktörlerden biri değildir?

A) Ulaşım ve seyahat hizmetlerinin beklentileri karşılamaması

B) Turizm sektörünü oluşturan işletmelerin sağlık turistlerinin beklentilerini karşılaması

C) Sağlık sektörünü oluşturan işletmelerin sağlık turistlerinin beklentilerini karşılaması

D) Yasal düzenlemeleri yapacak devlet kurumlarının beklentileri karşılaması

E) Aracı kurum ve kuruluşların beklentileri karşılaması

43

Öğrenme birimi sonlarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmalarını gösterir.

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

1. ÖĞRENME BİRİMİ
SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

KONULAR
1.1. SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI
1.2. SAĞLIK TURİZMİ PAYDAŞLARI

TEMEL KAVRAMLAR
medikal turizm, sağlık turizmi, sağlık turisti, termal turizm, turizm, turizm çeşitleri

NELER ÖĞRENİLECEK?
- Sağlık Turizmi Kavramı
- Sağlık Turizminin Diğer Turizm Alanlarından Farkı
- Sağlık Turizminin Paydaşları

15

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin-de yer alan konuları gösterir.

Öğrenme biriminin-de yer alan temel kavram-ları gösterir.

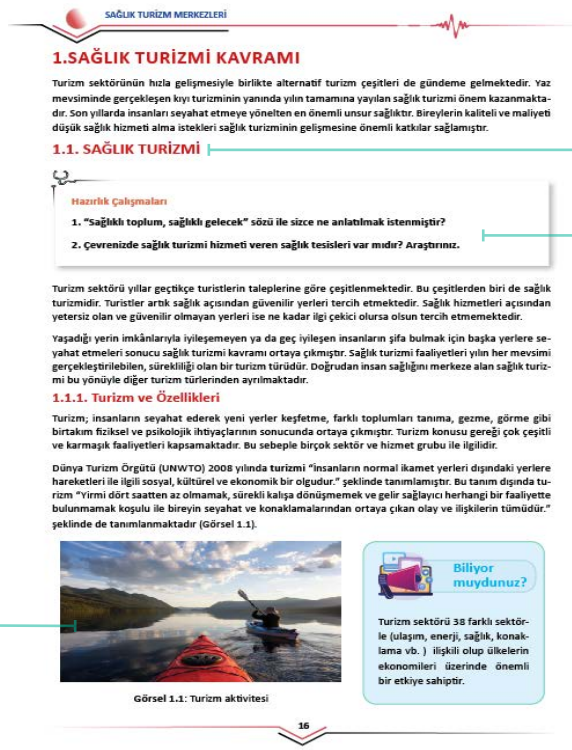
SAĞLIK TURİZM MERKEZLERİ

1.SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

Turizm sektörünün hızla gelişmesiyle birlikte alternatif turizm çeşitleri de gündeme gelmektedir. Yaz mevsiminde gerçekleşen kıyı turizminin yanında yılın tamamına yayılan sağlık turizmi önem kazanmaktadır. Son yıllarda insanları seyahat etmeye yönelten en önemli unsur sağlıktır. Bireylerin kaliteli ve maliyeti düşük sağlık hizmeti alma istekleri sağlık turizminin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.

1.1. SAĞLIK TURİZMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. "Sağlıklı toplum, sağlıklı gelecek" sözü ile sizce ne anlatılmak istenmiştir?
2. Çevrenizde sağlık turizmi hizmeti veren sağlık tesisleri var mıdır? Araştırınız.

Turizm sektörü yıllar geçtikçe turistlerin taleplerine göre çeşitlenmektedir. Bu çeşitlerden biri de sağlık turizmidir. Turistler artık sağlık açısından güvenilir yerleri tercih etmektedir. Sağlık hizmetleri açısından yetersiz olan ve güvenilir olmayan yerleri ise ne kadar ilgi çekici olursa olsun tercih etmemektedir.

Yaşadığı yerin imkânlarıyla iyileşemeyen ya da geç iyileşen insanların şifa bulmak için başka yerlere seyahat etmeleri sonucu sağlık turizmi kavramı ortaya çıkmıştır. Sağlık turizmi faaliyetleri yılın her mevsimi gerçekleştirilebilen, sürekliliği olan bir turizm türüdür. Doğrudan insan sağlığını merkeze alan sağlık turizmi bu yönüyle diğer turizm türlerinden ayrılmaktadır.

1.1.1. Turizm ve Özellikleri

Turizm; insanların seyahat ederek yeni yerler keşfetme, farklı toplumları tanıma, gezme, görme gibi birtakım fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının sonucunda ortaya çıkmıştır. Turizm konusu gereği çok çeşitli ve karmaşık faaliyetleri kapsamaktadır. Bu sebeple birçok sektör ve hizmet grubu ile ilgilidir.

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) 2008 yılında turizmi "insanların normal ikamet yerleri dışındaki yerlere hareketleri ile ilgili sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur." şeklinde tanımlamıştır. Bu tanım dışında turizm "Yirmi dört saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir faaliyette bulunmamak koşulu ile bireyin seyahat ve konaklamalarından ortaya çıkan olay ve ilişkilerin tümüdür." şeklinde de tanımlanmaktadır (Görsel 1.1).

Görsel 1.1: Turizm aktivitesi

Biliyor muydunuz?

Turizm sektörü 38 farklı sektörle (ulaşım, enerji, sağlık, konaklama vb.) ilişkili olup ülkelerin ekonomileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

16

Konu başlığını gösterir.

Konuya başlanmadan gerçekleştirilecek hazırlık çalışmalarını gösterir.

Konu hakkında verilen görsel içerikleri gösterir.

Bu ders materyalinde ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılmıştır.

1. ÖĞRENME BİRİMİ
SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

KONULAR

1.1. SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

1.2. SAĞLIK TURİZMİ PAYDAŞLARI

TEMEL KAVRAMLAR

medikal turizm, sağlık turizmi, sağlık turisti, termal turizm, turizm, turizm çeşitleri

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Sağlık Turizmi Kavramı
- Sağlık Turizminin Diğer Turizm Alanlarından Farkı
- Sağlık Turizminin Paydaşları

1.SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

Turizm sektörünün hızla gelişmesiyle birlikte alternatif turizm çeşitleri de gündeme gelmektedir. Yaz mevsiminde gerçekleşen kıyı turizminin yanında yılın tamamına yayılan sağlık turizmi önem kazanmaktadır. Son yıllarda insanları seyahat etmeye yönelten unsurlardan biri de sağlıktır. Bireylerin kaliteli ve maliyeti düşük sağlık hizmeti alma istekleri sağlık turizminin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.

1.1. SAĞLIK TURİZMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. "Sağlıklı toplum, sağlıklı gelecek" sözü ile sizce ne anlatılmak istenmiştir?

2. Çevrenizde sağlık turizmi hizmeti veren sağlık tesisleri var mıdır? Araştırınız.

Turizm sektörü yıllar geçtikçe turistlerin taleplerine göre çeşitlenmektedir. Bu çeşitlerden biri de sağlık turizmidir. Turistler artık sağlık açısından güvenilir yerleri tercih etmektedir. Sağlık hizmetleri açısından yetersiz olan ve güvenilir olmayan yerleri ise ne kadar ilgi çekici olursa olsun tercih etmemektedir.

Yaşadığı yerin imkânlarıyla iyileşemeyen ya da geç iyileşen insanların şifa bulmak için başka yerlere seyahat etmeleri sonucu sağlık turizmi kavramı ortaya çıkmıştır. Sağlık turizmi faaliyetleri yılın her mevsimi gerçekleştirilebilen, sürekliliği olan bir turizm türüdür. Doğrudan insan sağlığını merkeze alan sağlık turizmi bu yönüyle diğer turizm türlerinden ayrılmaktadır.

1.1.1. Turizm ve Özellikleri

Turizm; insanların seyahat ederek yeni yerler keşfetme, farklı toplumları tanıma, gezme, görme gibi birtakım fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının sonucunda ortaya çıkmıştır. Turizm konusu gereği çok çeşitli ve karmaşık faaliyetleri kapsamaktadır. Bu sebeple birçok sektör ve hizmet grubu ile ilgilidir.

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) 2008 yılında **turizmi** "İnsanların normal ikamet yerleri dışındaki yerlere hareketleri ile ilgili sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur." şeklinde tanımlamıştır. Bu tanım dışında turizm "Yirmi dört saatten az olmamak, sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir sağlayıcı herhangi bir faaliyette bulunmamak koşulu ile bireyin seyahat ve konaklamalarından ortaya çıkan olay ve ilişkilerin tümüdür." şeklinde de tanımlanmaktadır (Görsel 1.1).

Görsel 1.1: Turizm aktivitesi

Biliyor muydunuz?

Turizm sektörü 38 farklı sektörle (ulaşım, enerji, sağlık, konaklama vb.) ilişkili olup ülkelerin ekonomileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Bu tanımlara dayanarak turizmin genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Turizm faaliyetinde temel öge insandır.
- Seyahat edilen yer, kişinin oturduğu yerin dışında olmalıdır.
- Gidilen yerden belli süre sonra devamlı yaşanılan yere dönülmelidir.
- Seyahat edilen yerdeki konaklama süresinin en az 24 saat olması gerekir.
- Seyahat ve konaklamaların amacı genellikle dinlenme, eğlenme, din, merak, kültür ve sağlıktır.
- Gezinin amacı gelir sağlama olmamalıdır.

1.1.2. Turizm Çeşitleri

Turizm karmaşık ve farklı yaklaşımları içermektedir. Bu özelliğinden dolayı çok fazla çeşide sahiptir. Turizmin son derece hareketli ve değişime açık bir alan olma özelliği göz önünde bulundurulduğunda turizm çeşitleri (Şema 1.1) de sürekli değişme ve yenilenme eğilimindedir.

Şema 1.1: Turizm çeşitleri

Eko Turizm: Çevrenin ve kültürün korunmasına dayanan, doğa temelli alternatif turizm çeşididir. Eko turizm kendi içerisinde yayla turizmi, kuş gözlemciliği, kamp turizmi, av turizmi vb. çeşitlendirilmektedir.

Kıyı Turizmi: Denizden çok çeşitli eğlendirici ve dinlendirici faaliyetlerle büyük ölçüde faydalanan ve konaklama, ağırlama gibi hizmetleri kıyıya bağlı olarak sağlayan bir turizm çeşididir. Bu turizm türünde çok çeşitli faaliyetler yapılmaktadır. Yüzmek, dalmak, rüzgar sörfü, yelkencilik, kürek çekme vb.

Kongre Turizmi: Çeşitli kuruluşların farklı konularda yaptıkları kongre, seminer, konferans vb. faaliyetlere katılan katılımcıların gerçekleştirmiş oldukları turizm çeşidine denir.

Golf Turizmi: Golf sporuna katılım veya gözlem amacıyla golf yapılan alanların ziyaret edilmesidir.

Macera Turizmi: Yüksek risk ve tehlike içeren faaliyetlere katılarak yeni deneyimler kazanılmasına olanak sağlayan turizm çeşididir. Rafting, dağ tırmanışı, paragliding (peragılaydin) vb.

Kültür Turizmi: Katılım amacının temelinde kültürel zenginliklerin (müzeler, tiyatro ve müzik performansları, ören yerleri vb.) gezilip görülmesi olan turizm çeşididir.

Biliyor muydunuz?

Türkiye'de kıyı turizminin en çok yapıldığı bölge Akdeniz Bölgesi, yayla turizminin ise Karadeniz Bölgesi'dir.

Spor Turizmi: Spora ilgi duyan kişiler ile aktif olarak spor yapan kişi, grup ya da takımların, bu takımların idarecileri ve seyircilerinin turizme katılmalarından doğan seyahatleri kapsar.

Sağlık Turizmi: Sağlığına kavuşmak veya sağlığını geliştirmek için kişilerin ikamet ettiği ülkeden başka bir ülkeye seyahat etmesi sağlık turizmi olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye'de ve dünyada turizm sektörünün gelişmesiyle insanların seyahat nedenleri değişmiş olup buna bağlı olarak

birbirinden farklı turizm çeşidi ortaya çıkmıştır. Son yıllarda insanların sağlık ihtiyaçlarından dolayı sağlık turizmi önem kazanmıştır.

Sıra Sizde

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümlede verilen ifade doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Yapılan seyahatlerin turizm özelliği kazanılabilmesi için gidilen yerde en az bir gün kalmak ve gelir getirici faaliyetlerde bulunmamak gerekir.
2. ( ) Sağlık hizmeti sektörünün aktif rol oynadığı sağlık turizminde sadece sağlıkla ilgili hizmet veren sektörler/işletmeler ön plandadır.
3. ( ) Turizm çeşitlerinden biri olan sağlık turizminde turistlerin en çok zaman geçirdiği yer sağlık tesisleridir.
4. ( ) Bir grup öğrencinin yaz tatilinde ülkelerinin tarihi mekanlarını görmek için yapmış oldukları seyahatler kıyı turizmine örnek olarak verilebilir.
5. ( ) İnsanların yoğun iş temposundan sonra dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek için yapmış oldukları faaliyetler psikolojik olarak rahatlamalarına katkı sağlamaktadır.

1.1.3. Sağlık Turizmiyle İlgili Kavramlar

Ülkelerin gelir düzeyleri arttıkça insanların refah ve sosyoekonomik düzeyleri de artmaktadır. Çalışma sürelerinde azalma olması ve buna bağlı olarak boş zaman kavramının artması, insanları turistik faaliyete yönelten etkenler olmuştur.

Görsel 1.2: Sağlıklı bireyler

Sağlık ve turizm, insan hayatında önemli yer tutan iki kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre sağlığın tanımı, "Yalnızca hastalık ve sakatlık durumunun olmayışı değil aynı zamanda bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hâlidir (Görsel 1.2)." şeklinde yapılmıştır. Sağlık turizmi ise bu kavramlarla yakından ilişkili olmakla birlikte bunlardan bağımsız, kendine özgü nitelikleri olan aktiviteler bütünüdür.

Görsel 1.3: İş gücü kaybı

Dünyada hızla gelişen sanayileşme ve kentleşme beraberinde birtakım sorunları da meydana getirmekte ve bu durum insan ve toplum sağlığını olumsuz etkilemektedir. Sağlıksız toplumlarda üretim ve iş gücü kapasitesinde ciddi düşüşler görülmektedir (Görsel 1.3). Bu düşüşün önlenmesi ve insan sağlığının korunması için doğal turizm kaynaklarından (temiz hava, güneş, şifalı termal sular, iklim vb.) faydalanılmaktadır.

İnsanların tedavi olmak, daha kaliteli ve ucuz hizmet alabilmek amacıyla başka ülkelere seyahat etmeleri **sağlık turizmi** olarak adlandırılmaktadır. Sağlık turizminin ana ögeleri sağlığı bozulmuş kişiler ile sağlığını korumaya ve geliştirmeye duyarlı kişilerdir.

Başka bir tanımda **sağlık turizmi** "Sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla ikamet edilen yerden başka bir yere seyahat edilmesi ve gidilen yerde en az 24 saat kalınarak sağlık ve turizm olanaklarından yararlanılması." olarak tanımlanmaktadır (Görsel 1.4).

Görsel 1.4: Sağlık turizmi

Sağlık turizminin gelişim süreci içerisinde konuların daha iyi kavranabilmesi için sıklıkla kullanılan bazı kavramların bilinmesi yararlı olacaktır.

Sağlık Tesisi: Sağlık hizmeti sunmak üzere oluşturulan sağlık yapıları ile sağlık insan gücü, araç gereç ve tıbbi donanım şartlarını taşıyan hizmet rolüne göre eğitim ve araştırma hizmeti de verebilen tesislere denir (Görsel 1.5).

Görsel 1.5: Sağlık tesisi

Bilgi Kutusu

Sağlık turizmi kavramı ve bir ülkeden diğer bir ülkeye tedavi amacıyla seyahat edilmesi yeni bir olgu değil binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Sağlık turizmi kavramı, asırlar öncesinde şifa verdiğine inanılan kişilerin ve kutsal yerlerin ziyaretiyle ortaya çıkmıştır. Sümerler döneminde M.Ö. 4000 yıllarında şifalı sıcak su kaynaklarının etrafına sağlık tesisleri kurulmaya başlanmıştır.

Sağlık Turisti: Sağlığını korumak veya geliştirmek için ikamet ettiği yerden başka yere seyahat eden kişiye denir (Görsel 1.6).

Görsel 1.6: Sağlık turisti

Turistin Sağlığı: Bir yere ziyaret amacı ile gelmiş, ülkesinden ve evinden uzak turistlerin ani olarak rahatsızlanmasıyla sağlık hizmeti almak zorunda kalmasıdır.

Turizm Sağlığı: Turistlere sağlıklı ortamlar sağlayarak seyahatleri esnasında yaşanabilecek sağlık sorunlarının en aza indirilmesine ve sağlık sorunları ortaya çıktığında çözülmesine yönelik verilen hizmetler bütününe denir.

Medikal: İngilizceden Türkçeye geçmiş olan bu kelimenin iki anlamı vardır. Birincisi tıbba ait, tıpla ilgili; ikincisi ise iyileştiren, sağaltan anlamlarıdır.

SPA (Salus Per Aquam): Su ile uygulanan tüm uygulamaları içeren, suyun sıcak, soğuk ve farklı biçimlerde (akıtma, damlama, duşlama, püskürtme, aromalı sıvı ekleme) uygulanması ile kazanılan sağlığı ifade etmektedir (Görsel 1.7).

Görsel 1.7: El sağlığı için SPA

Welness (Velnıs): Türkçede kısaca ''esenlik'' anlamına gelen wellness terimi ilk defa Dr. Halbert Dunn (Halbırt Dan) tarafından 1961'de yayınlanan ''Yüksek Seviye Wellness'' adlı kitapta kullanılmıştır. Dr. Dunn wellnessi fiziksel ve psikolojik esenliği geliştirme ve sürdürme çabası için bir yaşam süreci olarak tanımlamıştır (Görsel 1.8).

Görsel 1.8: Parkta eğlenen, spor yapan insanlar

Talassoterapi: Deniz suyundaki mineralleri, tuzu, yosunu içeren tamamen doğal yöntemler kullanılarak yapılan uygulamalara denir.

Rehabilitasyon: Bireylerdeki engelliliğin zor koşullarının düzeltilmesini amaçlayan, bireyin psikolojik, sosyal uyumunu sağlamaya yönelik bütün önlemlerle birlikte, mesleki açıdan da desteklenerek günlük yaşamda bağımsız duruma gelmesi için yapılan çalışmalardır.

Geriatri: 65 yaş ve üstü hastaların sağlık sorunları, hastalıkları, sosyal ve fonksiyonel yaşamları, yaşam kaliteleri, koruyucu hekimlik uygulamaları ve toplum yaşlanması ile ilgilenen bilim dalıdır.

Gerontoloji: Yaşlılık ve yaşlanmanın bilimidir. Gerontoloji, yaşlanma süreçlerine müdahale edebilmenin yollarını aramakta olan bilim dallarından bir tanesidir.

Rekreasyon: İnsanların boş zamanlarında eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinliklerdir (Görsel 1.9).

Görsel 1.9: Boş zamanlarında eğlenen insanlar

Sıra Sizde

Aşağıda sağlık turizmi ile ilgili kullanılan kavramlar ve tanımlarına ilişkin cümleler verilmiştir. Tanımların başında yer alan boşluğa uygun kavramı işaret eden harfi yazınız.

TANIMLAR	KAVRAMLAR
1. ( ) Tedavi yöntemlerinde daha çok deniz suyu kullanılır.	a) Turistin sağlığı
2. ( ) Kuruluş amacı donanımlı sağlık hizmeti vermek olan yapılardır.	b) Talassoterapi
3. ( ) Bireylerde herhangi bir nedenle ortaya çıkan engellilik durumu ve bunun sonucu olarak hayatındaki yaşadığı olumsuzlukları gidermeye yönelik yapılan çalışmalardır.	c) Medikal
4. ( ) Boş zamanlarda eğlenme, dinlenme ve spor amaçlı yapılan gönüllü etkinliklerdir.	ç) Pediatrik
5. ( ) Seyahat amaçlı gidilen ülkede herhangi bir rahatsızlık sonucu sağlık hizmeti alan kişinin durumunu anlatır.	d) Sağlık tesisi
6. ( ) Tıbbi olarak yapılan tedaviye karşılıktır.	e) Rehabilitasyon
	f) Rekreasyon

1.1.4. Sağlık Turizminin Gelişimine Katkı Sağlayan Faktörler

İnsanlar sağlıklı olabilmek için başvurdukları tedavi yollarını seçerken sadece kendi ülkelerindeki imkanları değil başka ülkelerdeki en iyi tedavi, en iyi fiyat seçeneklerini de değerlendirmektedirler. Özellikle gelişmiş ülkelerde yaşayan bireyler hem yüksek kaliteli hem de daha ucuz sağlık hizmeti alabilecekleri ülkeleri tercih etmektedirler.

Yaşlı nüfusun uzun ve kaliteli yaşamı önemsemesi ve hastalıkların önlenmesi için uygulanan sigorta politikaları sağlık konusunda başka ülkelerin tercih edilmesine neden olmuştur.

Bu bilgiler ışığında sağlık turizminin gelişmesini sağlayan faktörler şöyle sıralanmaktadır:

- Dünyada fikirlerin, kültürlerin ve dünya görüşlerinin alışverişinden doğan uluslararası bütünleşme süreci
- Bilgi-iletişim teknolojisi ve ulaşımdaki hızlı gelişmeler
- İnsanların tedavi ile tatili birleştirme talepleri
- Yaşanılan ülkede sağlık hizmetlerinin pahalı olması dolayısıyla düşük maliyetli sağlık hizmeti aranması
- Bağımlılıkla mücadele eden kişilerin farklı ortamda olma istekleriKişilerin kendi ülkesinde sağlık hizmeti almak için bekleme sürelerinin daha uzun olması
- İkamet edilen ülkede yüksek teknolojili sağlık hizmeti bulunmayışı

- Artan yaşlı nüfusa bağlı olarak yaşlıların değişik ortamlarda tedavi olma ihtiyacı (Görsel 1.10)
- Kişilerin yaşadıkları yerde yaptıracağı ameliyatın bilinmesini istememesi (estetik ameliyatı, infertilite tedavisi gibi).

1.1.5. Sağlık Turizminin Temel Özellikleri

Sağlık turizmi hem genel turizmle hem de tıp ve iktisat gibi bilimlerle karşılıklı etkileşim içerisindedir. Bu etkileşimin boyutlarına bağlı olarak sağlık turizmi çeşitli özellikler kazanmıştır. Bu özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Sağlık turizmi bir piyasadır ve arz talep özelliği gösterir. Sağlığına önem veren bireyler kaliteli sağlık hizmeti alma konusunda ciddi bir talep potansiyeli oluşturmaktadır. Bu durum sağlık turizmi alanında hizmet veren kuruluşların ne kadar üretim ve yatırım yapacağı konusunda önemli sinyaller vermektedir.
- Sağlık turizmi hizmetinin üretimi ve pazarlanmasında düşük fiyata karşılık yüksek kalite gerçekleşirse bu durumdan sağlık turistleri büyük faydalar sağlayacaktır.
- Sağlık turizmi alanında yapılan harcamalar bireylere "sağlıklı ve verimli bir gelecek" olarak geri dönmektedir.
- Sağlık turizm sektörü diğer hizmet sektörleri (konaklama, yiyecek, ulaşım vb.) ile etkileşim içindedir. Dolayısıyla sektörler arası faaliyetler çeşitlenmekte ve genişlemektedir.
- Sağlık turizmi alanının yaygınlaşması, büyük ölçüde temiz çevre bilincinin yaygınlaşmasına ve yeni şifalı su bölgelerinin keşfedilmesiyle bu bölgelerde termal tesislerin kurulmasına bağlıdır.
- Tüm turizm sektörleri gibi sağlık turizmi de ulusal kalkınmaya katkı sağlamaktadır.
- Bu alanda hizmet veren sağlık kuruluşlarının uluslararası standartlara uygun hizmet vermesi önemlidir.
- Devlet güvencesi ve özel sektör girişimleri sağlık turizminde yatırımların temelini teşkil etmektedir.

Görsel 1.10: İleri yaştaki bireyler için fiziksel egzersizler

Bilgi Kutusu

Sağlık turizmi alanında hizmet veren kuruluşların uluslararası standartlara sahip olmaları ve bunu da akreditasyon belgesi ile belgelemeleri gerekmektedir (Görsel 1.11). Türkiye'de bu belgeyi veren iki önemli kuruluş vardır. Bunlar Uluslararası Standardizasyon Birliği (ISO) ve Türk Akreditasyon Kurumu'dur (TÜRKAK). Türkiye'de en çok tercih edilen kalite belgesi ISO 9001-2000 Kalite Yönetim Sistemi belgesidir ve TÜRKAK tarafından verilmektedir.

Görsel 1.11: Akreditasyon belgesi

1.1.6. Sağlık Turizmi Çeşitleri

- Medikal (Tıbbi) Turizm
- Termal (Kaplıca) Turizmi
- İleri Yaş ve Engelli Turizmi

Şema 1.2: Sağlık turizmi çeşitleri

Meraklısına

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=34991

Rekabetin oldukça yoğun ve değişken olduğu sağlık turizmi alanında orta ve uzun vadede sürdürülebilir küresel lider ülke olabilmek için markalaşmak ve bu markalaşmayı sürdürebilir kılmak önemlidir. Türkiye de bunun için çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye Sağlık Politikaları Başkanlığı (TÜSEB) tarafından hazırlanan ''Sağlık Turizmi ve Anadolu Nimetleri: Markalaşma Yolunda Türkiye İçin Stratejik Bir İş Modeli Önerisi'' adlı rapora karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Biliyor muydunuz?

Medikal turizm için en önemli bölge Asya kıtasıdır. Bölgeye yılda en az 2 milyon medikal turist gelmektedir.

Sağlık turizmi; sağlık hizmeti almak isteyen turistlerin ihtiyaç ve beklentileri, tedavi şekilleri, kullanılan kaynakların faklılığı bakımından üç başlıkta ele alınmaktadır (Şema 1.2).

a) Medikal (Tıbbi) Turizm

İnsanların yaşadıkları yerin dışındaki ülkelere, bölgelere medikal tedavi olabilmek için seyahat etmesini aynı zamanda birer tatilci olmalarını tanımlayan kavramdır (Görsel 1.12). Gelişmiş ülkelerde sağlık hizmetlerinin fiyatları yüksektir. Ayrıca sağlık hizmetlerinin sunumunda ise uzun bekleme süreleri bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı insanlar medikal hizmet alabilmek için uzak mesafelerdeki ülkelere seyahat etmektedirler. Bu amaçla seyahat eden sağlık turistleri aynı zamanda turizm sektörünün diğer hizmetlerden de (konaklama, yiyecek-içecek, ulaşım, seyahat programları gibi) yararlanmaktadırlar.

Görsel 1.12: Medikal turizm

Medikal turizm, sağlık turistinin sağlık durumunun geliştirilmesi ve tedavi için yapılan tıbbi uygulamaları içermektedir. Bu tıbbi uygulamalar; tıbbi check-up, sağlık taraması, diş tedavisi, kalp ameliyatı, protez takılması, kanser tedavisi, estetik ameliyatlar, nöroşirurji (beyin ve sinir cerrahisi), organ nakilleri ve diğer nitelikli tıbbi uygulamalardır.

Medikal turizmin yaygınlaşabilmesi için sağlık turistlerinin beklentilerini karşılaması gereken kurumlar şunlardır:

- Turizm sektörünü oluşturan işletmelerin (konaklama, yiyecek içecek, ulaşım ve seyahat işletmeleri gibi),

- Sağlık sektörünü oluşturan işletmelerin (modern donanımlı hastaneler vb.),
- Yasal düzenlemeleri yapacak devlet kurumlarının,
- Profesyonel hizmet verecek aracı kurumların sağlık turistlerinin beklentilerini en üst düzeyde karşılaması gerekir.

b) Termal (Kaplıca) Turizm

İçerisinde erimiş mineral bulunan maden sularının tedavi, dinlenme, zindeleşme vb. amaçlarla kullanımından kaynaklı sağlık turizmine **termal turizm** denir (Görsel 1.13).

Görsel 1.13: Termal turizm merkezi

Bilgi Kutusu

Termal tesislerde verilen hizmetler şu şekilde sıralanabilir:

- Kür uygulamaları
- Kaplıca tedavisi
- İnhalasyon uygulamaları
- Klimaterapi
- İçme kürleri
- Fizik tedavi
- Talassoterapi
- Balneoterapi
- Peloidoterapi
- Hidroterapi ve speleoterapi

Türkçede **ılıca**, sıcak sular ve çıktıkları yerler anlamında kullanılmaktadır. Ilıca denen yerlerde tesisler ve hamamlar yapılmasıyla "kapalı ılıca" olarak anılır olmuş, daha sonra da "kaplıca" sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır.

Kaplıca: Yer altı sularının çeşitli uygulamalar için (banyo, içme, solunum yolu vb.) uzmanların denetiminde kullanıldığı tesislere verilen addır.

Sudan gelen sağlık üzerine Rene Quinton (Rene Kuantin, 1866-1925) adlı bilim insanı yaptığı bilimsel çalışmada, deniz suyu ve kan plazması arasında önemli ölçüde benzerlik olduğunu iddia etmiştir. Bu hipotezden yola çıkarak deniz suyunun tedavi amaçlı kullanılabileceğini ileri sürmüştür. Termal turizmin temel amacı sağlığı geliştirici hizmetler sunmaktır. Son yıllardaki termal turizm alanına bakıldığında dinlenme, eğlence, fitness, diyet, güzellik gibi çok çeşitli destek hizmetlerinin de beraber verildiği görülmektedir. Bu hizmetlere ek olarak uzman ekip tarafından rehabilitasyon hizmetleri de verilmektedir.

c) İleri Yaşlı ve Engelli Turizmi

İleri yaşlı turistlerin rehabilitasyonu amacıyla geriatrik tedavi merkezleri ve bakımevleri gibi yerlerde sertifikalı personel tarafından bakıma (Görsel 1.14) yönelik uygulamaları kapsayan üçüncü yaş (60 yaş ve üzeri) turizmi adıyla da bilinen sağlık turizmi türüdür. Sağlık hizmetlerinin gelişmesi, bireylerin yaşam sürelerinin uzaması, özellikle Avrupa ülkelerinde yaşlı nüfusunun artması bu turizmi cazip hâle getiren etkenler olmuştur.

Görsel 1.14: Yaşlı hasta bakımı

Yaşlı bireylerin tatil tercihleri daha çok sıcak ülkelere ve sağlık turizmi hizmetlerine yönelik olmuştur. Bu hizmetler şunlardır:

- İleri yaş turizmi (gezi turları, uğraşı terapileri)
- Yaşlı bakımı hizmetleri (bakımevleri veya rehabilitasyon hizmetleri)
- Klinik otelde rehabilitasyon hizmetleri
- Özel gereksinimli bireyler için özel bakım ve gezi turları

Hizmet yerleri ise klinik oteller, rekreasyon alanları, tatil köyleri ve bakım evleridir.

Özel gereksinimli bireylerin eğlenme ve dinlenme amaçlı turizm faaliyetlerinde bulunmalarının dışında tedavi olma amacıyla yaptıkları seyahatler **engelli turizmi** olarak adlandırılmaktadır. Geçmişte özel gereksinimli bireyler topluma yük olarak görülmüş, bu bireylerin sosyal hayata katılmaları sağlanamamıştır. Günümüzdeyse bu bireylerin topluma kazandırılması, sosyal hayatlarında iyileştirmeye gidilmesi ve bu bireylere pozitif ayrımcılık yapılması çok daha önem kazanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte tüm hizmet sektörlerinde olduğu gibi turizm sektöründe de özel gereksinimli bireyler için çalışmalar yapılmıştır (Görsel 1.15).

Meraklısına

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=35005

Türkiye'deki yaşlı nüfus tıpkı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi son yıllarda artış göstermektedir. Türkiye'deki yaşlı nüfusun 2020 yılına ait istatistiki bilgilere aşağıdaki karekod okutularak ulaşılabilir.

Görsel 1.15: Özel gereksinimli bireyler için tasarlanmış plaj

Araştırınız

Bulunduğunuz bölgede yaşlılara ve özel gereksinimli bireylere hizmet veren turizm merkezlerini araştırınız.

Engelli turizmi genel turizm işletmelerinin özel gereksinimli bireyler için de uygun şekilde tasarlanmasının yanında, özel hazırlanmış merkezlerde (klinik otel, rehabilitasyon merkezi vb.) verilmektedir. Özel gereksinimli bireylerin tatil yaparken talep ettikleri unsurlar, diğer bireylerden farklı değildir. Bu bireylerin sadece konakladıkları işletmelerde zaman geçirdiklerini düşünmek yanlış olur. Onlar da tıpkı diğer turistler gibi tatil yapılan bölgeyi gezmek, bölgede alışveriş yapmak bulundukları bölgenin kültürel değerlerini öğrenmek gibi tatil aktivitelerini yapmak istemektedir.

Okuma Metni

TÜRKİYEDE SAĞLIK TURİZMİNE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR VE ETKİNLİKLER

Sağlık Turizmi; medikal turizm, termal sağlık turizmi ve ileri yaş - engelli turizmi olmak üzere 3 alt bileşenden oluşmaktadır. Ülkemizde sağlık turizmi birçok kurum veya kuruluşun faaliyet alanında yer almakla birlikte rapor kapsamında sağlık turizminin 3 alt bileşenini temsilen Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın termal turizm çalışmalarından, Sağlık Bakanlığının medikal turizm çalışmalarından ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ise İleri yaş ve engelli turizmi çalışmalarından bahsedilmesi amaçlanmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca termal sağlık turizmi konusunda mekânsal planlama, belgelendirme ve tanıtım faaliyetleri yürütülmektedir.

MEKANSAL PLANLAMA ÇALIŞMALARI

Gelişmiş ülkelerde sosyal ve ekonomik gelişmelere paralel olarak değişen dönüşen dünya dinamikleri ile birlikte yaşam şekli ve kalitesine verilen önem hem artmakta, hem de farklılaşmaktadır. İnsan sağlının korunmasında, sağlıklı bir yaşam sürdürülmesinde doğal kaynakların kullanılması giderek daha fazla tercih edilmekte eski, basit ama sağlıklı yaşam tarzlarına büyük bir özlem duyulmaktadır. Bu noktada Türkiye uzun tarihi geçmişi, emsalsiz doğa ve iklimi ve zengin kültürü ve nihayet geleneksel kaplıca ve Türk Hamamı olgularının mevcudiyeti ile çağdaş sağlık ve termal turizm gelişmesinde çok iddialı olabilecek bir potansiyeli barındırmaktadır.

Söz konusu planlama çalışmaları kapsamında özellikle Termal Kür Merkezlerinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Termal Kür Merkezleri nitelikli termal suların çeşitli hastalıkların tedavi edilmesinde kullanılmasına olanak tanıyacak şekilde tasarlanmış sağlık ünitelerini içeren alanlar olarak tanımlanabilmektedir. Tedavi amaçlı olarak kullanılacak olan termal suyun niteliğine ve yapılması planlanan tedavi şekline göre sağlık ünitelerinin türü ve konumları belirlenerek Termal Kür Merkezleri şekillendirilmektedir.

Kaynak: https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11479/turkiye39de-saglik-turizmine-yonelik-yapilan-calismalari-ve-etkinlikler.html (Erişim Tarihi:14.02.2022, Erişim Saati:14.45)

1.1.7. Sağlık Turizminin Avantajları

Sağlık turizmi sektörü, sağlık hizmetleri ile genel turizm sektörünün araçlarını birleştirir ve bu araçları üst düzeyde fayda için kullanır. Bu araçlar iki grupta toplanır. Birincisi; turizmin en önemli altyapısı olan konaklama tesisleri, sağlık merkezleri, ulaşım yolları, fiyat mekanizması gibi unsurlardır. İkincisi ise önemli bilimlerin ışığında (tıp, coğrafya vb.) sağlık hizmetine sunulan kaynaklardır.

Sağlık turizmi sektörü bu araçları kullanır ve birçok avantaja sahip olur. Sağlık turizminin avantajları şunlardır:

- Yabancı turistlerin sağladığı gelir, ülkelerin ekonomik olarak gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır.
- Sağlık turizmi, ulusal kalkınmasını tamamlayamamış gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ülkelere kıyasla maliyet avantajı sağlamaktadır.
- Ülkeler arasındaki bilgi alışverişini, kültürel etkileşimi sağlamaktadır.
- Ülke içinde veya dışında sağlık turizmi hizmeti veren kuruluşlarla önemli ortaklıklar sağlanmaktadır.
- Yabancı hastalara sunulan fırsatlar sayesinde ülkenin kendi vatandaşları da bu hizmetlerden önemli ölçüde yararlanmakta ve daha kaliteli sağlık hizmeti alabilmektedirler.
- Uluslararası pazarlama ve tıbbi ticareti sağlamaktadır.
- Ülkelerin "uluslararası alanda sağlık hizmeti veren ülke" unvanıyla kabulünü sağlamaktadır.
- Uluslararası ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- Rekabet avantajı sağlamaktadır.
- Kamu sektörü ve özel sektör ortaklıklarını artırmaktadır.
- Hasta memnuniyetini artırmaktadır (Görsel 1.16).

Görsel 1.16: Hasta memnuniyeti

Sıra Sizde

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümlede verilen ifade doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Sağlık turizmi yapılan ülkenin kendi vatandaşları sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanırlar.
2. ( ) Sağlık turizmi ülkelerin ekonomik olarak gelişmesine büyük katkı sağlar.
3. ( ) Sağlık turizmi ülkeler arasında kültürel etkileşimi sağlar.

1.1.8. Sağlık Turizminin Diğer Turizm Alanlarından Farkı

Tedavi amaçlı turizm, hızla gelişen ve büyüyen bir yapıya sahiptir. Birkaç yıl öncesine kadar bu turizm türü plastik cerrahi, kozmetik ya da çeşitli ameliyatlarla sınırlıyken artık hastalar hayati önem taşıyan ameliyatlar için de başka ülkelere seyahat etmektedirler.

Görsel 1.17: Tedavi amaçlı turizm

Diğer turizm çeşitlerinde ise temel amaç genellikle rekreasyon ve boş zaman etkinliklerine odaklanmaktır. Turizm, rekreasyon ve boş zaman kavramları birbirleri ile ilişkili, aynı zamanda çakışan kavramlardır. Boş zaman, gün içerisinde temel ihtiyaçlar ve çalışma faaliyetleri gerçekleştirildikten sonra geriye kalan zaman olarak tanımlanabilir. Boş zaman bir zaman ölçüsü ise rekreasyon da bu boş zamanlarda gerçekleştirilen genellikle eğlenceli, hoşça vakit geçirilen aktivitelerdir. Sağlık turizminde ise sağlık turistleri boş zaman dilimlerini rekreasyon etkinliği olarak sağlıkları için tedavi olmakta, çeşitli sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadırlar (Görsel 1.17).

Görsel 1.18: Turizmin çevreye olumsuz etkisi

Son yıllarda turizm faaliyeti olarak özellikle dağlık alanlar, okyanuslarda yer alan adalar ve izole edilmiş mercan kayalıkları gibi yerler çok ilgi görmekte ve ziyaret edilmektedir. Yaban hayatının rahatsız edilmesi, doğal yaşam ortamlarının zarar görmesi, turizm merkezlerine yapılan ziyaretlerde bırakılan yoğun atık ve çöpler gibi etkenler çevre kirliliğine yol açmakta ve ekosisteme zarar vermektedir (Görsel 1.18). Sağlık turizminde ise çevreyi, doğal kaynakları, ekosistemi koruyan ve bu yönde hizmet veren tescilli sağlık tesisleri sayesinde çevre ve doğal yaşama verilen zarar en alt seviyede olmaktadır.

Genel turizm ve sağlık turizmi arasında farklılık yaratan etkenlerden biri yapılan yatırım şeklidir. Genel turizm sektöründe yapılan yatırımların büyük çoğunluğunun özel sektör tarafından desteklendiği bilinmektedir. Buna karşılık sağlık turizmi sektöründe yapılan yatırımlar daha çok kamusal (devlet ile ilgili) güvence ve özel sektöre dayanmaktadır. Yine sağlık turizmini diğer turizm sektörlerinden ayrı kılan en önemli özelliği, her mevsim yapılabilir oluşudur. Genel turizm sektöründe ise sadece belli mevsimlerde turizm faaliyetleri yapılabilmektedir.

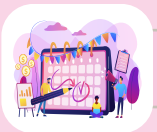

Etkinlik Zamanı

Yaşadığım Bölgedeki Sağlık Turizmi Faaliyetleri

Süre: 2 hafta

Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ‘‘Yaşadığım Bölgedeki Sağlık Turizmi Faaliyetleri’’ etkinliğini gerçekleştiriniz.

İşlem Basamakları:

- Öğrenciler dört gruba ayrılır.
- Gruplardan kendilerini temsil edecek temsilci seçmeleri istenir.
- Öğrencilerden yaşanan bölgedeki sağlık turizmi faaliyetleri hakkında araştırma ve gözlem yapmaları istenir.
- Gruplar araştırma sonucunda herhangi bir sunum programını kullanarak sunum hazırlar.
- Etkinlik süresinin sonunda grup temsilcisi sunum yapar.

1.2. SAĞLIK TURİZMİ PAYDAŞLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sağlık turizmi paydaşları ifadesinden ne anlıyorsunuz?**
2. **Sağlık turizminin çok paydaşlı bir sektör olması konusunda ne düşünüyorsunuz?**

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerini artırabilmeleri için ekonomilerine gelir getirici faaliyetlerde bulunmaları gerekir. Bu faaliyetlerin etkin şekilde sürdürülebilmesi ve faaliyetler sonucu elde edilen gelirin etkin kullanılabilmesi çok önemlidir. Turizm faaliyetleri içerisinde ayrı bir öneme sahip olan sağlık turizmi de ekonomiye ciddi katkılar sağlayabilecek önemli bir endüstridir (Görsel 1.19).

Görsel 1.19: Turizm sektörünün ekonomiye katkısı

1.2.1. Sağlık Turizmi Paydaşlarının Sınıflandırılması

Tüm dünyada sağlık turizmi alanında hızlı ilerleme ve gelişme olduğu görülmektedir. Bu ilerleme büyük bir pazar payı oluşturmuş olup ülkeler daha fazla pay alabilmek için rekabet halindedir. Sağlık turizminden büyük pay alabilmek için bazı faktörler öne çıkmaktadır. Potansiyel sağlık turistleri, tedavi görmek için araştırma yaptıklarında "Neden bu ülkeye gidiyorum?" sorusuna alacakları yanıt çok önemlidir. Aşağıdaki şemada bir sağlık turistinin seyahat seçim sürecinde geçirdiği aşamalar görülmektedir (Şema 1.3).

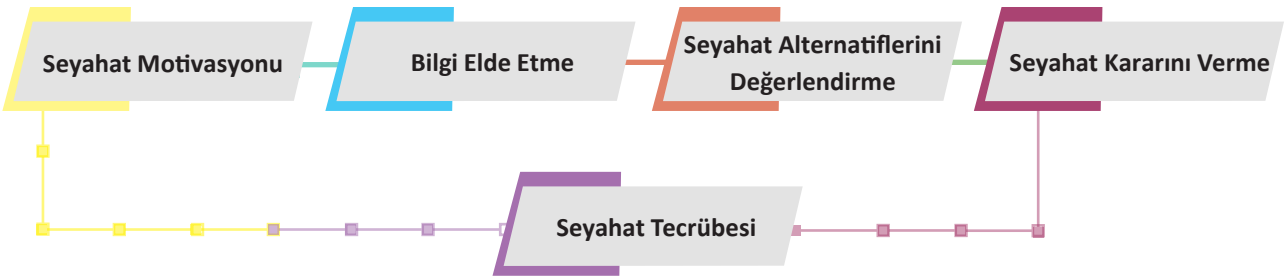

Şema 1.3: Sağlık turistinin karar verme süreci

Sağlık turistinin seyahate karar verme sürecindeki geçirmiş olduğu aşamalarda çok farklı sektörler sürece etki etmektedir. Sağlık turizmi, dünyanın en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerinden biridir. Sağlıklı yaşam talebine bağlı sınır aşan hareketlilik, dünya ekonomisinde başlı başına bir endüstri hâline gelmiştir.

Sağlık turizmi, hizmetler sektörünün bir parçası olup Dünya Ticaret Örgütü tarafından "Mesleki Hizmetler" ana başlığının altında "Uzmanlık Gerektiren Hizmetler" alt başlığı grubunda listelenmiştir.

Sağlık turizmi topluma, insanlara hizmet veren önemli bir sektördür. Bu sektörün sağlıklı ve verimli işleyebilmesi için paydaşların uyum içerisinde çalışması gerekir (Şema 1.4).

Paydaş kavramı, işletmenin kuruluş ve çalışma aşamalarında yer alan, aynı zamanda çalışan konumunda bulunan iç ve dış aktörler olarak tanımlanmaktadır. Herhangi bir sektördeki hizmet verme sürecinde yer alan tüm aktörlere de paydaşlar denir. **Sektör paydaşları** ise sektörde rol alan, faaliyet gösteren, sektörden etkilenebilen veya sektörü etkileyebilen aktörler, gruplar, kurumlar veya organizasyonlardır.

Kendine özgü bir alan olan sağlık turizminde çok paydaşlı bir çalışma esastır. Paydaşların her biri farklı alanlarda hizmet vermektedir. Sağlık turizmi sektörünün güçlenebilmesi için paydaşlardan her birinin etkinliği önemlidir. Sağlık turizmi sunumunda sağlık kuruluşları sektörün ana unsuru olsa dahi ilgili tesise doğru hareketliliğin sağlanması ancak iyi bir ulaşım ağı ile sağlanabilmektedir. Eğer ulaşım sektörü sağlık turistlerinin ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılayamaz ise bu durumdan sağlık turizmi olumsuz etkilenebilmektedir. Benzer şekilde güçlü bir geleneksel turizm sektörü ülkenin sağlık hizmeti alma açısından tercih edilebilirliğini artırmaktadır.

Şema 1.4: Sağlık turizminde paydaşlar

1.2.2. Türkiye'de Sağlık Turizminde Rol Alan Paydaşlar

T.C. Sağlık Bakanlığı sağlık turizmi sektörünü döviz kazandırıcı hizmetler sektörü olarak kabul etmiştir. Bu açıdan sağlık turizmi, ülke ekonomisi için çok önemli ve değerlendirilmesi gereken bir sektördür. Türkiye de son yıllarda gerekli altyapıya sahip sağlık kuruluşları, hastaneleri, tıbbi merkezleri ve uzmanlaşmış tıbbi hizmet personeli ile sağlık turizmi alanında öne çıkabilmeyi başarmıştır.

Türkiye'de sağlık turizmi Sağlık Turizmi'nin Geliştirilmesi Programı Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Eylem Planı'nda bir devlet politikası olarak kabul edilmiştir. Bu politikaya On Birinci Kalkınma Planı'nda (2019-2023) sağlık turizmi alanında alınan kararlarla devam edildiği görülmektedir. Sağlık turizmi sürecinin sürdürülebilmesine ve rekabet üstünlüğü sağlanmasına yardım eden paydaşlara temel (ana) paydaş denir. Bu doğrulta ana paydaşların en başta gelen lider aktörü

mevzuata göre sektörün koordinatörü olan **T.C. Sağlık Bakanlığıdır** (Şema 1.5).

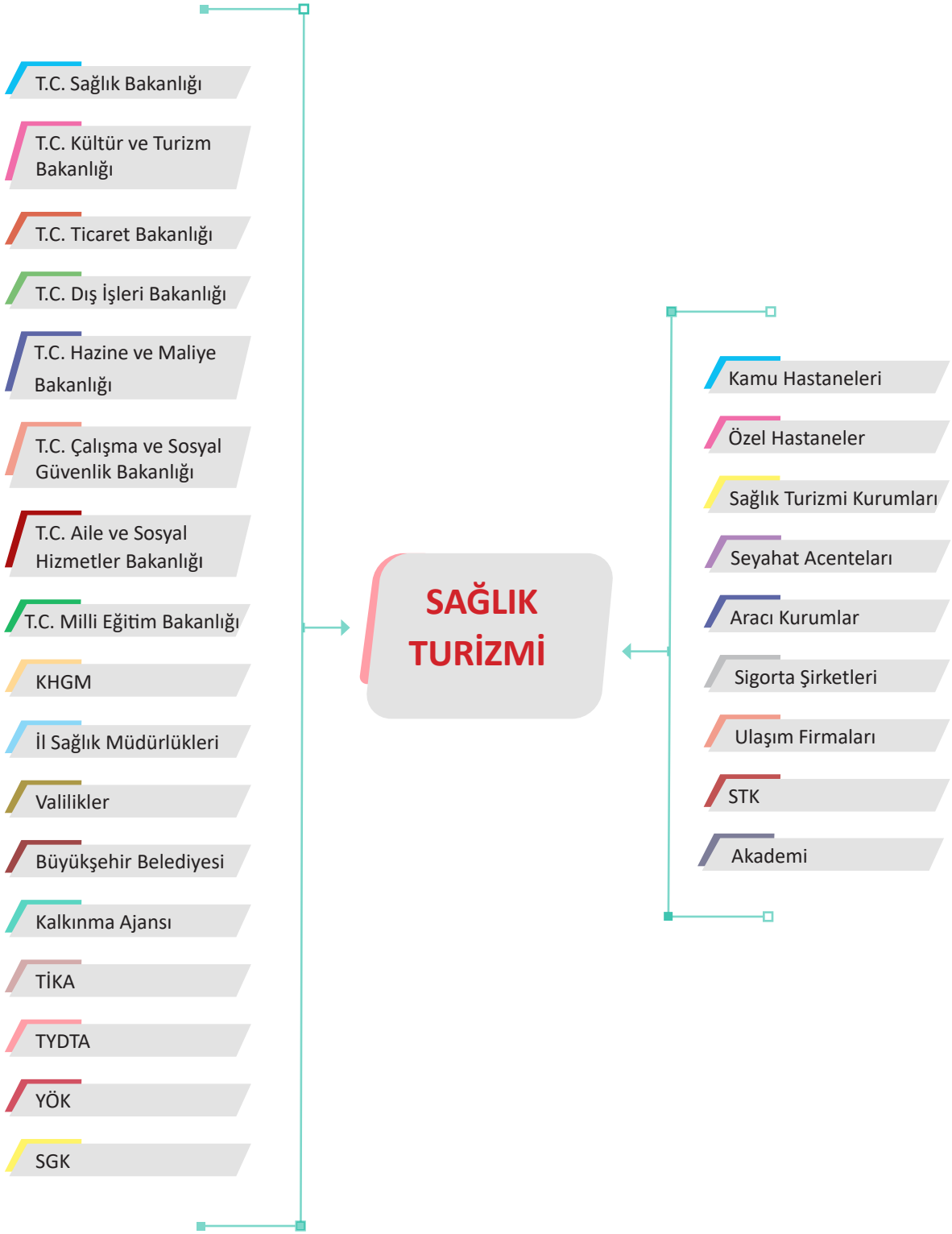

Şema 1.5: Türkiye'de sağlık turizmi paydaşları

Türkiye sağlık turizmi organizasyon şemasında görüldüğü üzere Türkiye'de sağlık turizminin koordinatörü ve en önemli paydaşı T.C. Sağlık Bakanlığıdır. YÖK, MEB ve üniversiteler gibi paydaş kuruluşlar ise Türkiye sağlık turizmi organizasyon yapısında eğitim ayağını oluşturmaktadır (Şema 1.6).

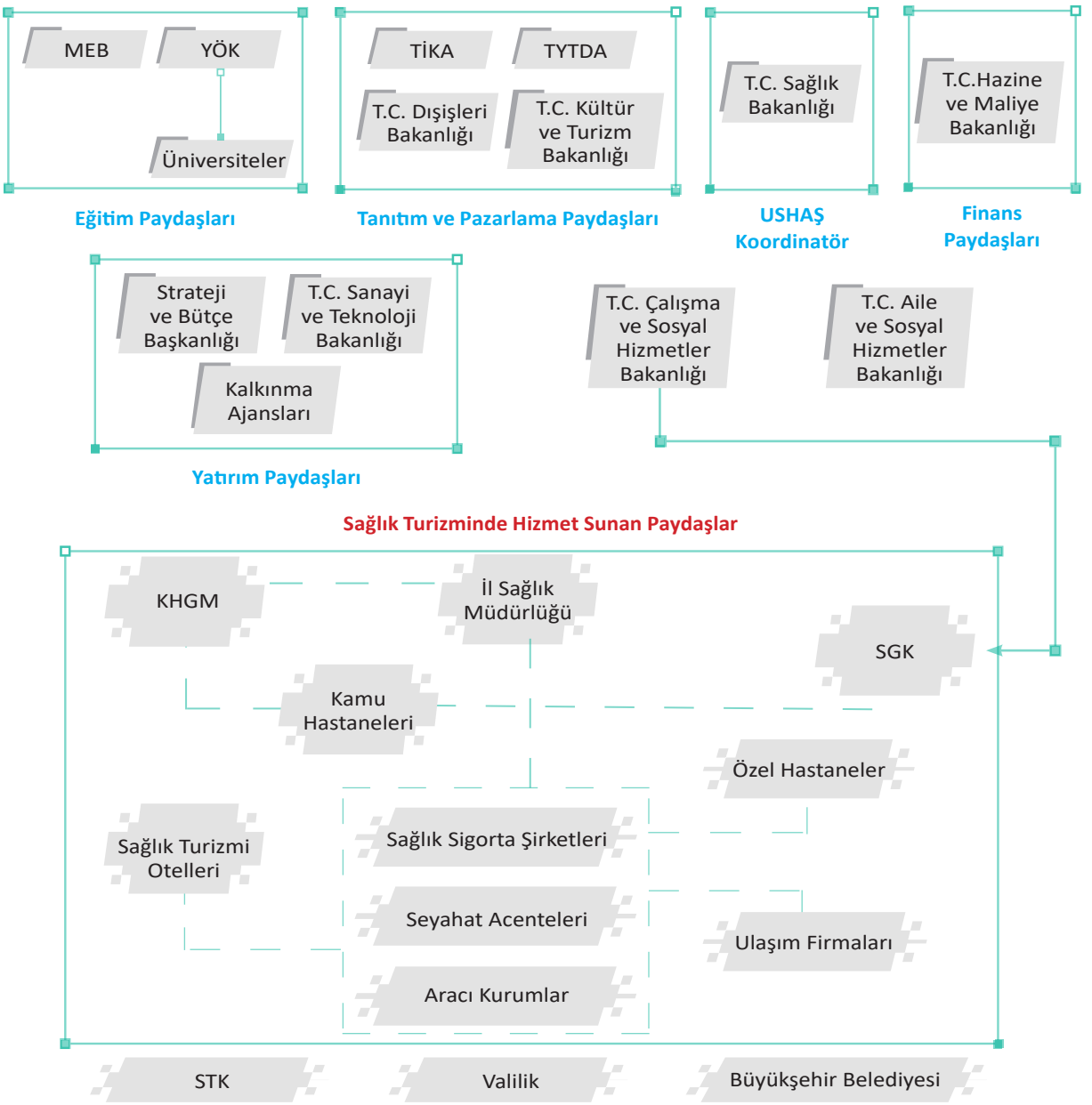

Şema 1.6 : Türkiye sağlık turizmi organizasyon şeması

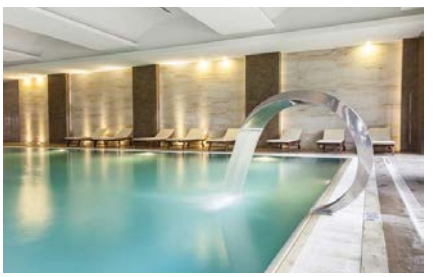

Sağlık hizmeti sunumu yapan grupta ise kamu hastaneleri ve özel hastaneler, sağlık sigorta şirketleri, seyahat acentaları, aracı kuruluşlar, sağlık turizm otelleri (Görsel 1.20) ve ulaşım firmaları yer almaktadır. Ayrıca Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü bu organizasyon şemasında paydaşların bağlı olduğu üst kurum olarak yerini almıştır.

Görsel 1.20: Sağlık turizm oteli (Kütahya-Yoncalı Kaplıcaları)

Türkiye'de sağlık turizmi paydaşları olan en önemli kamu (devlete ait) kurum ve kuruluşlarına aşağıda yer verilmiştir.

T.C. Sağlık Bakanlığı

Sağlık turizmi temel paydaşı olan T.C. Sağlık Bakanlığı sağlık kuruluşlarının koruyucu ve tedavi edici hizmetleri yürütmelerini ve bu hizmetlerin etkin bir şekilde sürdürülmesini sağlamak için gerekli düzenlemeleri yapmaktadır.

Sağlık turizmi alanında hizmet veren en önemli birimlerden biri de T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı Sağlık Turizmi Daire Başkanlığıdır. Sağlık Turizmi Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- Sağlık turizmi ve turistin sağlığı ile ilgili hizmetleri planlamak, gerekli izinleri vermek
- Sağlık turizmi ile ilgili iş ve işlemleri ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak yürütmek
- Yurt dışından ülkemize tedavi amaçlı gelecek hastaların sağlık turizmi açısından kabul kriterlerini oluşturmak ve bu hastaların talep ve şikâyetlerini incelemek
- Sağlık turizmi ve turistin sağlığı kapsamındaki hastalara gerektiğinde yardım ve danışmanlık hizmetlerini sunmak ve kayıtlarını tutmak
- Sağlık alanında ikili iş birliği kapsamında Türkiye'ye gelen ve tedavisi uygun görülen hastalara ilişkin işlemleri planlamak ve koordine etmek
- Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi (USHAŞ) ile koordinasyonu sağlamak
- Genel müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak

USHAŞ (Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi)

Uluslararası sağlık hizmetleri alanında Türkiye'de sunulan hizmetlerin tanıtımını yapmaktadır (Görsel 1.21). Aynı zamanda kamu ve özel sektörün sağlık turizmine yönelik faaliyetlerini destekleyip koordine etmektedir. Uluslararası sağlık hizmetlerine ilişkin politika ve stratejiler ile hizmet sunum standartları ve akreditasyon kriterleri konusunda Bakanlığa önerilerde bulunan USHAŞ Sağlık Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak 2019 yılında faaliyete geçmiştir.

Sıra Sizde

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümlede verilen ifade doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Türkiye'de sağlık turizmi sektörünün ana paydaşlarının lider aktörü T.C. Sağlık Bakanlığıdır.
2. ( ) İşletmenin kuruluş ve çalışma aşamalarında yer alan, aynı zamanda çalışan konumunda bulunan iç ve dış aktörler olarak bilinen kavrama sektör çalışanı denir.
3. ( ) Bir sektörde rol alan, faaliyet gösteren, sektörden etkilenebilen veya sektörü etkileyebilen aktörler, gruplar, kurumlar veya organizasyonlara sektör paydaşları denir.
4. ( ) İki ayrı ülkede verilen sağlık hizmetlerinin fiyatları hakkında araştırma yapan kişi, yapacağı sağlık turizmi için bilgi toplama aşamasındadır.

Görsel 1.21: USHAŞ'ın Rusya'da yapmış olduğu sağlık turizmi tanıtım faaliyeti

Sağlık turizminin geliştirilmesi için yapılacak çalışmalarda güvenilir bilgilere ulaşabilmek için yabancı uyruklu hasta takip sistemi kurulmuştur. Bu sisteme 81 ilden veri girişi yapılmaktadır. Sağlık turizmine yönelik fiyat, konaklama, ulaşım olanakları gibi her türlü bilgiyi içinde barındıran sağlık turizmi portalı da tamamlanarak Bakanlık tarafından hizmete sunulmuştur.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının sağlık turizmindeki yaklaşımı ve hedefi jeotermal kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına yönelik olarak termal turizmin geliştirilmesidir.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

Sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelere teşvik imkânı sağlamaktadır. Bu işletmelerin yurt dışında gerçekleştirdikleri tanıtım faaliyetleri, yurt dışında açtıkları birimlerine ilişkin kira giderleri ve marka tescili giderlerini yine T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı desteklemektedir.

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

T.C. Kalkınma Bakanlığı 2011 yılında kurulmuştur. Sağlık turizminde temel paydaş olarak görev almıştır. Sağlık turizmi konusunda altyapı oluşturulması için devletin uygulayıcı kuruluşlarına yol gösterici hedefler belirlemek en önemli görevleri arasındadır. Bu Bakanlık sağlık turizmi alanında kalkınma ve yatırım ayağını üstlenmiş, bu bakanlığın görev ve yetkileri 2018 yılında T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına devredilmiştir.

T.C. Dışişleri Bakanlığı

T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından Türkiye'nin yurt dışında, büyükelçiliklerde tanıtımı yapılarak yaşlı bakımı alanlarında pazar yaratılması konusunda destek alınmaktadır. Sağlık turistlerine vize kolaylığı sağlamak da T.C. Dışişleri Bakanlığının üstlendiği görevlerdendir.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Sağlık turizminde sağlık hizmeti sunumu, ilaçlar ve fiyatlandırma konularında sağlık tebliği hazırlayarak diğer bakanlıklar ile ortak komisyonlarda çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar ile sağlık turizmi gelirlerini artırarak Türkiye'nin sağlık turizmi sektör ilerlemesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı da sağlık turizmi sektörünün bir paydaşıdır. Bakanlığın bu konudaki sorumlulukları ise şunlardır:

- İleri yaş ve engelli turizminin geliştirilmesi için yaşlı ve engelli hastalara bakan elemanların meslek standartlarını belirlemek, çalışanların bu doğrultuda eğitim almalarını sağlamak

- Eğitilen yaşlı bakım elemanlarının (Görsel 1.22) istihdam alanlarını belirlemek
- Yaşlı yaşamı ve yaşlı bakımına ilişkin mevzuatı ilgili paydaş kurumlarca düzenlemek ve geliştirmek

Görsel 1.22: Yaşlı bakım elemanı

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)

Sağlık turizminin ülkeler arası uyumlaştırılmasında önemli rol üstlenen SGK, sağlık turizmi sektörünün sigorta ayağını oluşturan ana paydaşlardandır.

Milletlerarası Sosyal Güvenlik Sözleşmesi sağlık yardımı alma hakkı olan yabancı ülke vatandaşlarını ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsayan Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası sözleşmedir. Bu sözleşme gereği sağlık turistleri Türkiye'de tedavi olmaktadırlar.

Türk İş birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

1992 yılında kurulan TİKA Türkiye ile ortak değerlere sahip olan ülkeler başta olmak üzere birçok bölge ve ülkede Türk dış politikasını uygulayan bir aracıdır. TİKA Türkiye'nin kalkınma hedeflerine uygun olarak turizm ve sağlık turizmi tanıtımlarını yaparak sağlık turizmine önemli katkı sağlamaktadır.

T.C. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneler Genel Müdürlüğü (KHGM)

Kamu Hastaneler Genel Müdürlüğüne bağlı Sağlık Turizmi Koordinasyon ve Yabancı Uyruklu Hastalar Birimi mevcuttur. KHGM Müdürlüğüne bağlı Sağlık Turizmi Koordinasyon ve Yabancı Uyruklu Hastalar Birimi, kamuya bağlı hastane ve diğer sağlık tesislerinde sağlık turizmi uygulamalarının etkin ve verimli olabilmesi için T.C. Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışır. Bu birim kamu hastanelerinde yabancı uyruklu hastalara verilen sağlık hizmeti sürecinden ve koordinasyon eğitiminden de sorumludur. Ayrıca bu birim tercüman ve hasta yönlendirme personeline yönelik çeşitli eğitimler de sunmaktadır.KHGM'ye bağlı tüm kamu sağlık tesislerinde 13 Temmuz 2017 tarihli 30123 sayılı Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik uygulanmaktadır. Bu yeni Yönetmelik'e göre KHGM'ye bağlı tüm sağlık turizm hizmeti veren kamu sağlık tesislerinin yetkinlik kriterlerini taşımış olması ve yetkinlik belgesini alması şarttır.

T.C. Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Müdürlükleri

T.C. Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Turizmi Birimi ildeki tüm sağlık turizmi ile ilgili iş ve işlemleri takip etmek için Genel Müdürlüğün uygun gördüğü İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde kurulan birimleri kapsamaktadır. İl düzeyinde sağlık hizmetleri T.C. Valiliklerinin sorumluluğu altında olup T.C. Sağlık Bakanlığı İl Sağlık Müdürlükleri tarafından yerine getirilmektedir.

Ankara İl Sağlık Müdürlüğünde sağlık turizminden sorumlu ekipler görev yapmaktadır. Bu sorumlular Türkiye'de sadece Sağlık Bakanlığı yurt dışı hasta il koordinasyon merkezi olan illerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Aydın, Muğla, Gaziantep) yer almaktadır. Sağlık turizmi veya turistin sağlığı açısından potansiyel illerde tıbbi teknolojik donanımı, nitelikli ve uzman sağlık personeli, otelcilik hizmetleri ve hizmet kapasitesi yeterli olan bazı hastanelerin bünyesinde İl Sağlık Müdürlüklerinin talep etmesi ve Bakanlık uygun görüşü ile bir yurt dışı hasta birimi kurulmaktadır.

Ayrıca İl Sağlık Müdürlüklerinin Sağlık Bakanlığı tarafından uygun görülmesi hâlinde sağlık turizmi yetkinlik belgesi verilecek sağlık tesisleri için yetkinlik belgesi (Görsel 1.23) düzenleme görevi vardır.

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Republic of Turkey Ministry of Health
General Directorate of Health Services

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FARABİ HASTANESİ

ULUSLARARASI SAĞLIK TURİZMİ YETKİ BELGESİ

Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik kapsamında, **Uluslararası Sağlık Turizmi Sağlık Tesisi Yetkinlik Kriterleri' ne** ve Yönetmeliğin genel esaslarına uyarak, Uluslararası Sağlık Turizmi faaliyetinde bulunmaya hak kazanmıştır.

INTERNATIONAL HEALTH TOURISM AUTHORIZATION CERTIFICATE

This institution is entitled to operate in the field of International Health Tourism within the scope of the Regulation on International Health Tourism and Tourist's Health, in accordance with **the Requirements for International Health Tourism Health Facility** and the general principles of the Regulation.

Prof. Dr. Sabahattin AYDIN
Bakan Yardımcısı

Belge No. : ST-1200

Görsel 1.23: Sağlık tesisleri için yetkinlik belgesi örneği

Kalkınma Ajansları

Kalkınma ajansları kamu sektörü, özel sektör, STK ve üniversiteler arasında iş birliğini geliştirmeyi hedefleyen kuruluşlardır. Sağlık turizm paydaşları arasındaki iş birliğinin artmasında kalkınma ajanslarının büyük rolü vardır. Sağlık turizm alanında da kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve bölgesel potansiyeli harekete geçirmek kalkınma ajanslarının ana görevidir.

Valilikler

Türkiye'de sağlık turizminin geliştirilmesinde valilikler de etkin rol oynamaktadır. Valilikler bulunduğu ilin kültür ve turizm değerlerini öne çıkartıcı faaliyetlerde bulunmaktadır. Sağlık turizminin gelişmesi için sağlık turizm yatırım projeleri konusunda sektörde diğer paydaşlarla iletişimde ve iş birliğinde olunması olumlu katkı sağlamaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri

Belediyeler yerel kalkınmanın sağlanmasında, yerel kaynaklar ve faaliyet alanlarında yetki sahibidir. Türkiye'deki tüm belediyelerin sağlık turizmine katkı sağlayabilmesi için yapılması gerekenler şunlardır:

- Sektör paydaşları olan üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile iş birliği yapmak.
- Sağlık turizmi aracı kuruluşları (seyahat acentaları vb.) ile çalışmalar yürütmek.
- Tatil beldelerinde kaynakların doğru kullanılmasını sağlayarak çevresel olumsuzlukları giderici çalışmalar yürütmek.
- Hizmet sunan ve aracılık eden kurum ve kuruluşlarda çalışanların eğitilmesi amacıyla girişimlerde bulunmak.

Sıra Sizde

Sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelere teşvik imkânı sağlayıp bu işletmelerin yurt dışında gerçekleştirdikleri tanıtım faaliyetleri, yurt dışında açtıkları birimlerine ilişkin kira giderleri ve marka tescili giderlerini karşılayan paydaş kurum kimdir; Bu faaliyetlerin sizce sağlık turizmine katkıları neler olabilir?

Meraklısına

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=36107

Sağlık Turizmi Koordinasyon ve Yabancı Uyruklu Hastalar Biriminin yapmış olduğu en önemli çalışmalardan biri de sağlık turizmi alanında hizmet verecek personelin eğitilmesidir. Karekod okutularak bu çalışmalar hakkında daha detaylı bilgiye ulaşabilirsiniz.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK)

Sağlık turizmi alanında Türkiye'deki tıbbi gelişmelerin yurt dışı hedef ülkelerde tanıtımı YÖK'e bağlı üniversitelerce yapılır. Tıbbi tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinde kazanılan başarıların tanıtımı dünya genelinde düzenlenen sempozyum, kongre vb. etkinliklerle yapılmaktadır (Görsel 1.24). Tıbbi bilimsel kongrelerde sunum yapan değerli tıp bilim insanlarının sunumlarında "Doğru Seçim Türkiye" logosunun kullanılması sağlanmaktadır.

Görsel 1.24 : 8. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi (Güney Marmara Kalkınma Ajansı, 2022)

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

Sağlık hizmet sunucularının genel yabancı dil bilgisinin yanında mesleki yabancı dil bilgisine sahip olmaları, hizmet kalitesinin artırılması için önemlidir. Kaliteli sağlık hizmet sunumu yapan paydaş çalışanlarının genel yabancı dil bilgisinin yanında mesleki yabancı dil bilgisine de sahip olmaları gerekmektedir. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından sağlık turizmi alanında çalışacak ortaöğretim mesleki yabancı dil derslerinin müfredatı hazırlanmış, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca T.C. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Sağlık Hizmetleri ile Hasta ve Yaşlı Hizmetleri alanlarında sağlık turizmi ile ilgili dersler seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır.

Kamu Hastaneleri (Eğitim ve Araştırma Hastaneleri, Şehir Hastaneleri, Üniversite Hastaneleri)

Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlıdır. Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı ''Sağlıkta Dönüşüm Programının Nitelikli ve Etkili Sağlık Hizmetleri İçin Kalite ve Akreditasyon'' bileşenine bağlı olarak geliştirilen sağlıkta kalite sisteminin geliştirilmesi hizmetlerini yürütmektedir. Ayrıca Türkiye, Sağlıkta Akreditasyon Programı'na ilişkin sağlıkta akreditasyon standartlarını belirleme görevini de yürütmektedir.

Kamu hastaneleri (Görsel 1.25); sağlık turizmi ve turistin sağlığı hakkında sağlık hizmet sunumu ilgili genelge ve yönetmeliklerdeki kriterlere uygun olarak teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri ile geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarını sunabilmektedir.

Görsel 1.25: Ankara Şehir Hastanesi

Özel Sektör

Sağlık turizminde özel sektör paydaşları; özel hastaneler, vakıf hastaneleri, sağlık turizmi otelleri, seyahat acentaları, aracı kuruluşlar, sigorta şirketleri ve ulaşım firmalarından oluşmaktadır. Sektörde aktif rol alan bu stratejik paydaşlar, sağlık turizmi hizmetinde yer alıp direkt olarak sağlık turistleriyle ilişkide olan paydaşlardır.

Özel Hastaneler ve Vakıf Hastaneleri

Türkiye'de sağlık sistemindeki değişim, kamu hastanelerinin yanında özel hastanelerde de son on beş yılda kaliteli sağlık hizmeti ile kendisini göstermiştir. Türkiye'de özel sağlık işletmeleri her geçen gün artmaktadır (Görsel 1.26).

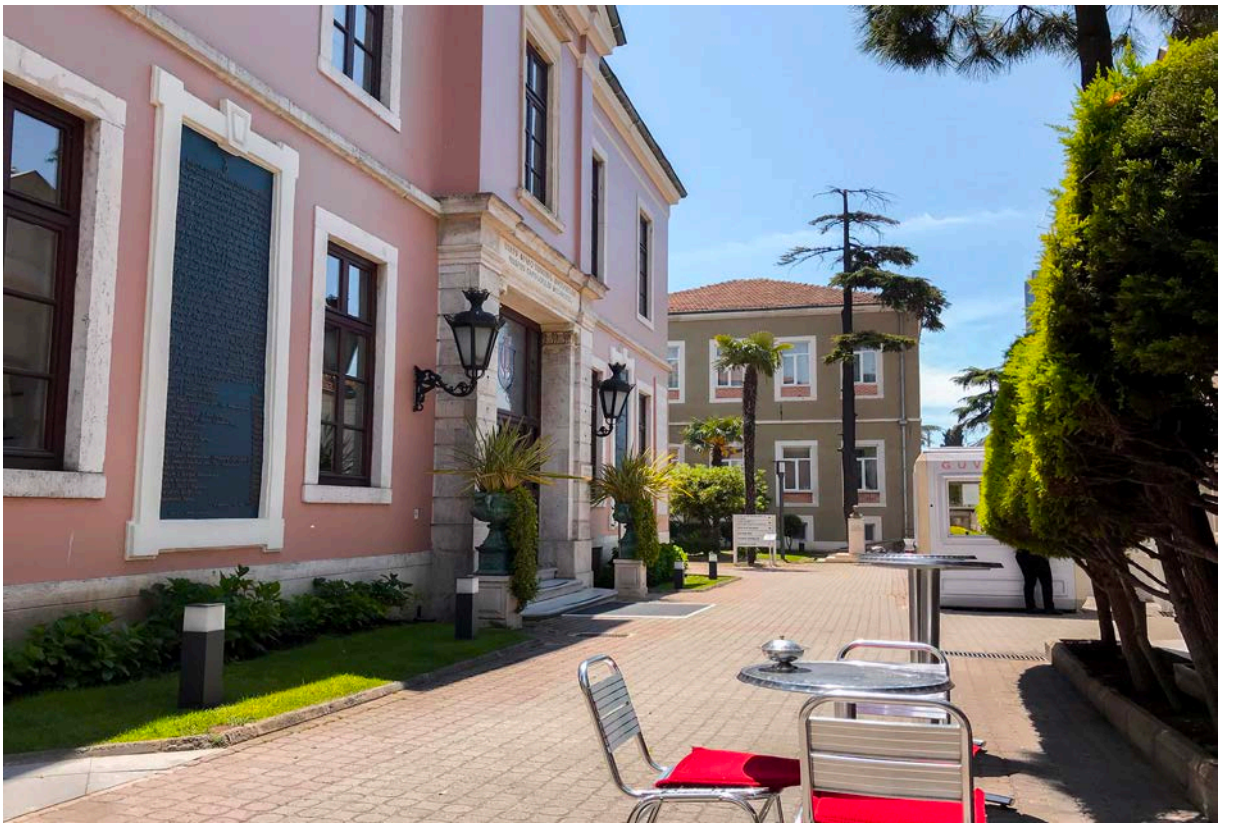

Görsel 1.26: İstanbul'da bulunan bir vakıf hastanesi

Sağlık Turizmi Otelleri

Sağlık turistlerinin ve refakatçi yakınlarının hastanın tedavisinin tamamlanmasının ardından kendi ülkelerine hemen dönmeyip konaklamaları gerekebilmektedir. Konaklama yerlerinin temin edilmesi sağlık turizminin önemli bir konusudur. Günümüzde internetin yaygın kullanımı ile birlikte birçok otel, termal otel ve SPA merkezinin rezervasyonu kolaylıkla yapılabilmektedir.

Seyahat Acentaları

Seyahat acentaları; kâr amacı ile turistlere turizm ile ilgili bilgiler vermeye, paket turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini karşılamaya yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acentaları vasıtası ile pazarlayabilen ticari kuruluşlardır.

Aracı Kuruluşlar

Aracı kuruluşlar sağlık hizmetleri alıcısıyla sağlık hizmet sunucusu arasında köprü kurarak hizmet alıcısının hizmeti en iyi şekilde almasındaki operasyonel faaliyetleri yöneten kurum ve kuruluşlardır.

Ulaşım Firmaları

Sağlık turizminin döviz getirici hizmet kapsamında Türkiye'nin milli gelirine pozitif katkı sağlamaktadır. Sağlık turizm sektöründe hastaların yurt dışından ulaşımı söz konusu olduğu için en önemli ulaşım paydaşları Türk Havayolları ve Pegasus Havayolu şirketleri v.b.

Sağlık Sigorta Şirketleri

Turizmde seyahat sigortası veya sağlık sigortası adı altında sağlanan güvence sistemleri ile turizme katılanların korunması amaçlanmaktadır (Görsel 1.27).

Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

Günümüzde iş dünyası ve toplumsal amaçlı sivil toplum kuruluşları artan oranda bölgesel ekonomik politik gelişimde kritik rol almaktadır. Ayrıca katılımcılık anlayışının bölgesel turizm ve sağlık turizminin gelişmesinde temel ilke hâline gelmesi STK'lerın bölgesel gelişme konusundaki işlevlerini zenginleştirmiştir.

Görsel 1.27: Sağlık sigortasının önemi

Sıra Sizde

Aşağıda sağlık turizmi paydaşları olan kurumların tanımlarına ilişkin cümleler ve kurum isimleri verilmiştir. Tanımların başında yer alan boşluğa uygun kavramı işaret eden harfi yazınız.

TANIMLAR	KAVRAMLAR
1. ( ) Kaliteli sağlık hizmet sunumu yapan paydaş çalışanlarının genel yabancı dil bilgisinin yanında mesleki yabancı dil bilgisine de sahip olmaları için gerekli eğitim çalışmalarını yapar.	a) Kalkınma Ajansı
2. ( ) Yerel kaynakları ve faaliyet alanlarını sağlık turizmi için kullanır.	b) T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
3. ( ) Bulunduğu ilin kültür ve turizm değerlerini öne çıkartıcı faaliyetler yapar.	c) Büyükşehir Belediyeleri
4. ( ) Kamu sektörü, özel sektör, STK ve üniversiteler arasında iş birliğini geliştirmeyi hedefleyen kuruluşlardır.	ç) Valilikler
	d) Özel Sektör

Etkinlik Zamanı

SAĞLIK TURİZMİ PAYDAŞLARI

Süre: 2 Hafta

Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ‘‘Sağlık Turizmi Paydaşları’’ etkinliğini gerçekleştiriniz.

- Bir hafta öncesinden etkinlik için araştırma hazırlığı yapınız.
- Sınıf ortamında U oturma düzeninde üç farklı masa (istasyon) oluşturunuz.
- 1. istasyonda sağlık turizmi paydaşları hakkında bir broşür, 2. istasyonda afiş, 3. istasyonda ise bilgilendirici bir sunum hazırlayınız.
- Sınıf mevcuduna göre üç grup oluşturunuz.
- Birinci turda sırasıyla 1, 2 ve 3. istasyonlara giderek on dakika süre ile o istasyon için belirtilen görevi yerine getiriniz.
- İkinci turda yine aynı sürede istasyon değişikliği yaparak önceki grubun kaldığı yerden etkinliğe devam ediniz.
- Üçüncü tur sonrası her istasyonda yine altı dakika çalışarak broşür, afiş, sunum hazırlayınız.
- Hazırlanan ürünleri sınıf ortamında kısa bir sunum ile açıklayınız.
- Öğretmen rehberliğinde sınıf, okul panolarında sergileyiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. "İnsanların ikamet ettikleri yerler dışındaki yerlere seyahat etmeleri ile ilgili sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur." **tanımı hangi kavrama aittir?**

A) Sağlık turizmi B) Turizm C) Kıyı turizmi

D) Macera turizmi E) Termal turizm

2. Aşağıdakilerden hangisi turizmin genel özelliklerinden biri değildir?

A) Seyahat ve konaklamaların amacı dinlenme, eğlenme, din, merak, kültür, sağlık gibi nedenlerdir.

B) Seyahat edilen yerdeki konaklama süresinin en az 24 saat olması gerekir.

C) Gezinin amaçlarından biri gelir sağlamak olmalıdır.

D) Seyahat edilen yer, kişinin oturduğu yerin dışında olmalıdır.

E) Turizm faaliyetinde temel öge insandır.

3. Aşağıdakilerden hangisi turizm çeşitlerinden biri değildir?

A) Eğlence B) Kıyı C) Kongre

D) Kültür E) Sağlık

4. Sağlığına kavuşmak veya sağlığını geliştirmek için kişilerin ikamet ettiği ülkeden başka bir ülkeye seyahat etmesi şeklinde yapılan turizm türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kıyı B) Kongre C) Kültür

D) Sağlık E) Spor

5. Sağlık turizmiyle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Sağlık turizminde ana unsur sağlıktır.

B) İnsanlar daha kaliteli ve ucuz sağlık hizmeti almayı amaçlamaktadırlar.

C) Sadece sağlığı bozulmuş, hasta kişilerin yaptığı turizm çeşididir.

D) İnsanlar genellikle ikamet ettikleri yerden başka ülkelere seyahat ederler.

E) Sağlık turizmi için gidilen yerde en az 24 saat kalınmalıdır.

6. Sağlığını korumak veya geliştirmek için ikamet ettiği yerden başka yere seyahat eden kişiye ne ad verilir?

A) Turistin sağlığı

B) Turist

C) Maceraperest

D) Sağlık turisti

E) Bilinçli gezgin

7. I. Dünyada fikirlerin, kültürlerin ve dünya görüşlerinin alışverişinden doğan bir uluslararası bütünleşme süreci

II. Bilgi iletişim teknolojisi ve ulaşımdaki hızlı gelişmeler

III. İnsanların tedavi ile tatili birleştirme talepleri

Sağlık turizminin gelişmesine etki eden pek çok faktörden söz edilebilir. Yukarıda verilen maddelerden hangileri bu faktörlerden biridir?

A) Yalnız I B) I-II C) I-II-III

D) Yalnız III E) II-III

8. "Sağlık turistinin sağlık durumunun geliştirilmesi, daha iyi hâle getirilmesi için yapılan tıbbi uygulamaları içerir." **Bu cümlede hangi sağlık turizmi çeşidinden bahsedilmektedir?**

A) Kıyı B) Medikal C) Termal

D) Engelli E) Yaşlı bakım

9. Aşağıdakilerden hangisi medikal turizmin daha kaliteli hizmet verip yaygınlaşmasını sağlayacak faktörlerden biri değildir?

A) Ulaşım ve seyahat hizmetlerinin beklentileri karşılamaması

B) Turizm sektörünü oluşturan işletmelerin sağlık turistlerinin beklentilerini karşılaması

C) Sağlık sektörünü oluşturan işletmelerin sağlık turistlerinin beklentilerini karşılaması

D) Yasal düzenlemeleri yapacak devlet kurumlarının beklentileri karşılaması

E) Aracı kurum ve kuruluşların beklentileri karşılaması

10. I. Yaşlı ve engelli turistlere rehabilitasyon hizmet leri verilir.

II. Yaşlı turizmi aynı zamanda üçüncü yaş turizmi olarak da bilinir.

III. Genç nüfusu fazla, yaşlı nüfusu az olan ülkelerde bu turizm türü daha yaygındır.

Yaşlı bakımı ve engelli bakım turizmiyle ilgili verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

A) I-II-III B) Yalnız II C)I-II

D) II-III E) Yalnız III

11. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizminin avantajlarından biri değildir?

A) Ülkelerde kültür yozlaşmasına sebep olur.

B) Yabancı turistlerden gelen gelir ülkelerin ekonomik gelişimlerine önemli katkılar sağlar.

C) Ulusal veya uluslararası sağlık turizmi hizmeti veren kuruluşlarla önemli ortaklıklar sağlar.

D) Hasta memnuniyetini artırır.

E) Uluslararası ilişkilerin gelişmesine katkı sağlar.

12. Sağlık turizmi bazı özellikleriyle diğer turizm türlerinden farklılık göstermektedir. **Aşağıdakilerden hangisi bu farklardan biri değildir?**

A) Sağlığı korumak, geliştirmek veya tedavi olma isteği sağlık turizmine özgüdür.

B) Sağlık turistleri boş zaman dilimlerinde çeşitli sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadırlar.

C) Sağlık turizminde çevreye verilen zarar en az seviyededir.

D) Sağlık turizmi de diğer turizmler gibi sadece belli mevsimlerde yapılmaktadır.

E)Diğer turizm türleri daha çok özel sektör tarafından desteklenirken sağlık turizminde devlet desteği ön plandadır.

13. Bir yere ziyaret amacı ile gelmiş, ülkesinden ve evinden uzak turistlerin ani olarak rahatsızlanmasıyla sağlık hizmeti almak zorunda kalmasını anlatan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Turistin sağlığı

B) Turizmin sağlığı

C) Çevre sağlığı

D) Zorunlu sağlık hizmeti

E) Sağlık turisti

14. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turistinin seyahat seçim sürecinde geçirdiği aşamalardan biri değildir?

A) Seyahat motivasyonu

B) Bilgi elde etme

C) Seyahat sürecinde gelir getirici faaliyetlerde bulunma

D) Seyahat alternatiflerinin değerlendirilmesi

E) Seyahat kararını verme

15. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizmi sunumunda yer alan paydaş sektörlerden biri değildir?

A) Sağlık kurumları

B) Finans sektörü

C) Ulaşım sektörü

D) Otomotiv sektörü

E) Sağlık sigorta şirketleri

16. "Sektör paydaşı" kavramının tanımı aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) işletmenin kuruluş ve çalışma aşamalarında yer alan aynı zamanda çalışan konumunda bulunan iç ve dış aktörlerdir.

B) Herhangi bir sektördeki hizmet verme sürecinde yer alan tüm aktörlere denir.

C) Sektörde rol alan, faaliyet gösteren, sektörden etkilenebilen veya sektörü etkileyebilen aktörler, gruplar, kurumlar veya organizasyonlardır.

D) Aktörlerin çoğunun sektör dışı çalıştığı paydaş sektörlere denir.

E) Tek alanda çalışıp sadece o alana hizmet veren sektörlere denir.

17. Termal turizmle ilgili verilen bilgiler aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Termal turizmin temel amacı sadece hastalıkları tedavi etmektir.

B) Termal turizmde medikal tedavi önemli yer tutar.

C) Termal turizmde destek hizmetlerinden (dinlenme, eğlence, fitness vb.) yararlanılmaz.

D) Termal tesislerde sadece kür tedavisi uygulanır.

E) Termal turizmde şifalı sulardan yararlanılır.

2. ÖĞRENME BİRİMİ
TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

KONULAR

2.1. TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

2.2. TÜRKİYE'NİN SAĞLIK TURİZMİ AÇISINDAN ÖZELLİKLERİ

TEMEL KAVRAMLAR

kalkınma planı, sağlık turizm merkezleri, USHAŞ

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Sağlık Turizmi Merkezleri ve Özellikleri
- Sağlık Turizminin Tarihçesi
- Türkiye'deki Sağlık Turizminin Olumlu ve Olumsuz Özellikleri
- Türkiye'deki Sağlık Turizmi Politikaları

2. TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

Sağlık turizminin ülkeler için ekonomik ve sosyal yönden giderek önemi artmaktadır. Sağlık turizmi sektörünün hızlı bir şekilde gelişmesinin nedeni insan sağlığı odaklı olmasıdır. Birçok ülkede tıbbi bakım maliyetlerinin yüksek olması, uzun süren bekleme sıralarının olması, sağlık sigortasının olmayışı gibi sebepler sağlık hizmetlerinin araştırılmasına neden olmuştur. Aynı zamanda bir ülkede çok pahalı olan ameliyatın başka bir ülkede daha ucuz olması sağlık turizminin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Türkiye coğrafi konumu, iklimi, denizi, ormanları ve birçok noktaya uçuş sağlayabilen gelişmiş hava yolları sayesinde sağlık turizmi için en uygun ülkelerden biri olmuştur. Türkiye gelişen sağlık turizminde birçok fırsata sahip bir ülkedir. Doğu ile Batı arasında bağlantı noktası olan Türkiye, küresel dünyanın bir sonraki cazibe merkezi olma yolunda ilerlemektedir.

2.1. SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sağlık turizmi merkezleri deyince ne anlıyorsunuz?**
2. **Sağlık turizmi merkezlerinin özellikleri nelerdir?**

Gelişmiş ülkelerdeki kentleşme, sanayileşme, gelişen teknolojiyle birlikte hava kirliliği, mevsim değişiklikleri, yoğun iş temposu ve stresten bunalan insanlar sağlıkları için bulundukları yerden başka ülkelere seyahat ederek termal merkezlere, hastane vb. tesislere başvurmaktadır. İnsanlığın vazgeçilmez hakkı ve en temel ihtiyacı sağlıktır. Kişinin sağlığını koruması ve iyileştirmesiyle ilgili seyahat etmesi son yıllarda yaygın bir uygulama hâline gelmiştir.

Biliyor muydunuz?

1841 yılında İngiliz Thomas Cook'un (Tomas Kuk) düzenlenen bir kongre için kalabalık bir grubu bir şehirden diğerine demir yoluyla götürmesi ile ilk toplu seyahat gerçekleşmiştir.

2.1.1. Sağlık Turizmi Merkezleri ve Özellikleri

T.C. Turizm Bakanlığı sağlık turizmini kısaca ''Tedavi amacı ile yapılan seyahatlerdir.'' şeklinde tanımlamıştır. **Sağlık turizmi merkezleri**; kişinin tıbbi tedavileri (diş ve göz tedavileri, organ nakli, ameliyatlar vb.), isteğe bağlı olan tedavileri (saç ekimi, estetik cerrahi vb.) ve koruyucu sağlık hizmetlerinden (kaplıcalar, SPA vb.) faydalanmak için sağlık personeli denetiminde uygulamaların birinin/birkaçının birlikte yapıldığı tesislerdir.

Sağlık turizmi merkezlerinin iki temel amacı vardır. Birincisi son yıllarda insanların yaşadığı stresten, gerginlikten kurtulması ve çeşitli sağlık sorunlarının giderilmesini sağlamaktır. İkincisi ise ülkenin iç ve dış tu-

rizmini harekete geçirerek çeşitli katma değerler oluşturmak ve toplam ulusal gelire katkıda bulunmaktır.

İnsanların sağlık turizmi merkezlerini seçerken tercihlerini etkileyen en önemli faktörler; hizmetin ödenebilirliği, hizmetin ihtiyaca uygunluğu, hizmetin erişebilirliği, bakım kalitesi, turizm unsuru, kişisel bilgilerin korunması şeklinde sıralanabilir.

Sağlık turizmi merkezlerinin özelliklerinden bazıları şunlardır:

- Sağlık turizmi merkezlerinin sektörler arasında kendine has bir yeri vardır.
- Merkezinde insan sağlığı vardır (Görsel 2.1).
- Tıbbi teknoloji gerektirmesinin yanında otelcilik hizmetlerinin de iyi olması gerekir.
- Memnuniyeti sağlamak için ekstra dikkat ve çaba gerektirir.
- Bu merkezlerde çalışmaların ve hizmetlerin planlı ve programlı ilerlemesi gerekir.

Görsel 2.1: Sağlık turizmi faaliyetlerinin merkezinde insan sağlığı vardır.

- Sağlık turizmi merkezlerinin karma ve kompleks bir yapısı vardır.
- Normal turizm hizmetlerine göre ülke ekonomisine daha fazla döviz bırakır.

- Sağlık turizmi merkezlerine talebin şekillenmesini yani hareket yönünü çoğu zaman maliyet ve sağlık hizmeti alımındaki bekleme sırası belirler.
- Birçok meslek grubunun oluşturduğu kompleks bir hizmet verir.
- Ülkeler için yatırım ve istihdam kaynağı oluşturur.

Sağlık turizmi merkezlerinin tercih edilmesinde düşük maliyet, sağlık hizmetlerinin kalitesi, tedavi öncesi ve sonrası hizmetler, rehberlik hizmetleri, çalışanların dil yeterliliği, yaşanılan yere uzaklık, sağlık işletmesinin tedavi sonuç verileri, sağlık işletmesinin konaklama verileri, sağlık işletmesinin akreditasyonu vb. birçok faktör etkilidir. Sağlık turizmi merkezlerinin dikkat etmesi gereken temel noktalar şunlardır:

- Sundukları hizmetin kalitesi
- Hizmet verecekleri insanlara ulaşabilirlik
- Teknoloji, tesisler ve uzmanlaşma

Sağlık turizmi merkezlerinin hedef kitlelerine ulaşabilmeleri için Şema 2.1'de verilen alanlarda kendilerini sürekli geliştirmeleri gerekmektedir.

Şema 2.1: Sağlık turizm merkezlerinin hedefleri

2.1.2. Sağlık Turizmi Merkezlerinin Tarihçesi

Sağlık bakım hizmeti insan hayatı için temel bir ihtiyaçtır. İnsanlar tarihin ilk zamanlarında seyahat etme imkânları kısıtlı olduğu için yaşadıkları bölgeye yakın topluluklardan sağlık bakım hizmeti almışlardır. Yapılan sağlık amaçlı bu ziyaretler bugün sağlık turizmi denilen kavramın oluşmasına temel oluşturmuştur.

Tekerleğin icadı gibi buluşlar ile yapılan seyahatlerin mesafesi de artmıştır. Zaman içerisinde insanlar daha kaliteli sağlık bakım hizmeti almak için çeşitli yollar aramışlardır. Bu amaçla sağlık merkezlerinin kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Tarihte bilinen ilk sağlık turizm merkezi İzmir'de inşa edilmiş olan Askleplos tapınaklarıdır. Farklı yerlerde yaşayan insanlar sağlık hizmeti almak için buraya gelmişlerdir. Hekimlerin meslek antlarına ismini veren Hipokrat'ın da İzmir çevresinde yaşadığı bilinmektedir. Bunun da etkisiyle bu bölgede hasta hareketliliği meydana gelmiştir. Sağlık hizmetleri içerisinde modern tıp hizmetlerinin yanı sıra alternatif sağlık tedavi uygulamalarından yararlanma isteği de insanları bu hareketliliğe sevk etmiştir. Günümüzde geleneksel ve tamamlayıcı tıp tedavileri adı ile anılan alternatif tedavi uygulamalarının gelişiminde ise Hindistan'ın önemli bir yeri vardır. Kendilerine özgü Ayurveda, Yoga gibi tedavi yöntemleri sayesinde Hindistan bölgesinde insanların sağlık turizmi amacıyla seyahat ettikleri bölgeler arasında yerini almıştır.

Orta Çağ'da ise İslam dininin etkisiyle birlikte sağlık hizmetlerine ulaşımda çeşitli kolaylıklar sağlanmıştır. Emeviler, Abbasiler, Selçuklular ve Osmanlı Dönemi'nde çeşitli güzergahlar üzerine inşa edilen bugünkü sağlık kurumuna eş değer yapılar bulunmaktadır. İslam dininde önemli bir yeri olan '' Seyahat edin sıhhat bulun.'' hadisi de bu konuya bakış açısından önemli bir yer tutmaktadır. Osmanlıda halk sağlığı da dâhil olmak üzere çeşitli sağlık konularında idari anlamda görevler üstlenen hekimbaşılar bulunmaktadır (Görsel 2.3). Bunlar sağlık hizmetlerinin idaresinden ve bu kurulan sağlık bakım merkezlerinin de yönetiminden sorumludur.

Görsel 2.3: Osmanlıda hekimbaşı (temsili)

Biliyor muydunuz?

14. yy.da Sümerler (M.Ö.4000) sıcak su kaynaklarının etrafında bilinen en eski sağlık tesisini inşa etmişlerdir. Günümüzde İsviçre'de St.Moritz [saynt moritiz (Görsel 2.2)] olarak bilinen zengin mineral kaynaklı banyolarda insanlar Tunç Devri'nden (M.Ö.2000) bu yana yıkanmaktadır. Aynı zamanda da bu mineralli suları içmektedirler.

Görsel 2.2: St. Moritz

Bilgi Kutusu

Ayurveda: "Ayur" ve "veda" olarak iki kelimeden oluşmuştur. "Ayur" hayat veya hayat ilkesi anlamına gelen "ayus" kökenlidir, "veda" ise "bilgi" anlamına gelir. Ayurvedik bilginin Hindistan'da Rişi ve Munilere atfedilen spiritüel (ruhçuluk) bilgiye dayalı olduğuna inanılır. Kökeni Hint altkıtasına dayanan bir alternatif tıp sistemidir.

Ayrıca o günlerden günümüze gelen darüşşifa, şifahane, bimarhane denilen hastaneler bunların yanında da yolcular için hanlar ve hamamlar yapılmıştır. Anadolu birçok medeniyete ve kültüre termal suları ile şifa kapısı olmuştur. 18. yüzyılda Avrupa'da gelen hastalar kaplıcaları ziyaret etmişler, karaciğer hastalıklarından bronşite kadar birçok hastalığa şifa bulmuşlardır (Görsel 2.4,2.5).

Görsel 2.4: İstanbul Süleymaniye Hamamı içten görünüm

Toplumun tüm kesimi için önemli olan sağlık anlayışı II. Dünya Savaşı sonlarında gelişmeye başlamıştır. Sağlık turizm merkezlerinin gelişimi geçmişten günümüze çok farklılık göstermekle birlikte kronolojik olarak şu şekildedir:

Görsel 2.5: İstanbul Süleymaniye Hamamı dıştan görünüm

- M.Ö. 2700'lerde Mısır piramitleri yapılmıştır ve bu piramitleri görmek için başka şehirlerden insanlar buralara seyahat etmişlerdir. Bu seyahatlerde beslenme, barınma gibi ihtiyaçların olduğu ortaya çıkmıştır.
- M.Ö. 700'lü yıllarda eski Yunan'da olimpiyat oyunları gerçekleştirilmiş ve bu durum dünya turizmi açısından da önemli olmuştur.
- 14. yüzyılda, New York'ta yer alan Saratoga kaplıca ve içme sularının kutsal ve iyileştirici gücüne inanılmıştır. Bu nedenle bu sular Amerikalılar tarafından ziyaret edilmeye başlanmıştır.

Biliyor muydunuz?

Osmanlılarda ilk hastane 1399'da Yıldırım Beyazıd zamanında Bursa'da yapılmıştır (Yıldırım Darüşşifası). Dönemin önemli hekim ve cerrahlarından biri Şerafeddin Sabuncoğlu'dur. Eğitimini 1308'de inşa edilmiş olan Amasya Daruşşifasında tamamlamış aynı yerde hekimlik yapmış ve eserlerini de burada yazmıştır. Eserlerinde tedavi metotlarını en ince ayrıntısına kadar vermiş olan Sabuncuoğlu'nun Kitâbü'l-Cerrâhiyye-tü'l-Hâniyye (1465) adlı eseri Osmanlılarda kaleme alınmış tek resimli cerrahi eseridir.

- 16. yüzyılda Roma Banyoları yeniden canlandırılmış ve "Salus Per Aquam'' yani "sudan gelen sağlık'' anlamına gelen SPA ifadesi günümüze buradan gelmiştir (Görsel 2.6).

Görsel 2.6: Roma banyoları

- 15. ve 17. yüzyıllarda özellikle zengin insanlar sağlıklarını daha iyi hâle getirmek için seyahat etmişlerdir. Bunlar medikal amaçlı olabildiği gibi koruyucu amaçlı da (SPA, kaplıcalar) olmuştur.
- 18. ve 19. yüzyıllarda ise soğuk ülkelerde yaşayanlar Fransa'da yer alan SPA merkezlerine ilgi göstermişlerdir. Ayrıca 18. ve 19. yüzyılda tüberküloz (verem) gibi hastalıklara çare bulmak için Amerikalılar ve Avrupalılar uzak ülkelere gitmeye devam etmişlerdir.
- 19. yüzyılda hemşirelik mesleğinin öncülerinden sayılan Florence Nightingale [Filorıns Naytılgel (Görsel 2.7)], sağlık turizminin gelişimine öncülük etmiştir. İsviçre'deki şifalı suları ziyaret etmiş ve hastalara daha uygun fiyat sunan Türkiye'deki şifalı sularda tedavi alabileceklerini söyleyerek onları yönlendirmiştir.
- 20. yüzyıla geçildiğinde 1933 yılında Amerikan Tıp Uzman Heyeti (ABMS) kurulmuştur.
- 1960 yılında da sağlık turizminde Hindistan önemli bir durak olmuştur.
- 1994 yılında Amerika, sağlık tesislerinin belirli bir standartta olması için JCI [Joint Commission International (Joyn komişin interneyşınıl)] Akreditasyon Kuruluşunu kurmuştur.

Biliyor muydunuz?

1672 yılında Fransa'da bir gezi düzenlenmiştir. Bu gezide ilk kez rehber ile birlikte ''tur'' sözcüğü kullanılmıştır. Paris başta olmak üzere başka yerlere yolculuk anlamında kullanılmaya başlanmıştır.

Görsel 2.7: Florence Nightingale (1820-1910)

Etkinlik Zamanı

Türkiye'nin Sağlık Turizm Merkezlerini 7 Bölgede İnceliyorum

Süre: 1 Hafta

Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ''Türkiye'nin Sağlık Turizm Merkezlerini 7 Bölgede İnceliyorum'' etkinliğini gerçekleştiriniz.

- Sınıf yedi guruba ayrılır ve her grupta kişi sayısı 3 ile 6 arasındadır.
- Türkiye'nin yedi bölgesi kâğıtlara yazılır ve kura çekilir. Kura sonucu her gruba bir bölge verilir.
- Her grup kendi bölgesindeki sağlık turizm merkezlerini araştırır.
- Yapılan araştırmayı sunmak üzere her grup için bir sözcü seçilir.
- Yapılan araştırmalar 5-10 dakikalık sunum şeklinde anlatılır ve panoda sergilenir.

2.1.3. Türkiye'de Sağlık Turizmi Merkezleri

Dünyadaki sağlık turizmi hareketliliğinin artması Türkiye açısından önemli fırsatlar ortaya çıkarmıştır. Türkiye; coğrafi ve siyasi konumuyla Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya açılan bir kapıdır. Türkiye Avrupa'nın en önemli jeotermal kaynaklarına sahiptir. Ayrıca Türkiye'nin tarihî ve doğal güzellikleri, zengin kültür mirası ve ikliminin de sağlık turizmine dolaylı katkısı bulunmaktadır. Bunların yanında sağlık turizminin Türkiye'de artmasının en önemli unsuru kamu, üniversite ve özel hastanelerin çağın koşullarına uygun, modern tesis ve uygulamalarıyla kaliteli sağlık hizmeti sunmasıdır. Türkiye'de JCI akreditasyon belgesine sahip kırkın üzerinde sağlık kurumu bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul Mehmet Akif Ersoy Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma hastanesidir. Bu sayede Türkiye, dünyada akredite olan kurumlar sıralamasında ilk 7'de yer almaktadır. Türkiye önceden kaliteli sağlık hizmeti almak için yurt dışına hasta gönderen bir ülke konumundayken sağlık sisteminde yaptığı köklü reformlar, gelişmiş alt yapıya sahip sağlık kuruluşları ve sağlık sektöründe nitelikli sağlık çalışanları, bunun yanında sunulan sağlık hizmetinin maliyetinin düşük olması nedeniyle birçok ülkenin/hastanın tercih ettiği önemli bir ülke hâline gelmiştir.

Sağlık turizmi sadece hastanelerde tedavi olmak için tercih edilen bir turizm çeşidi olarak değerlendirilmemelidir. Sağlıklı yaşam için sunulan hizmetlerin hepsi sağlık turizmi kapsamındadır. Sağlık turizmi medikal turizm, termal turizm, engelli ve yaşlı turizmi (Görsel 2.8) olarak sınıflandırılır.

Görsel 2.8: Yaşlı ve engelli turizmi

Türkiye'de sağlık turizminin gelişiminin yıllara göre sıralaması şu şekildedir:

- 1990-2000 yılları arasında Türkiye'de sağlık turizmi konuşulmaya başlanmıştır.
- 2000-2005 yılları arasında sağlık turizmi medya gündemi ile ön plana çıkmaya başlamıştır. 2005-2008 yılları arasında sağlık turizmi çeşitliliğinde medikal turizmi öne çıkmaya başlamıştır.
- 2008 yılında 1. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi düzenlenmiş ve sağlık turizminde ciddi bir dönüm noktası olmuştur.
- 2010 yılında sağlık turizminin geliştirilmesi amacı ile T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri bünyesinde Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü (31 Mart 2010) kurulmuştur.
- 2011 yılında yeniden yapılandırılarak Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı kurulmuştur.
- 2013 yılında Daire Başkanlığı yer değiştirerek Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü altında hizmetlerine devam etmiştir Sağlık Bakanlığının belirlediği illerdeki hastanelerden birinde veya İl Sağlık Müdürlükleri bünyesinde yabancı uyruklu hastalar için koordinasyon merkezleri kurulmuştur.
- 2014 yılında sağlık turizmi (STK sektör temsilcileri, sigorta sektörü, aracı kurum temsilcileri, konaklama tesisleri, çalıştay vb.) tek çatı altında toplanmıştır. Ağustos 2014'te Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu olarak isimlendirilecek olan kurulun görev ve yetkilerine yönelik mevzuat çalışmaları başlatılmıştır.
- 2015 yılında Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu (SATURK) 6 Şubatta Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur.
- 2014-2018 yılları arasında 10. Kalkınma Planı kapsamında öncelikli olarak "Sağlık Turizminin Geliştirilmesi'' başlığı konulmuştur.
- 2018 yılında T.C. Sağlık Bakanlığı bünyesinde USHAŞ kurulmuştur. 3 Ağustos 2018 yılında 30498 sayılı Resmî Gazete ile Uluslararası sağlık hizmetleri alanında Türkiye'de sunulan hizmetlerin tanıtımını yapma, kamu ve özel sektörün sağlık turizmine yönelik faaliyetlerini destekleme ve koordine etme,

Biliyor muydunuz?

13 Haziran 2011-2011/41 sayılı Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Genelgesi'nde şu yenilikler getirilmiştir:

- Kamu hastanelerinin belirli şartlarda yabancı hastalara farklı ücretten hizmet vermesinin önü açıldı.
- 444 47 28 numaralı uluslararası destek hattından 7 gün 24 saat İngilizce, Almanca, Arapça, Rusça, Farsça, Fransızca olmak üzere gerekli olan dillerde sağlık konularında tercümanlık ve danışmanlık hizmeti verilir.
- Tüm otellerde ve sağlık kuruluşlarında yabancı dilde 184 şikâyet hattını arayabileceklerini bildiren ilanların asılma zorunluluğu getirildi.
- Özel ve kamu tüm sağlık kuruluşlarında sağlık hizmeti alan yabancı uyruklu hastalara web sitesinden kayıt zorunlu hâle getirildi (Sağlık turizmi ve turistin sağlığı ile ilgili verilerin düzenli toplanması amaçlanmıştır.).
- Konuyla ilgili 7 ilde koordinasyon merkezi diğer illerde de il sağlık müdürlüklerinde temsilcilikler kuruldu.

uluslararası sağlık hizmetlerine ilişkin politika ve stratejiler ile hizmet sunum standartları ve akreditasyon kriterleri konusunda Bakanlığa önerilerde bulunma görevlerini üstlenmiştir.

Sağlık turizmi hedefleri 11. Kalkınma Planı'nda (2019-2023), T.C. Sağlık Bakanlığı (Görsel 2.9) 2023 vizyonuna girmiştir ve hükümet programında yer almıştır. Sağlık turizminin 2023 hedefleri arasında dünya sağlık örgütü standartlarına ulaşılması hedeflenmektedir.

Görsel 2.9: T.C. Sağlık Bakanlığı

Türkiye'de sağlık turizmi sektöründe özel hastaneler ön plandadır ancak zamanla güçlendirilen alt yapılarıyla kamu ve üniversite hastaneleri de tercih edilmeye başlanmıştır. Son yıllarda ülkenin sağlık sektöründeki gücünü, kalitesini ve kapasitesini artırmak için Şehir Hastaneleri açılmıştır. Sağlık turizminde sağlık hizmetlerinin yanında barınma, ulaşım ve iletişim hizmetleri yurt dışından gelen hastalar için önemlidir. Bunun için otelcilik hizmetlerine ve aracı kurumlara büyük iş düşmektedir (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almayı Hak Kazanmış Sağlık Tesisleri ve Aracı Kuruluşlar

KAMU SAĞLIK TESİSLERİ	KAMU ÜNİVERSİTE HASTANELERİ	VAKIF ÜNİVERSİTE HASTANELERİ	ÖZEL SAĞLIK TESİSLERİ	ARACI KURULUŞ
100	22	20	537	57

Türkiye'de sağlık alanında ve sağlık turizminde yapılan faaliyetler son yıllarda ülkede sektörün ilerlemesini sağlamıştır. Türkiye'ye yurt dışından gelen hasta sayısı her geçen yıl artmaktadır. Özellikle de 2010 yılından sonraki artışlar ciddi derecede dikkat çekmektedir. En son yapılan TÜİK çalışmalarındaki veriler incelendiğinde 2013 yılında sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamında sağlık hizmeti alan hasta sayısı 267.461'den 2019 yılında 662.087'ye yükselmiştir. Yalnız 2020 yılında yaşanan küresel salgın sebebiyle

Türkiye'de sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamında sağlık hizmeti alan hasta sayısında ciddi bir azalma görülerek bu sayı 388.150'ye düşmüştür (Grafik 2.1).

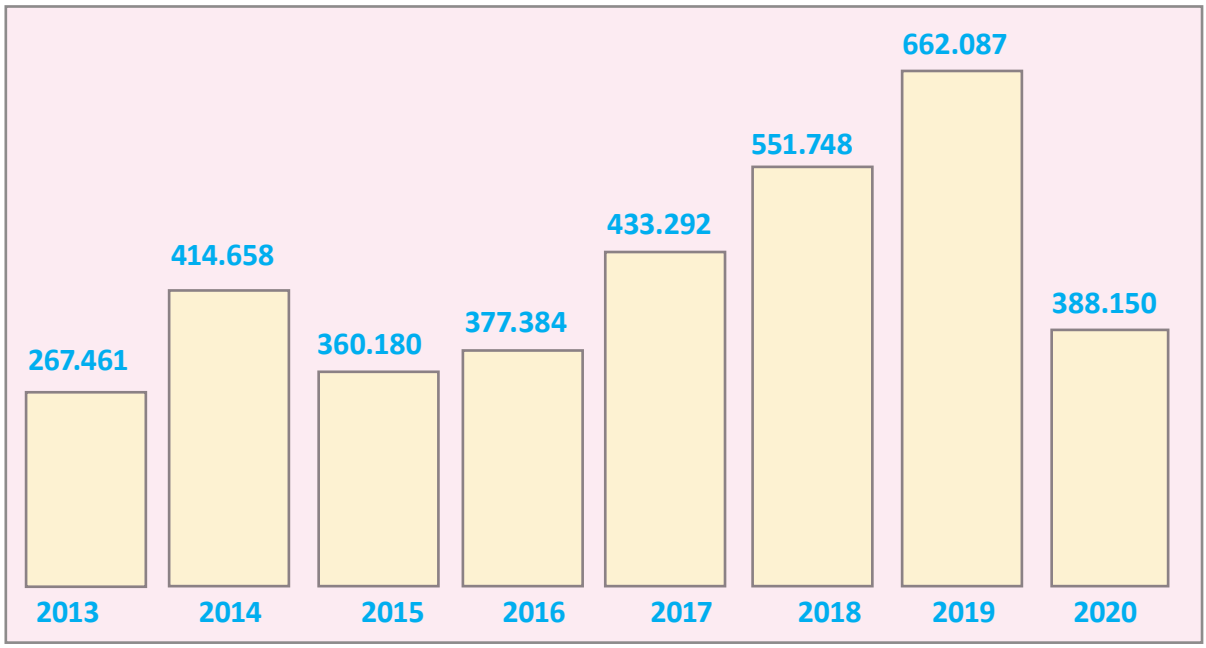

Grafik 2.1: 2013-2020 yılları arasında Türkiye'ye gelen sağlık turisti verileri (TÜİK)

Türkiye'ye yurt dışından gelen hastaların en çok tercih ettiği klinik branşlar; kalp ve damar hastalıkları, iç hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum, diş hekimliği, genel cerrahi, göz hastalıkları, estetik ve plastik cerrahi, ortopedi ve travmatoloji, enfeksiyon hastalıkları ve kulak-burun-boğaz şeklindedir.

Türkiye maliyet avantajları, gezme fırsatı ve kaliteli teknolojik alt yapısı sayesinde son yıllarda uluslararası hastaların tercih ettikleri ülkelerin başında gelmektedir. Bu sayede Türkiye sağlık turizminin en gözde destinasyonları (yer, bölge) arasında yer almaktadır. Bu açıdan Türkiye'de öne çıkan yerler arasında İstanbul, Antalya, Ankara, İzmir, Bursa gibi şehirler yer almaktadır.

İstanbul: Coğrafi konumu ve ulaşım kolaylığı sayesinde dünyanın ulaşım merkezidir (Görsel 2.10). Tarihi ve doğal dokusu, alt yapısı, teknoloji ve personel yeterliliği sayesinde Türkiye'de sağlık turizminde ilk sırada yer alır. Medikal turizm ile öne çıkan İstanbul'da her yıl Medikal Turizm Fuarı ve Kongresi düzenlenmekte ve bu sayede İstanbul dünyanın birçok yerinden gelen katılımcılara ev sahipliği yapmaktadır. Sağlık turizmi amacıyla gelen turistler İstanbul' da gezip görme ve tatil yapma fırsatını da yakalamaktadırlar. İstanbul özellikle plastik ve rekonstrüktif (yeniden yapılandırma) cerrahi ve estetik branşında öne çıkmaktadır.

Görsel 2.10: İstanbul

Antalya: Türkiye'nin dünyaya açılan pencerelerinden biri olan Antalya doğal güzellikleri (Görsel 2.11) ve kültürel mirası ile sürdürülebilir turizm ve kültür turizmi açısından gözde destinasyonlarından biri hâline gelmektedir. Antalya güçlü bir konaklama alt yapısına sahiptir. Tesislerinde birçok sağlık hizmeti verilmektedir. Hemen hemen her otelde SPA/hamam/sauna gibi bölümler vardır. Ayrıca Antalya birçok kongreye ev sahipliği yapmaktadır. Cumhurbaşkanlığı himayesinde 2-4 Nisan 2020 tarihleri arasında 4. Dünya Sağlık, Spor ve Alternatif Turizm Kongre ve Fuarı da Antalya'da düzenlenmiştir.

Görsel 2.11: Antalya Düden Şelalesi

Ankara: Asya Kıtası'nın ve Anadolu'nun tam ortasında yer alan Ankara, Türkiye'nin başkentidir (Görsel 2.12). Ayrıca Türkiye'nin en çok sayıda üniversitesine sahip ve en kalabalık illeri arasındadır. Ankara'nın başkent olması onu tam bir bürokrasi şehri yapmaktadır. Ankara'nın sahip olduğu kaliteli sağlık kuruluşları, sektördeki yetişmiş ve eğitimli insan gücü, kaplıcaları ve kaliteli alt yapısı ile Ankara sağlık turizmi açısından önemli bir yere sahiptir.

Görsel 2.12:Ankara/Eski Türkiye Büyük Millet Meslisi

İzmir: Ege Denizi kıyısında inci gibi süzülen İzmir tarihi ve kültürel zenginliği bir arada barındırmaktadır (Görsel 2.13). Türkiye'nin en büyük üçüncü kentidir. Antik Çağ'ın en ünlü kentleri arasında yer alan Efes, Roma devrinde dünyanın en büyük kentlerinden biriydi. Tarihte ilk hastanenin kurulduğu Akslepion İzmir sınırları içindeki Bergama'dadır. Ayrıca İzmir, denizi, renkli plajları ve termal merkezleriyle buraya gelen turistlerin hem tatillerini yaptıkları hem de sağlık hizmetinden yararlandıkları önemli bir kenttir.

Görsel 2.13: İzmir

Meraklısına

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=36105

Türkiye' de T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık turizmi amaçlı kullanım için resmi yetki belgesi almış kurum ve kuruluşların tam listesine karekodu okutarak ulaşılabilinir.

Bursa: Köklü geçmişi ile buram buram tarih kokan Bursa, Büyük Cihan Devleti Osmanlının ilk başkentidir. Hacivat-Karagöz'ü, mehter takımı ve kılıç kalkanıyla kültür-sanat şehridir. Şifalı termal suları, Oylat Kaplıcaları, Kükürtlü ve Tümbüldek Kaplıcaları, Saitabat ve Suuçtu Şelaleleri, geniş verimli ovaları ve özellikle zengin bitki örtüsü, mağaraları ile doğa harikası olan şehir için Yeşil Bursa denmektedir. Evliya Çelebi'nin dediği gibi "Velhasıl Bursa sudan ibarettir." Bursa tarihsel arka plan olarak bir sağlık şehridir. Jeotermal kuşakta yer alması ve termal kaynaklarının güçlü olması termal turizm açısından büyük bir avantajdır. Çok sayıda termal tesisin yanında uluslararası standartlarda fizik tedavi ve rehabilitasyon, SPA-Wellness merkezleri ile sağlık turizmine hizmet vermektedir (Görsel 2.14).

Görsel 2.14: Bursa/Yeşil Cami

Okuma Metni

10. KALKINMA PLANINDA YER ALAN SAĞLIK TURİZMİNİN GELİŞTİRİLMESİ EYLEM PLANI

1. Programın Amacı ve Kapsamı

Sağlık turizmi, tıbbi tedavinin alınması, termal kaynakların kullanılması, rehabilitasyon hizmetlerinin ve kişilerin kendilerini iyi ve sağlıklı hissetmesini sağlayan hizmetlerin giderek artmasına paralel olarak ülkemizin potansiyeli dikkate alındığında önemli bir fırsat sunmaktadır. Sağlık turizmi; kişilerin ihtiyaç duydukları tıbbi tedaviyi almak, termal kaynakları kullanmak, rehabilitasyon hizmetleri ya da kendilerini iyi ve sağlıklı hissetmelerini sağlayacak hizmetleri almak amacıyla bir başka ülkeye gitmeleridir. Sağlık turizminin 3 alt bileşeni literatürde genel kabul görmüş sınıflandırmaya göre; termal turizm, medikal turizm ve ileri yaştakilere yönelik bakım ve rehabilitasyon hizmetleridir.

Son yıllarda başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünya nüfusunun giderek yaşlanması ile hastalık yükü içerisinde kronik hastalıkların ağırlığının artması ve buna bağlı olarak artan tedavi harcamaları kişilerin maliyetleri daha düşük olan ülkelere tedavi olmak amacıyla gitmelerine sebep olmaktadır. Maliyetlerin yanında kendi ülkelerindeki tedavi hizmetlerinin uzun bekleme süreleri de kişileri yurt dışında hizmet almaya yöneltmektedir. Dolayısıyla uzun bekleme sürelerinden kurtulmaya ve daha düşük maliyetli hizmet almaya yönelik taleplerdeki artış medikal turizmin giderek önem kazanmasına sebep olmaktadır. Diğer taraftan, ülkeler arası ulaşım imkânlarının artması ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesine bağlı olarak yurt dışındaki hastaneler hakkında daha kolay bilgi edinebilmeleri kişilerin sağlık hizmeti almak için yurt dışına çıkmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu programla, son yıllarda sağlık alanında kaydedilen gelişmelere paralel olarak, dünyada yükselen pazar konumunda olan medikal turizm, termal turizm ve ileri yaş-engelli turizmi alanlarında Türkiye'nin hizmet kalitesinin yükseltilerek rekabet gücünün artırılması amaçlanmaktadır.

2. Program Hedefleri

- Termal turizmde 100.000 yatak kapasitesine ulaşılması
- Termal turizmde 1.500.000 (600.000 tedavi amaçlı) yabancı termal turiste hizmet sunulması
- Termal turizmde 3 milyar dolar gelir elde edilmesi
- Medikal turizmde dünyanın ilk 5 destinasyonu içerisinde olunması
- 750.000 medikal yabancı hastanın tedavi edilmesi
- Medikal turizmde 5,6 milyar dolar gelir elde edilmesi
- İleri yaş turizminde 150.000 yabancı turistin ülkemizi ziyaret etmesi
- İleri yaş turizminde 750 milyon dolar gelir elde edilmesi

Kaynak: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf adresinden alınmış ve düzenlenmiştir (Erişim Tarihi: 12.06.2022, Erişim Saati: 14.00).

2.2. TÜRKİYE'NİN SAĞLIK TURİZMİ AÇISINDAN ÖZELLİKLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sağlık turizminde Türkiye neden tercih edilmelidir?**
2. **Türkiye'nin sağlık turizmi açısından dezavantajları nelerdir?**

Türkiye sağlık turizmi alanında özellikle geçtiğimiz 20 yıllık sürede önemli gelişmelere imza atmış ve dünyanın sağlık turizmi alanında en başarılı ülkeleri olarak bilinen Hindistan, Malezya, Tayland, Macaristan gibi ülkeler ile rekabet etmeye başlamıştır. Türkiye sağlık turizminde son yıllarda ilerleme göstererek ülke ekonomisine ciddi büyük katkı sağlamaktadır. Sağlık turizminde sektörler arasında lider olabilmesi ve rekabeti sürdürebilmesi için sadece tıp alanında değil yaşlı sağlık bakımı ve termal sağlık turizmi alanlarında da çalışmalar yapmalıdır. Rekabetin çok yüksek olduğu sağlık turizminde yerini sağlamlaştırmak isteyen Türkiye'nin tercih edilme nedeni Şema 2.2' de verilmiştir.

Şema 2.2: Türkiye'nin tercih edilme nedenleri

Hastalar, Türkiye'yi öncelikle uygun fiyat avantajlarından dolayı tercih etmektedir. Sağlık hizmetlerinde varolan yüksek fiyatlardan dolayı Avrupa ve diğer gelişmiş Batı ülkelerinde sağlık sorunu yaşayan ileri yaş insanlar emeklilikten sonra hayatlarına sağlıklı bir şekilde devam etmek için Türkiye'yi tercih etmektedir. Bu durum uluslararası emeklilik göçüne yol açmaktadır.

Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından SWOT/(GZFT) Analizi

Sağlık kurumları gelişen teknoloji ve çevrenin etkisi ile sürekli değişim içerisindedir. Değişimler sağlık kurumlarında fırsat oluşturmasının yanında dezavantajlar da oluşturabilmektedir. Uluslararası literatürde SWOT (Strengths-Weaknesses-Opportunities-Threatr) analiz olarak geçen GZFT (Güçlü yönler-Zayıf yönler-Fırsatlar-Tehditler) analizleri ile sistematik ve gerçekçi bir şekilde rapor tutulmaktadır. Türkiye'nin sağlık turizmi sektöründe daha iyi yerlere gelebilmesi için bu analizler çok önemlidir (Şema 2.3).

Şema 2.3: Türkiye'nin sağlık turizmi açısından özellikleri

2.2.1. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Güçlü Yönleri

- **Coğrafi Konum:** Türkiye çevresinde yer alan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yaşayan nüfusun kolay ulaşabileceği merkezi bir konumdadır. Türkiye konumu itibariyle ulaşım anlamında yüksek bir nüfusa hitap etmektedir. 2014-2018 Kalkınma Planı kapsamında Türkiye'ye yaklaşık 70 ülkeden vize alınmadan gelinebilmektedir. Ayrıca 110 ülkeden de tek uçak biletiyle Türkiye'ye ulaşılabilir.

- **İklim Koşulları ve Tarihi**: Türkiye dört mevsime yayılmış ve seyahat engeli oluşturmayan iklim koşullarına sahiptir. Türkiye zengin tarihi mirasa sahiptir ve aynı zamanda Anadolu tarihi ve turistik açıdan uygarlıklar merkezîdir.
- **Maliyet Avantajı:** Türkiye turizm sektöründeki rakiplerine göre kaliteli sağlık hizmetini daha ekonomik şekilde sunmaktadır. Bu da sağlık hizmeti sunan çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeye göre Türkiye'nin sağlık turizmi alanında ilerlemesini sağlayan bir unsurdur.
- **Genç Nüfus:** Türkiye genç nüfus ve iş gücü potansiyeline sahip olmakla birlikte sağlık alanında üstün teknoloji ve insan gücü ile dünyanın önde gelen ülkeleri arasındadır. Özellikle hekimlik kadrolarında uzmanlaşmış nitelikli insan kaynakları mevcuttur.
- **Akredite Kuruluş Sayısı:** Türkiye JCI ile akredite olmuş hastane sayısı sayesinde dünyada ilk üç içerisinde yer almaktadır.
- **Turizm Çeşitliliği:** Türkiye'de sağlık hizmetleri talebini olumlu yönde etkileyecek özellikle bazı ülkelerde olmayan turizm çeşitliliği (yayla, rafting, doğa turizmi vb.) bulunmaktadır. Türkiye geleneksel turizmde ve hizmet sektöründe iyi konumdadır. Bu durum sağlık turizmini olumlu yönde etkilemektedir.
- **Politik ve Ekonomik İstikrar:** Devletin sağlık turizmi alanında son yıllarda yaptığı politikalar ve yürüttüğü projeler Türkiye'yi kalkındırmıştır.
- **Devlet Desteği:** Türkiye'nin medikal turizmdeki en önemli avantajı tüm sağlık turizmi çalışmalarını koordine edecek USHAŞ (Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş) ile bir çatı altında toplanması ve devlet politikalarının geliştirilmesidir. Devlet yurt dışında düzenlenen fuar, kongre, konferans, sponsorluk, tanıtım, danışmanlık, katılım ve organizasyon giderlerini desteklemektedir.
- **Termal Kaynaklar:** Türkiye kullanılabilir termal kaynakları sayesinde Avrupa'da birinci sırada, dünyada da yedinci sırada yer almaktadır.

Türk olup Avrupa'da yaşayan T.C. vatandaşları ortak kültür ve bağ ile ülkelerinde tedavi görmeye daha ilgilidirler. Ayrıca Avrupa'da yaşayan diğer Müslüman göçmenler (Pakistan, İran, Irak, Fas, Tunus, Afrika) Türkiye'yi tercih etmektedirler.

Bilgi Kutusu

USHAŞ (Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş); uluslararası sağlık hizmetleri alanında Türkiye'de sunulan hizmetlerin tanıtımını yapmak, kamu ve özel sektörün sağlık turizmine yönelik faaliyetlerini desteklemek ve koordine etmek, uluslararası sağlık hizmetlerine ilişkin politika ve stratejiler ile hizmet sunum standartları ve akreditasyon kriterleri konusunda Bakanlığa önerilerde bulunmak üzere T.C. Sağlık Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak 04/02/2019 tarihinde faaliyete geçmiş olup İstanbul ve Ankara'da 2 şubesi bulunmaktadır.

2.2.2. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Zayıf Yönleri

- **İşlevsizlik:** Türkiye'de sağlık turizmi diğer turizm çeşitleriyle karşılaştırıldığında Türkiye'nin hak ettiği popülariteyi yakalayamadığı ve işlevsiz kaldığı gözlenmektedir.
- **Hasta Hakları:** Türkiye'de sağlık personellerinin ve yöneticilerin Avrupa sağlık mevzuatı ve hasta hakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir.
- **Yetersiz Nitelikli İş Gücü:** Türkiye genelinde sağlık alanında hizmet verebilecek nitelikli iş gücü elemanı yeterli değildir.
- **Yabancı Dil Bilgisi Yetersizliği:** Türkiye'yi tercih eden turistlere sağlık hizmeti verecek personellerin içerisinden yabancı dil bilgisine sahip olanların sayısının az olmasıdır.
- **Tanıtım Yetersizliği:** Türkiye'de sağlık turizmi ile ilgili tanıtımlar yeterli düzeyde yapılmamaktadır.
- **Yanlış Fiyatlandırma:** Pazarlama stratejilerine ve pazarlama araştırmalarına yeterli önem verilmemektedir.
- **WEB Sayfasındaki Yetersizlik:** Teknoloji çağında yaşanmasına rağmen hastanelerin web sayfalarında yetersizlikler önemli bir sorundur.
- **Koordinasyon Yetersizliği**: Bakanlıklar ve sektörler arasında koordinasyon yetersizliği bulunmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'de sağlık turizmi açısından büyük önem taşıyan lojistik hizmetlerin koordinasyonunda da yetersizlik mevcuttur.
- **Veri ve Bilgi Eksikliği:** Sağlık kuruluşları, T.C. Sağlık Bakanlığı ile veri ve bilgi paylaşımında istenen özeni göstermemekte ve iş birliği içerisinde bulunmamaktadır.

Türkiye'de termal kaynakların turizm potansiyelinden istenilen ölçüde yararlanılmamaktadır.

Biliyor muydunuz?

Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC) ve Uluslararası Akreditasyon Forumu'nun (IAF) müşterek girişimleri sonucunda her yıl 9 Haziran günü akreditasyon ve kalite bilincinin artırılması, akreditasyonun daha geniş kitlelere ulaştırılması amacıyla Dünya Akreditasyon Günü olarak kutlanmaktadır.

2.2.3. Sağlık Turizmi Alanında Türkiye'nin Fırsatları

- **Küreselleşmenin Hızlanması:** Sağlık hizmetini ulusal sınırların dışında alma isteğinin artmasıdır.
- **İnternetin Gelişmesi:** Gelişen teknoloji ve iletişim imkânları ile sınırlar ötesine kolayca ulaşılmaktadır.
- **Kısıtlı Sigorta:** Gelişmiş ülkelerde kısıtlı sigorta kapsamının bulunmasıdır.

- **Devlet Desteği:** Sağlık kuruluşu açmaya imkân veren yeni yönetmelikler ve artan devlet desteğinin bulunmaktadır.
- **Pazarlama İmkanları:** Ülkeler arası tavsiyenin önemli olduğu sağlık turizminde pazarlama imkanlarının fazla olmasıdır.
- **Akreditasyona Verilen Önem:** Sağlık turizmi hizmeti veren tüm kuruluşlarda uluslararası akreditasyona önemin artmış olmasıdır.
- **Yaş Ortalaması:** Gelişmiş ülkelerde yaş ortalaması ülkemize göre artmıştır.
- **Kısa Bekleme Süresi:** Türkiye'de sağlık hizmeti alabilmek için beklenen süre gelişmiş ülkelerden daha kısadır.
- **Yasaların Düzenlenmesi ve Vergi Muafiyeti:** Türkiye'de sağlık turizmi ile ilgili birçok yasa düzenlenmiştir. Ayrıca yabancı hastaların tedavisinden elde edilen gelirlerden %50 vergi muafiyeti yasalaşmıştır.

Sıra Sizde

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğa cümlede verilen ifade doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ) Türkiye, çevresinde yer alan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yaşayan nüfusa hitap edebilecek merkezi bir konumdadır.
2. ( ) Sağlık kurumları gelişen teknoloji ve çevrenin etkisi ile sürekli değişim içerisindedir.
3. ( ) Türkiye'de sağlık turizmi ile ilgili tanıtımlar yeterli düzeyde yapılmaktadır.
4. ( ) Türkiye'deki turizm çeşitliliği sağlık turizmi açısından Türkiye'nin dezavantajıdır.

2.2.4. Sağlık Turizmi Alanında Türkiye'nin Dezavantajları

- **Potansiyel Müşteri Tabanının Daralması:** Ülkelerin fiziksel ve kültürel mesafeden dolayı sağlık turizm hizmetlerini uzaktan almak istememesi sonucu potansiyel müşteri tabanı daralmaktadır.
- **Küresel Krizler:** Turizm özelliği ağır basan sağlık turizmi faaliyetleri küresel krizden fazlaca etkilenmektedir.
- **Sağlık Personeline Yatırım:** Bazı ülkeler uluslararası eğitim almış sağlık personeline yatırım yapmaktadır ve pazarlamada bu özelliğe önem vermektedir.**Fiyat Politikası:** Kontrolsüz şekilde uygulanan fiyat politikası ile aynı ülke vatandaşlarının aynı hastalıktan tedavi görmelerine rağmen farklı fiyat faturalarının kesilmesidir.
- **Bulaşıcı Hastalıklar Riski:** Türkiye'de nadir karşılaşılan bulaşıcı hastalıkların yurt dışından sağlık hizmeti almak için gelen kişilerden bulaşma risklerinin artmasıdır.

2.2.5. Türkiye'deki Sağlık Turizmi Politikaları

Günümüzde sağlık turizmi en hızlı büyüyen hizmet sektörlerinden biridir. Sağlık turizminin mevsimsel olmayıp kentsel ve kırsal her coğrafyada 365 gün sürdürülebilir olması ekonomik değerini artırmaktadır. Bu nedenle ülkelerin kalkınması için büyüme motoru olarak görülmektedir. Dolayısıyla başarı elde etmek için kaliteyi artırmak, uluslararası standartları yakalamak, yenilikleri ve trendleri takip etmek ve en önemlisi de pazarlayabilmek ve markalaşmaktır. Bu amaçla 1990'ların sonlarından bu yana Türkiye'de devlet eliyle özel sektörün yabancı hastalara sağlık hizmetini pazarlaması ve sağlık turizminin özellikle de medikal turizmin gelişmesi için teşvik edilmiştir.

Bilgi Kutusu

Türkiye'de "Sağlıkta Dönüşüm Programı" ile sağlık turizmi devlet tarafından desteklenmiş ve sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelere vergi indirimi getirilerek faaliyetleri teşvik edilmiştir. Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 7) uyarınca "sağlık alanında Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere hizmet veren işletmelerin münhasıran bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazancın %50'sinin beyan edilen kurum kazancından indirilebileceği" hükmü getirilmiştir (6322 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu).

Dünyada sağlık turizminde başarılı olmuş ülkeler, öncesinde süreçlerini tanımlamış ve stratejilerini belirleyerek sağlık turizmini ülke politikası hâline getirmiştir (Şema 2.4).

Şema 2.4: Sağlık turizminde başarı ilkeleri

Türkiye'de T.C. Sağlık Bakanlığının "Sağlıkta Dönüşüm Programı" 2002 yılından bu yana aşağıdaki gibi yürütülmektedir (Şema 2.5).

Şema 2.5: Sağlıkta dönüşüm programı

Bu döngü ile birlikte gelişmiş teknolojik alt yapı, uzmanlaşmış hekim ve nitelikli sağlık personelleri ile birlikte gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşılmaktadır. T.C. Sağlık Bakanlığı "sağlık turizminde" strateji belirleme ve politika oluşturma konusunda çeşitli bakanlıklarla eş güdümlü hareket etmektedir.

10. Kalkınma Planı: Ülkemizde ilk kez sağlık turizminin geliştirilmesi kapsamında Turizm Özel Komisyon Raporundan 10. Kalkınma Planı'nda (2014-2018) bahsedilmiştir (Görsel 2.15). Bu programla Türkiye'nin dünyada yükselen pazar konumunda olduğu medikal turizm, termal turizm, ileri yaş turizmi ve engelli turizmi alanlarındaki hizmet kalitesinin yükseltilerek rekabet gücünün artırılması amaçlanmıştır.

10. Kalkınma Planı'nın bileşenleri ve politikaları özetle şunlardır:

- Sağlık turizmine yönelik kurumsal ve hukuki alt yapının geliştirilmesi
- Sağlık turizmi alanında fiziki ve teknik alt yapının iyileştirilmesi
- Sağlık turizmi hizmet kalitesinin artırılması
- Sağlık turizmi alanında etkin tanıtım ve pazarlama yapılması

Görsel 2.15: Onuncu Kalkınma Planı Kitapçığı

11. Kalkınma Planı: 2019-2023 yıllarını kapsayan ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk kalkınma planı olan 11. Kalkınma Planı her alanda rekabetçiliği ve verimlilik artışını sağlamayı hedeflemiştir (Görsel 2.16). 11. Kalkınma Planı'nda öncelikli gelişme alanlarında yer alan turizm sektörü ile ilgili belirlenen temel hedef, turizm hizmetlerinde çeşitliliği ve niteliği artırarak turizmin ekonomik ve sosyal katkısını artırmaktır. Sağlık turizminde ülke ekonomisini kalkındırmak için T.C. Sağlık Bakanlığı ile birlikte çalışan T.C. Ekonomi Bakanlığı 2012/4 Sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ'e göre hasta yol desteği, rapor desteği, yurt dışı birim desteği, belge desteği gibi dokuz başlık altında destek sağlamaktadır.

Görsel 2.16: On Birinci Kalkınma Planı

Etkinlik Zamanı

Türkiye'nin Sağlık Turizmine Ait Öneriler Sunuyorum

Süre: İki Hafta

Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ''Türkiye'nin Sağlık Turizmine Ait Öneriler Sunuyorum'' etkinliğini gerçekleştiriniz.

- Sınıf mevcuduna göre altışarlı gruplar oluşturulur.
- Her bir grup Türkiye'nin sağlık turizmi açısından bir olumlu, bir olumsuz özelliğini seçer.
- Olumlu özelliklerinin geliştirilmesi için kendilerine yapılması gerekenleri ve bunların başarı düzeylerini taktığı şapkaya göre görüşlerini söyler.
- Olumsuz özelliklerinin giderilmesi adına taktığı şapkaya göre yapılması gerekenleri ve bunların başarı düzeylerine etkisini taktığı şapka göre belirlenir.
- Bu fikirlerden en çok beğenilen ve kabul görülenler tahtaya yazılır.
- Her grup bu işlemi bitirince sınıf olarak ortak fikir ve öneriler üzerinde sınıfça karar kılınır.
- Bu uygulama için kullanılacak şapka türleri ve bu şapkaların temsil ettiği özellikler şöyledir:

Beyaz Şapka: Tarafsız şapkadır. Konuya bilimsel açıdan yaklaşır.

Kırmızı Şapka: Duygusal şapkadır. Görüşülen konuyla ilgili tüm duyguları açıklar.

Siyah Şapka: Kötümser şapkadır. Görüşülen konunun olumsuz yönlerini açıklar.

Sarı Şapka: İyimser şapkadır. Konunun olumlu yönleri üzerinde durur.

Yeşil Şapka: Yenilikçi şapkadır. Konuyla ilgili alternatifleri, yeni fikirleri açıklar.

Mavi Şapka: Serinkanlı şapkadır. Anlatılan tüm görüşleri toparlayarak konunun bütün yönlerinin anlaşılmasını sağlar.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri bünyesindeki Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü hangi tarihte kurulmuştur?

A) 6 Şubat 2010

B) 31 Mart 2010

C) 30 Nisan 2010

D) 31 Mart 2011

E) 6 Şubat 2015

2. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de sağlık turizminde en önde gelen şehirlerdendir?

A) Amasya

B) Artvin

C) Diyarbakır

D) Erzurum

E) İstanbul

3. Aşağıdaki özelliklerden hangisi sağlık turizmi merkezlerinde yoktur?

A) Merkezinde insan sağlığı vardır.

B) Bu merkezlerde çalışmaların ve hizmetlerin planlı ve programlı ilerlemesi gerekir.

C) Tıbbi teknoloji gerektirmesinin yanında otelcilik hizmetlerinin de iyi olması gerekir.

D) Memnuniyeti sağlamak için ekstra dikkat ve çaba gerektirir.

E) Sağlık turizmi merkezlerinin daha basit yapısı vardır.

4. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizmi sürecinin içerisinde yer almaz?

A) Bilgilendirmek

B) Güven duyulmasını sağlamak

C) İkna edebilmek

D) Rekabet baskısı

E) Tedavi edebilmek

5. Cumhurbaşkanlığı himayesinde 2-4 Nisan 2020 tarihleri arasında 4. Dünya Sağlık, Spor ve Alternatif Turizm Kongre ve Fuarı hangi şehirde düzenlenmiştir?

A) Antalya

B) Ankara

C) Bursa

D) Erzurum

E) İstanbul

6. Medikal turizm ile öne çıkan, her yıl Medikal Turizm Fuarı ve Kongresi'nin düzenlenmesiyle dünyanın birçok yerinden katılımcıların geldiği şehir aşağıdakilerden hangisidir?

A) Antalya

B) Ankara

C) Bursa

D) Erzurum

E) İstanbul

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin sağlık turizmi açısından güçlü yönlerindendir?

A) İnternetin gelişmesi

B) Maliyet avantajı

C) Kısıtlı sigorta

D) Devlet desteği

E) Pazarlama imkânları

8. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizminde turistlerin Türkiye'yi tercih etme nedenlerindendir?

A) Uzun bekleme süresi

B) Yüksek maliyetler

C) Akredite edilmemiş kurumlar

D) Turizm çeşitliliğinin az olması

E) Zengin kültürel miras

9. Türkiye'de sağlık turizminin geliştirilmesi kapsamında ''Turizm Özel Komisyon Raporu"ndan ilk kez hangi kalkınma planında bahsedilmiştir?

A) 9. Kalkınma Planı

B) 10. Kalkınma Planı

C) 11. Kalkınma Planı

D) 12. Kalkınma Planı

E) 13. Kalkınma Planı

10. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin sağlık turizmi açısından zayıf yönlerinden değildir?

A) Tanıtım yetersizliği

B) Yetersiz pazarlama

C) Yasaların yetersizliği

D) Devlet desteği

E) Koordinasyon yetersizliği

11. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizminde Türkiye'nin fırsatlarından değildir?

A) İnternetin gelişmesi

B) Yaş ortalaması

C) Akreditasyona verilen önem

D) Devlet desteği

E) Koordinasyon yetersizliği

12. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizminde Türkiye'nin dezavantajlarındandır?

A) Bulaşıcı hastalıklar riski

B) Yaş ortalaması

C) Kısa bekleme süresi

D) İklim koşulları

E) Turizm çeşitliliği

13. 10. Kalkınma Planı hangi yılları kapsamaktadır?

A) 2012-2016

B) 2013-2017

C) 2014-2018

D) 2019-2021

E) 2019-2023

14. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) En eski cerrahi uygulama sünnet işlemidir.

B) 1960 yılında da sağlık turizminde Hindistan önemli bir durak olmuştur.

C) Kısa bekleme süresi Türkiye'nin fırsatlarındandır.

D) Bursa termal turizmde önemli bir yere sahiptir.

E) Maliyet avantajları Türkiye'nin zayıf yönlerindendir.

15. Aşağıdakilerden hangisi sağlık turizmi merkezlerinin hedef kitlelerine ulaşmaları için yapmaları gereken çeşitli faaliyetler arasında yer almaz?

A) Bilgilendirme yapmak.

B) Güven duygusunu sağlamak.

C) Farklılığını göstermek.

D) İkna edebilmek.

E) Olumsuz geri bildirim almak.

3. ÖĞRENME BİRİMİ
TERMAL SU KAYNAKLARI

KONULAR

3.1. TERMAL SU KAYNAKLARI

3.2. TERMAL SU KAYNAKLARI KULLANIM ALANLARI

TEMEL KAVRAMLAR

kaplıca, mineralli sular, termal , termal su, termal su kaynakları

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Termal Su Kaynaklarının Özellikleri
- Termal Su Kaynaklarının İçeriğine Göre Sınıflandırılması

3. TERMAL SU KAYNAKLARI

Su, geçmişten günümüze kültürel değişimin bir unsuru olmuştur. İnsanlar su ve kaynaklarına daha kolay ulaşma yolları keşfettikten sonra büyükşehirler kurmuşlardır.Kurulmaya başlanan bu şehirlerle birlikte insanlar çeşitli nedenlerle seyahat etmeye başlamışlardır. Genel itibariyle bu seyahatler ticaret, beslenme, barınma, güvenlik, sağlık gibi nedenlerle yapılmıştır.

Modern dünyada insanlar sadece hastalıklarının tedavisi için değil sağlıklı olma durumlarının sürdürülmesi adına da çeşitli sağlık uygulamalarına talep göstermektedir. Bu anlayış ile sadece hastalıkların tedavisine yoğunlaşmış sağlık politikaları yerini önleyici sağlık politikalarına bırakmıştır. Termal su kaynakları, tedavi amaçlı kullanımının yanında insan bağışıklık sisteminin güçlenmesi ve patojen etkenlere karşı dayanıklı olmasında da etkilidir (Görsel 3.1). Bu etkileri ile termal suların doğal tedavi kaynağı olarak kullanımı yaygınlaşmış ve önleyici sağlık hizmetleri açısından da önem kazanmıştır.

Görsel 3.1: Termal su

3.1. Termal Su

Biliyor muydunuz?

Termal suların ve çamurların (peloid) insan sağlığına yaptığı katkıların artırılması amacıyla hekim eşliğinde fizik tedavi, rehabilitasyon ve egzersiz gibi aktivitelerle 14-21 günlük kaplıca kür (tedaviyi sağlayan etkenin planlı bir şekilde, belli miktarda uygulandığı yöntem) uygulamaları uzmanlar tarafından önerilmektedir.

Hazırlık Çalışmaları

1. **Bulunduğunuz bölgede gittiğiniz ya da duyduğunuz termal su kaynakları var mı? Varsa adları nelerdir?**
2. **Sizce termal su kaynaklarından hangi alanlarda yararlanılmaktadır?**

Kaynak, suyun kendiliğinden (doğal olarak) yer altından yeryüzüne çıktığı yerlerdir (Görsel 3.2). Kaynak suları; sıcaklık değerine, yer altından yeryüzüne çıkış şekline, suların kimyasal bileşenlerine, akım miktarlarına vb. ölçütlere göre sınıflandırılır. Termal su kaynakları, fay hatları ve çatlaklardan yer altına inen orada magmanın etkisiyle ısınıp yeryüzündeki çıkış noktasında sıcaklık değeri 20'C den yüksek olan ılık veya sıcak sulara denir.

Görsel 3.2: Jeotermal kaynak

Alp-Himalaya Jeotermal (Yer kabuğunun iç kısımlarında ısınan sıcak su veya bunlardan elde edilen enerji) Kuşağı üzerinde bulunan Türkiye, jeotermal su kaynakları bakımından önemli bir kuşak üzerinde yer almaktadır. Bu sebeple çok sayıda jeotermal kaynağa sahiptir (Görsel 3.3). Ülke coğrafyasının neredeyse bütün bölgelerinde zengin şifalı su ve kaplıcalara rastlanmaktadır.

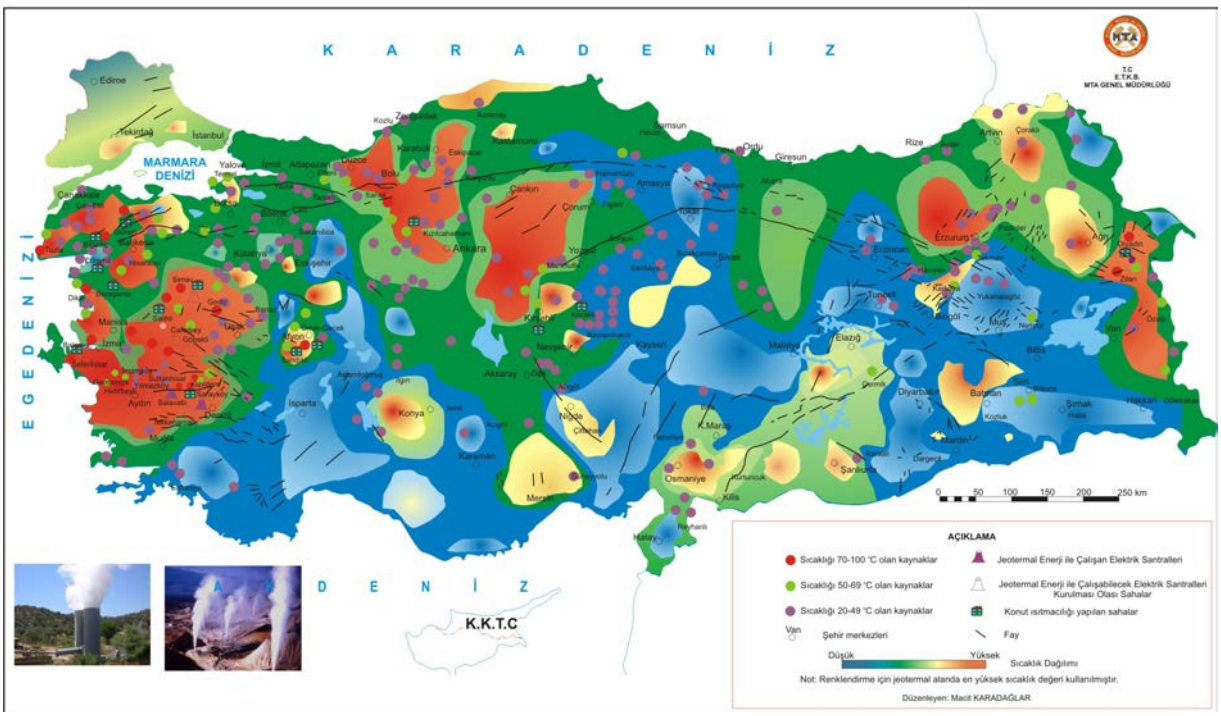

Görsel 3.3: Türkiye'deki jeotermal su kaynaklarının dağılımı

3.1.1. Termal Suların Oluşumu

Yağışlar ile yeryüzüne düşen sular ve eriyen karlar yer altına sızarak yerkürenin su geçirmeyen tabakalarında birikir. Yeryüzünden yer altına süzülen bu sular, Dünya'nın doğal ısısı ile ısınıp boş bulunan uygun katmanlarda toplanarak birikir. Biriken bu sulara **yer altı suları** denir (Şekil 3.1).

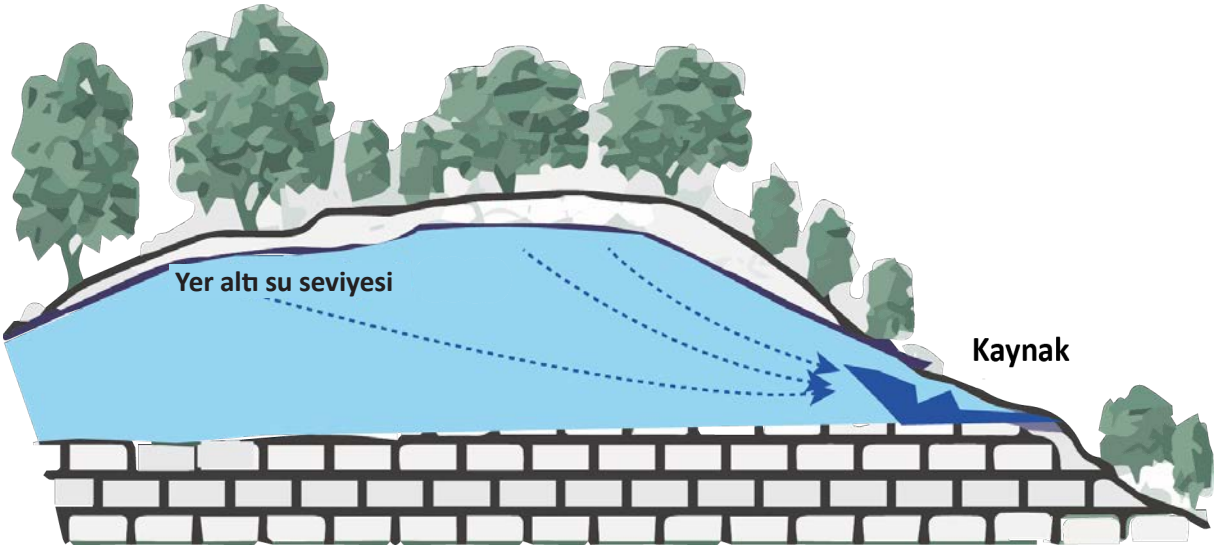

Şekil 3.1 : Termal su oluşumunun şematik gösterimi

Yer altında biriken sular, basıncın etkisi ve fay hatlarında bulunan kanallar aracılığı ile yeryüzüne çıkar. Böylece bu sular çeşitli sıcaklıktaki jeotermal su kaynaklarını oluştururlar (Şekil 3.2).

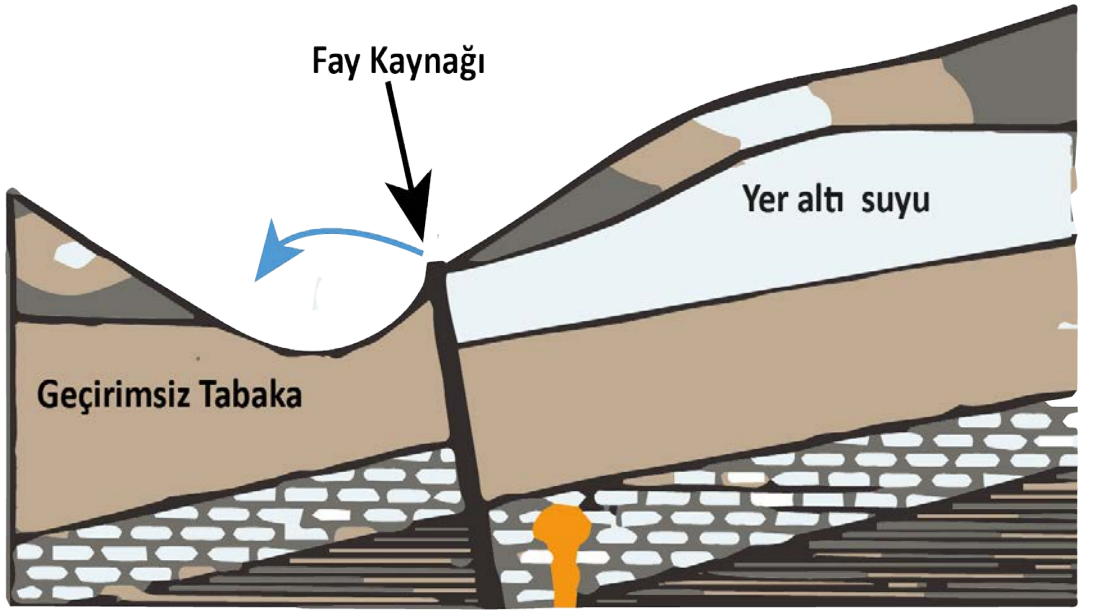

Şekil 3.2 : Karstik ve fay kaynağının şematik gösterimi

Jeotermal sular; doğal olarak yeryüzüne çıktıkları yerlerde (sıcaklık çıkış şekli, coğrafi konum, kullanım şekillerine) göre farklı isimler alır. Örneğin gayzer, ılıca vb.

Gayzer, volkan bölgelerinde belli aralıklarla su ve buhar fışkırtan sıcak su kaynaklarına denir (Görsel 3.4). **Ilıca** ise su kaynağının akarak yeryüzüne çıktığı sıcak su kaynağıdır.

Görsel 3.4: Gayzer

Yeryüzüne çıkan suların şifalı, sıcak, mineralli su olarak kabul edilebilmesi için şu özellikleri taşıması gerekir:

- Sıcaklığı 20 °C üzerinde olmalıdır.
- İçerisinde erimiş hâlde en az 1 gr/L mineral ya da gaz bulunmalıdır.
- Mikroorganizmalar açısından herhangi bir kirliliğe maruz kalmamalıdır.
- Şifa özelliği tıbben belirlenmelidir (Görsel 3.5).

Görsel 3.5: Yeryüzüne çıkan jeotermal su kaynakları

Her jeotermal sistem birbirinden farklı jeolojik yapıya sahiptir. Bundan dolayı jeotermal sular da fiziksel ve kimyasal özellikler bakımından birbirinden farklıdır. Jeotermal sular temas ettikleri kayaçlardaki mineral, tuz, çeşitli elementler ve çeşitli gazları beraberlerinde taşır. Taşınan mineraller ısı enerjisi ve basınç sayesinde yeryüzüne çıkar. Yeryüzüne çıkan sulardaki mineral, tuz ve çeşitli elementler eriyerek suya katılır. Bu sayede birçok hastalığa şifa olmakla birlikte oluşabilecek rahatsızlıkları da önler (Görsel 3.6).

Görsel 3.6: Termal su kaynakları

Biliyor muydunuz?

Termal suların içerisinde bulunan sodyum klorürün romatizmal hastalıklar, deri hastalıkları, astım, bronşit vb. sağlık sorunlarında da faydası bulunmaktadır.

Sıra Sizde

Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Çıkış yerinde sıcaklık değeri 20 °C' den yüksek olan ılık ya da sıcak sulara ..... denir.
2. Türkiye ..... jeotermal kuşağı üzerinde bulunmaktadır.
3. Yağışlar ile yer altına sızan sular Dünya'nın doğal ısısı ile ısınıp boş katmanlarda birikir. Biriken bu sulara ..... denir.

3.1.2. Geçmişten Bugüne Termal Su

Latince kökenli termal sözcüğü Romalılardan alınmıştır. Termal kelimesinin kökü "term" Latincede sıcak anlamına gelen "thermos" kelimesinden gelmektedir. Romalılar zamanında önceleri halk banyoları anlamında kullanılan "term" sözcüğü, sonra su alınan yer anlamında kullanılmıştır.

Doğal olan sıcak sular için "termal", suların sıcaklık özelliklerini ayırt etmek için "termik", doğal sıcak su kaynaklarının araştırılması ve sağlık için kullanılması ise "termalizm" olarak adlandırılmaktadır. Termal sözcüğü kaplıca kelimesiyle eş anlamlıdır. Kaplıca, Türkçe bir kelime olup " kapalı ılıca" kelimesinden oluşmuştur (Görsel 3.7).

Görsel 3.7: Eski döneme ait kapalı ılıca

Türkiye'de bulunan termal su kaynaklarının kullanımı geçmişe dayanmaktadır. Termal suların geçmişte de insanlar tarafından tedavi ve şifa amaçlı kullanıldığı ortaya çıkmıştır (Görsel 3.8).

Su, yeryüzünde kullanılan tedavi ve rahatlama araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Sıcak su banyoları da geçmişten günümüze kadar yorgunluğu kaldırmak, eklem ve kaslardan zarar görenleri onarmak ve şifa bulmak amacıyla kullanılmaktadır.

Görsel 3.9: Termal Havuz

Türkiye'nin değişik yerlerinde bulunan termal su kaynaklarına ait yapıtlar Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlıdan kalma yapıtlardır. Roma ve Bizans'tan sonra Selçuklu ve Osmanlı döneminde de şifalı sulardan faydalanmak amacıyla termal tesislerin oluşturulması devam etmiştir. ''Türk Hamamı'' kavramı döneme özgü olarak ön plana çıkmıştır (Görsel 3.10). Roma ve Bizans'tan sonra Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'nde de şifalı sulardan faydalanmak amacıyla termal tesisler oluşturulmaya devam edilmiştir.

Görsel 3.8: Şifa amaçlı içilen termal su

Termal suyun en büyük özelliği yer altı kaynaklı doğal su olmasıdır. Doğal olması nedeniyle Sıcak su banyoları da geçmişten günümüze kadar yorgunluğu gidermek, kas ve eklemlerde meydana gelen hasarları onarmak ayrıca şifa bulmak amacıyla kullanılmaktadır (Görsel 3.9). Termallerde, termal su ile yapılan uygulamalar banyo, içme ve inhalasyon (soluma) şeklindedir. En sık kullanılan uygulama banyodur.

Biliyor muydunuz?

Yer altı suları coğrafya açısından **hidroloji (su bilimi)** olarak incelenmektedir.

Görsel 3.10: Türk hamamı

Biliyor muydunuz?

Türkiye genelinde 40 ilimizde 264 kaplıca, 3 ilimizde 8 talassoterapi (deniz suyu), 5 ilimizde ise 8 peloid (çamur) tesisi bulunmaktadır. En çok tesise sahip illerimiz Ankara, Bursa ve Afyon 'dur.

Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminde termallere gereken ilgi gösterilememiştir. Cumhuriyet Dönemi' nde Atatürk 'ün çabaları sonucunda yeniden başlamıştır. Bu gayretin sonucunda turizme yönelik çalışmalara önem verilmiş, bu doğrultuda da termal turizme ilişkin ilk düzenli çalışmalar başlamıştır. Su ve çamur tedavisinin insan sağlığı üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla araştırmalar yapılmıştır. 1924 yılında Vakıfbahçe Kaplıcası üzerine Bursa Çelikpalas Oteli kurulmuştur. 1938 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nde Hidroklimatoloji (termal su ve hava şartlarıyla tedavi edilmeye çalışılan bir medikal bir bilim dalı) Kürsüsü açılmıştır. Bu sayede kaplıca hekimliğinin temelleri inşa edilmiştir. Termal suların tıp bilim dalı olması nedeni ile bu alana olan ilgi her geçen gün daha da artmıştır. Modern termal tesisler yapılmaya başlanmıştır (Görsel 3.11). Termal suların tıp bilim dalı alanında olması nedeniyle bu alana olan ilgi her geçen gün daha da artmıştır

Görsel 3.11: Modern kaplıca

Peloidterapi; doğal, jeolojik ve/veya biyolojik olaylar sonucu oluşan organik ve/veya inorganik maddeler olan peloidlerin bir balneoterapi yöntemi olarak kullanılmasıdır. Halk arasında şifalı çamurların tedavi amaçlı kullanılması olarak bilinmektedir (Görsel 3.12).

Talassoterapi; koruyucu ve tedavi edici ve/veya kür amaçlı olarak tıbbi gözetim ve denetim altında, deniz suyu iklimi ve unsurlarının kür tarzında uygulandığı bir tedavi sistemidir (Görsel 3.13).

Görsel 3.12: Peloidterapi

Görsel 3.13: Talassoterapi

Termal suyun kullanım amacı şunlardır:

- Tıbbi olarak tanısı konmuş rahatsızlıkları uzman doktor denetiminde suyun şifalı olma özelliğinden faydalanarak tedavi etmek
- Tatil amaçlı dinlenme tesislerinde vakit geçirmek
- Eğlence amaçlı sportif aktiviteler yaparak daha kaliteli bir yaşama kavuşmak

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de termal su ile tedaviye ilgi ve talep son yıllarda giderek atmıştır. 20. yüzyıl sonrasında ise sıcak ve şifalı suların kullanım alanının artması ile birlikte insanların yaşam kalitelerini artırmak için arayışta oldukları görülmüştür (Görsel 3.14). Bu noktada klasik turizm aktiviteleri yeterli olmadığı için insanlar alternatif turizm aktivitelerini araştırmaya, bulmaya ve bunları talep etmeye başlamışlardır. Termal su ile sadece banyo yapmak, oluşan talebi karşılayamamıştır. Bu hizmetlere SPA, wellness, güzellik, temiz hava, yürüyüş gibi sağlıklı yaşam aktiviteleri dâhil edilerek turizm faaliyetleri genişletilmiştir.

Kaplıcalarda tedavi ve zindelik sağlamak amacıyla su içi jimnastiği, solunum terapisi, tansiyon düzenleme tedavisi, kulak akupunkturu, tıbbi sauna ve değişik teknikte uygulanan masajlar talep edilmesinden dolayı uygulanmaya başlanmıştır. Bu talep artışı sağlık turizminin hızla büyümesini ve dünya çapında yaygın bir turizm aktivitesi olmasını sağlamıştır.

Biliyor muydunuz?

Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri önemli kabul edilen kaplıcaların şifalı özeliklerinin belirlenmesi ve kaplıca tesislerinin işletilmesine yönelik ilk kanun 1930 yılında çıkarıldı.

Meraklısına

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=36106

Ülke genelindeki tüm kaplıcalara aşağıdaki karekodu, karekod okutucu ile okutarak ulaşılabilinir. Ayrıca gitmek istediğiniz kaplıcaları seçebilir ve uygulama sayesinde harita üzerinde seçilen kaplıcadaki termal suyun sıcaklığı, niteliği, hangi rahatsızlıklara iyi geldiği, tedavi birimleri ve işletmeci bilgisi öğrenilebilir.

Görsel 3.14: Sudan gelen sağlık

3.1.3 Türkiye'de Jeotermal Su Kaynakları

Türkiye, jeotermal potansiyeli açısından dünyada 7. sırada, Avrupa'da ise 1. sıradadır. Türkiye'deki jeotermal sular yüksek mineralizasyon içeriği sayesinde etkin tedavi edici özelliklere sahiptir. Türkiye'nin termal su potansiyeli ile kültürel, coğrafi ve iklimsel özelliklerinin bir araya gelmesi sonucunda eşsiz bir sağlık turizmi ortamı oluşmaktadır.

Maden Tetkik ve Arama (MTA) verilerine göre Türkiye'de sıcaklıkları 20 ile 110 °C aralığında değişiklik gösteren yaklaşık 1500 termal kaynak olduğu tahmin edilmektedir (Görsel 3.15).

Görsel 3.15: Jeotermal kaynaklar ve volkanik alanlar haritası

Türkiye'de termal su kaynakları sıralamasında 123 kaynak ile Ege Bölgesi birinci sırada yer alır. En çok kaynağın bulunduğu il ise 31 kaynak ile İzmir'dir. Ege Bölgesi'nden sonra sırasıyla İç Anadolu, Marmara, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri gelmektedir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığınca ülkemizde bulunan zengin şifalı termal su kaynaklarının kültürel ve doğal güzellikleri ön plana çıkarılmak istenmektedir. Bu amaçla benzer iklim şartlarına sahip termal kentler oluşturulması planlanmıştır. Planlaması yapılan 7 termal turizm bölgesi ve bölgelerin oluşturulduğu iller aşağıda verilmiştir.

1. **Güney Ege Termal Turizm Bölgesi:** Aydın, Denizli, İzmir, Manisa
2. **Güney Marmara Termal Turizm Bölgesi:** Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Yalova

3. **Frigya Termal Turizm Bölgesi:** Afyonkarahisar, Ankara, Eskişehir, Kütahya, Uşak
4. **Orta Anadolu Termal Turizm Bölgesi:** Aksaray, Kırşehir, Nevşehir, Yozgat
5. **Doğu Marmara Termal Turizm Bölgesi:** Bilecik, Kocaeli
6. **Kuzey Anadolu Termal Turizm Bölgesi:** Amasya, Sivas, Tokat, Erzincan
7. **Batı Karadeniz Termal Turizm Bölgesi:** Bolu, Düzce, Sakarya

Türkiye'deki termal su kaynaklarının büyük kısmı turizm amacıyla kullanılmaktadır. Sıcak su kaynakları turizm dışında elektrik üretiminde (Görsel 3.16), sera ve konutların ısıtılmasında (Görsel 3.17), sanayi faaliyetlerinde ve içme suyu olarak kullanılmaktadır.

Görsel 3.16: Termal sudan elektik üretimi

Görsel 3.17: Termal sudan ısı üretimi

Biliyor muydunuz?

Doğu Anadolu Bölgesi'nin önemli jeotermal kaynaklarına sahip Ağrı ilinin Diyadin ilçesinde 40 dönümlük arazi üzerine kurulan serada 2014 yılından bu yana yaz ve kış mevsimlerinde domates üretimi yapılmaktadır. Hava sıcaklığının kış mevsiminde sıfırın altında 35 dereceye kadar düştüğü yöredeki sera, borularla taşınan jeotermal suyla ısıtılmaktadır. Zor şartlarda üretimi gerçekleştirilen domatesler kış mevsiminde bile İstanbul ve Ankara başta olmak üzere ülkenin birçok noktasına gönderilmektedir. Salkım domates şeklinde dalından koparılarak kutulara yerleştirildikten sonra sevkiyatları yapılan domatesler, yıllık 1700 tonluk üretimle bölge ekonomisine de önemli katkı sağlamaktadır (Görsel 3.18).

Görsel 3.18: Salkım domatesler

3.1.4. Termal Su İle İlgili Genel Tanımlar

Termal su kaynakları ile ilgili temel kavramların kısa tanımları şöyledir:

Jeotermal Alan: Yapılan bilimsel ve teknik çalışmalarla sınırları belirlenen ve üzerinde jeotermal kaynak veya jeotermal kaynakla birlikte doğal mineralli suların bulunduğu alana denir (Görsel 3.19).

Termal Kaynak: Termal suların doğal olarak yeryüzüne çıktığı noktadır (Görsel 3.20).

Görsel 3.19: Jeotermal alan

Görsel 3.20: Termal su kaynağı

Termal Kaynak Debisi: Termal kaynaktan çıkan termal suların lt/sn, ton/saat ve benzeri birimler ile ifade edilen boşalım miktarıdır.

Termal Su: Doğal sıcaklıkları 20 °C 'nin üzerinde olan suya denir (Görsel 3.21).

Mineralli Su: Doğal veya sondaj-galeri yoluyla yeryüzüne çıkarılan, litresinde en az 1 gram çözünmüş mineral içeren, bakteriyolojik ve kimyasal kirlenmeye uğramamış olan, fizyolojik ve tedavi edici etkinliği bilimsel olarak kanıtlanmış sulara denir (Görsel 3.22).

Termomineral Su: Hem doğal sıcaklıkları 20°C 'nin üzerinde olan hem de litrelerinde 1 gramın üzerinde çözünmüş mineral içeren suya denir (Görsel 3.23).

Kaplıca Suları: Kaplıca tedavisinde kullanılan termal, mineralli ve termomineralli sulara denir (Görsel 3.24).

Görsel 3.21: Termal su

Görsel 3.22: Mineralli su

Görsel 3.23: Termomineral su

Görsel 3.24: Kaplıca suları

Termal Su Sondajı: Yapılan jeoloji-hidrojeoloji ve jeofizik çalışmalar sonunda yer altında varlığı belirlenen termal suların sondaj yapılarak yer altından yeryüzüne çıkarılmasına denir (Görsel 3.25).

Görsel 3.25: Termal su sondajı

Kaynak Koruma Alanları: Termal suların fiziksel ve kimyasal özelliklerinin, debi ve sıcaklıklarının çeşitli engellerle değişmesinin önlenmesi ve her türlü kirlenmeye karşı korunması amacı ile termal kaynak, kuyu ve sondaj kuyusu çevresinde jeolojik, hidrojeolojik verilere göre belirlenen alanlara denir (Görsel 3.26).

Görsel 3.26: Kaynak koruma alanları

Termal Turizm: Termomineral su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çesitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerinin birlestirilmesi ile yapılan kür (tedavi) uygulamalarının yanı sıra termal suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türüdür (Görsel 3.27).

Görsel 3.27: Termal turizm

Kaplıca : Yerin derin katmanlarından gelen sıcak, içinde sağlığa yararlı erimiş özdekler ve gazlar bulunan suların çıktığı kaynak (Görsel 3.28).

Kaplıca Tesisi: Termal suyun veya peloidin niteliğine göre oluşturulmuş, bünyesinde termal tedavi havuzu, sıra banyoları,inhalasyon, peloidterapi ve içme kürü birimleri bulunan tesise denir. (Görsel 3.29).

Doğal Tedavi Unsuru: Kaplıca tedavisinde kullanılan toprak, yer altı ve deniz kaynaklı mineralli sular, gazlar, peloidler (çamurlar) ve iklimsel unsurlara denir.

Kaplıca Tedavisi: Toprak, yer altı ve deniz kaynaklı mineralli sular, gazlar, peliodler (çamurlar) ve iklimsel unsurlar gibi doğal tedavi unsurlarının yöredeki iklim olanakları ve gerekli görülen diğer tedaviler ile birlikte kür tarzında uygulandığı bir tedavi sistemidir (Görsel 3.30).

Görsel 3.28: Kaplıca

Görsel 3.29: Kaplıca tesisi

Görsel 3.30: Kaplıca tedavisi

Sıra Banyo: İçerisine bir insanı alabilecek büyüklükte küveti bulunan banyo uygulama mekanına denir (Görsel 3.31).

Tedavi Havuzu: Yalnız tedavi amaçlı termal su kullanılan havuzlardır (Görsel 3.32).

Termal Havuz: Serbest kür veya rekreatif amaçlı termal suyun kullanıldığı havuzlardır (Görsel 3.33).

Görsel 3.31: Sıra banyo

Görsel 3.32: Tedavi havuzu

Görsel 3.33: Termal havuz

Balneoterapi: Termomineral sular, peloidler ve gazlar gibi doğal tedavi unsurlarının banyo, içme ve inhalasyon (soluma) yöntemleri ile kür tarzında tedavi amaçlı kullanılmasıdır (Görsel 3.34).

İnhalasyon Uygulamaları: Termomineral su zerrecikleri ile yapılan soluma uygulamalarıdır (Görsel 3.35).

İçme Kürleri: Mineralli sular ile kaplıcalarda ya da yaşanılan yerde yapılan içme kürleridir (Görsel 3.36).

Görsel 3.34: Balneoterapi

Görsel 3.35: İnhalasyon uygulamaları

Görsel 3.36: İçme kürleri

Klimaterapi: Hava sıcaklığı, nem, rüzgâr şiddeti ve hızı, güneş ışınımı ve benzeri iklimsel faktörlerin sistematik ve dozlanmış kür tarzında uygulanmasıdır (Görsel 3.37).

Hidroterapi: Termomineral sular ile yapılan yıkama, duş ve dökme gibi uygulamalardır. Ayrıca her birey için özel olarak düzenlenen ve ideal olarak amaca uygun inşa edilmiş havuzlarda gerçekleştirilen, sinir-kas-iskelet sistemiyle ilgili fonksiyonları geliştirme, iyileştirme amaçlı bir havuz tedavi programı olarak da tanımlanmaktadır (Görsel 3.38).

Görsel 3.37: Klimaterapi

Görsel 3.38: Hidroterapi

Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon: Kaplıca tedavisinde kullanılan elektroterapi, egzersiz tedavileri, masaj ve diğer yöntemlerdir (Görsel 3.39).

Medikal Tedavi: Kaplıca tedavisi sırasında hastaya lokal veya sistemik olarak uygulanan ilaç tedavi yöntemidir (Görsel 3.40).

Destek Uygulamalar: Sağlık eğitimi, diyet uygulamaları, günlük yaşam aktivitelerinin düzenlenmesi, davranış değişikliği eğitimleri ve psikolojik destek yöntemidir.

Görsel 3.39: Fizik tedavi ve rehabilitasyon

Görsel 3.40: Medikal tedavi

3.1.5. Termal Su Kaynaklarının Özellikleri

Mineralli sular ve kaynak suları tarih boyunca ilgi odağı olmuştur. Geçmiş dönemlerde doğal olarak yeryüzüne çıkan bu sular bulundukları bölgelerde kullanılmıştır (Görsel 3.41). Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle bulundukları bölgenin dışına taşınarak kullanım alanları genişlemiştir. Örneğin geçmişte sadece sağlık amaçlı kullanılan bu sular günümüzde sera ısıtımı, elektrik üretimi, sağlık turizmi gibi farklı alanlarda kullanılmaktadır. Bununla birlikte maden suları içme amaçlı şişelenerek dünyanın dört bir tarafında tüketilmektedir.

Görsel 3.41: kaynak suyu

3.1.6. Jeotermal Sularda Çözünmüş Hâlde Bulunan Elementler

Jeotermal suların çözünmüş kimyasal madde miktarı yüksektir. Elementlerin miktarları sıcaklığın ve bulunduğu ortamın karakteristik özelliğini yansıtır. Sıcak su, buhar ve gazlardan oluşan jeotermal suyun içerisindeki çözünmüş maddelerin miktarı su-kayaç ilişkisi, minerallere temas süresi ve ortam sıcaklığına bağlı olarak değişir.

Doğal sular geçtikleri ortam boyunca kayaçlarla temas ederek bazı element ve maddeleri çözer ve kendileri ile birlikte taşır (Görsel 3.42). Elementlerin çözünürlüğü su-mineral dengesine bağlıdır ve daha çok mineral şeklindedir.

Görsel 3.42: Kayaçların arasında termal

Sağlıklı yaşam için insanların günlük olarak vücuda alması gerekli olan elementler kalsiyum, magnezyum, sodyum, potasyum, klor vb.dir. Vücut için gerekli olan elementler termal suyun içinde çözünerek daha faydalı hâle gelir.

Termomineral suların büyük çoğunluğunda çözünmüş hâlde bulunan madde ve minerallerin başlıcaları katyonlar olarak sodyum, magnezyum ve kalsiyum; anyonlarda bikarbonat, klorürdür.

Termomineral sular içerdikleri iyonlardan baskın olanlarına göre isimlendirilir. Örneğin bir doğal mineralli suyun içerisinde %20 milivalin üzerinde bulunan anyon ve katyonlar o suya adını verir. Katyonlarına göre mineral sular sodyumlu, kalsiyumlu ve magnezyumlu; anyonlarına göre ise sülfatlı, bikarbonatlı ve klorürlü diye isim alır.

Termomineral sular birkaç iyonu aynı anda içermeleri nedeniyle genellikle karışık karakterdedir. Bununla birlikte kalsiyumlu nitelemesini taşıyan bir su aynı anda magnezyum ya da sodyumlu olabilir; sülfat nitelemesini taşıyan bir su da aynı anda bikarbonatlı bir su karakterini taşıyabilir.

Sıra Sizde

Aşağıda sağlık turizmi ile ilgili kullanılan kavramlar ve tanımlarına ilişkin cümleler verilmiştir. Tanımların başında yer alan boşluğa uygun kavramı işaret eden harfi yazınız.

TANIMLAR	KAVRAMLAR
1. ( ) Kaplıca tedavisinde kullanılan elektroterapi, egzersiz tedavileri, masaj ve diğer yöntemlerdir.	a) Balneoterapi
2. ( ) Termomineral sular ile yapılan yıkama, duş ve dökme gibi uygulamalardır.	b) Tedavi havuzu
3. ( ) Termomineral su zerrecikleri ile yapılan soluma uygulamalarıdır.	c) Fizik tedavi ve rehabilitasyon
4. ( ) Termomineral sular, peloidler ve gazlar gibi doğal tedavi unsurlarının banyo, içme ve inhalasyon (soluma) yöntemleri ile kür tarzında tedavi amaçlı kullanılmasıdır.	ç) Kaplıca
5. ( ) Yalnız tedavi amaçlı termal su kullanılan havuzlardır.	d) Hidroterapi
6. ( ) Doğal unsurların halkın hizmetine sunulduğu tesislere denir.	e) Termal Su Sondajı
7. ( ) Yapıları jeoloji-hidrojeoloji ve jeofizik etütler sonunda yer altında varlığı belirlenen termal suların sondaj yapılarak yer altından yeryüzüne çıkarılmasına denir.	f) İnhalasyon uygulamaları
	g) Klimaterapi

Etkinlik Zamanı

TERMAL SU KAYNAKLARI KAVRAMLARI

Süre: İki Hafta

Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ‘‘Termal Su Kaynakları Kavramları’’ etkinliğini gerçekleştiriniz.

- Sınıf beş gruba ayrınız.
- Termal su kaynakları ile ilgili kavram tanımları kağıtlara yazılır ve kura çekiniz.
- Grup üyelerine ortak karar ile cevap verebilmeleri için 1 dakika süre veriniz.
- Grupça karar verilen cevabın söylenmesi için her gruptan bir sözcü seçiniz.
- Doğru cevap verilen her soru için iki puan veriniz.
- Verilen her yanlış cevap için 2 puan eksiltiniz.
- Bütün kavram tanımları sorulduktan sonra puanlar hesaplayınız.
- En yüksek puanı alan grup galip olarak kabul ediniz.

Termal Su Kaynakları İle İlgili Kullanılacak Kavramlar

jeotermal alan, termal kaynak, termal kaynak debisi, termal su, mineralli su, termomineral su, kaplıca suları, termal su sondajı, kaynak koruma alanları, termal turizm, kaplıca, kaplıca tesisi, doğal tedavi unsuru, kaplıca tedavisi, sıra banyo, tedavi havuzu, medikal tedavi, hidroterapi, klimaterapi, içme kürleri, inhalasyon uygulamaları, termal havuz, balneoterapi

3.2. TERMAL SU KAYNAKLARININ KULLANIM ALANLARI

Hazırlık Çalışmaları

1. **Termal su kaynağını kullanma/kullandırma yetkiniz olsa neler yapardınız?**
2. **Siz kendi yaşamınızda termal sulardan hangi alanlarda faydalanıyorsunuz?**

Jeotermal enerji yenilenebilir temiz, ucuz ve çevre dostu olan yerli bir yer altı kaynağıdır. Türkiye jeolojik ve coğrafik konumu itibarı ile aktif bir tektonik kuşak üzerinde yer aldığı için jeotermal açıdan dünya ülkeleri arasında zengin bir konumdadır.

Jeotermal kaynaklar yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Milattan binlerce yıl öncesinde Akdeniz Bölgesi’nde tekstil, cam, çanak-çömlek yapımında jeotermal kaynaklardan yararlanıldığı bilinmektedir.

Türkiye'nin jeotermal potansiyeli oldukça yüksek olup 1000 civarında değişik sıcaklıklarda jeotermal kaynak mevcuttur. Bu kaynakların %78'i Batı Anadolu'da, %9'u İç Anadolu'da, %7'si Marmara Bölgesi'nde, %5'i Doğu Anadolu'da ve %1'i diğer bölgelerde yer almaktadır. Bu jeotermal kaynaklar su yoğunluğuna göre, buhar yoğunluğuna göre ve sıcaklık derecesine göre sınıflandırılabilir. Bunlardan en çok kullanılan jeotermal kaynaklar üç grupta incelenir(Görsel 3.43):

• Düşük sıcaklığa sahip jeotermal sahalar (20-70 °C)

• Orta sıcaklığa sahip jeotermal sahalar (70-150 °C)

• Yüksek sıcaklığa sahip jeotermal sahalar(150 °C'den yüksek)

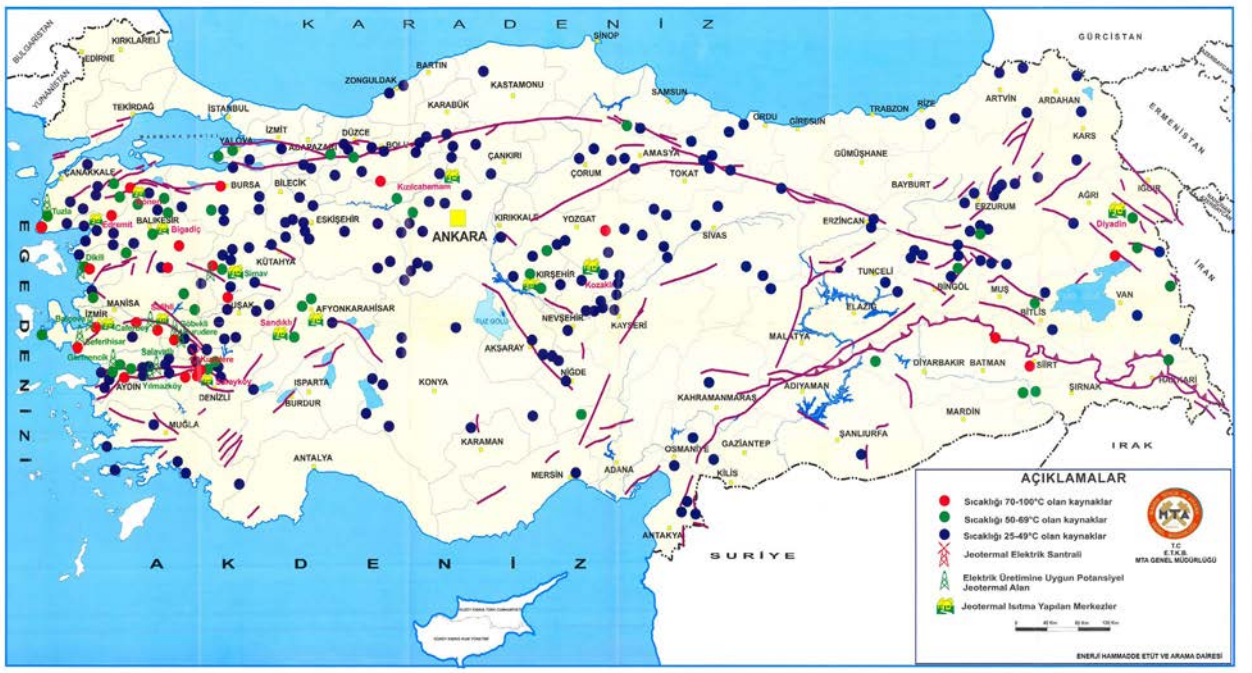

Görsel 3.43: Türkiye jeotermal kaynakların sıcaklık değerlerine göre dağılımı

Jeotermal enerji hem düşük karbondioksit emisyon oranı ile hava kirliliği yaratmaması hem de yenilenebilir olması nedeniyle önemli bir alternatif enerji kaynağıdır. Güneş, rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynakları ile kıyaslandığında jeotermal enerji kesintisiz olmasından dolayı avantajlı bir konuma sahiptir.

3.2.1. Jeotermal Kaynakların Kullanım Alanları

Jeotermal kaynaklar doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki ana türde uygulamalar için kullanılmaktadır. Türkiye'de elde edilen jeotermal enerjinin % 90'ı düşük ve orta sıcaklıkta olup doğrudan uygulamalar için uygundur. Geri kalan % 10'luk kısım ise dolaylı uygulamalarda kullanılmaktadır. Jeotermal kaynaktan alınan 200 °C'deki jeotermal su ilk olarak gıda işleme ve soğutma işlemlerinde kullanılmaktadır. Bu alandan çıkışta 100 °C sıcaklığa düşen jeotermal sudan binaların ve seraların ısıtılmasında yararlanılmaktadır. Isıtma işlemi sonucu sıcaklığı 50 °C'ye düşen jeotermal su balık havuzlarına gönderilmektedir. Havuz çıkışında 20°C'deki jeotermal su, kaynağına bırakılmaktadır.

Dolaylı Uygulamalar

- Elektrik enerjisi üretimi

Doğrudan Uygulamalar

- Konut ısıtması
- Sera ısıtması
- Kaplıca amaçlı kullanım (termal turizm)
- İçme amaçlı kullanım
- Balık yetiştiriciliği
- Kereste kurutulması
- Sıvı karbondioksit ve buz eldesi
- Tuz eldesi

Bilgi Kutusu

Ülkelerin kalkınma ve büyüme hızına bağlı olarak enerji ihtiyaçları da sürekli olarak artmaktadır. Günümüzde enerji tüketimi gelişmişlik düzeyi ile eş tutulmaktadır. Dünyadaki enerji tüketiminin yaklaşık %90'ı fosil yakıtlar olarak adlandırılan kömür, petrol ve doğal gazdan karşılanmaktadır. Fosil enerji kaynaklarının yakın gelecekte tükenecek olması ve yakıldığında havaya verdiği yüksek orandaki karbondioksit nedeniyle kirlilik yaratması, alternatif enerji kaynaklarının devreye girmesini zorunlu hâle getirmektedir. Bu nedenle son yıllarda fosil yakıtların yerine geçebilecek alternatif enerji kaynaklarının araştırılması ve onlardan yararlanılması konusunda çalışmalar hızlanmıştır.

Jeotermal kaynakların ülkemizde hangi alanlarda ne oradan kulanıldığı Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1: Jeotermal Kaynakların Kullanım Alan Yüzdeleri

KAYNAK KULLANIM ALANI	Konut ısıtması	Kaplıca/ sağlık amaçlı kullanım	Sera ısıtması	Endüstriyel kullanım Jeotermal balıkçılık	Jeotermal balıkçılık	Soğutma-kar eritme	Diğer
YÜZDESEL ORAN	%74,8	%18	%3,5	%1,6	%1,3	%0,2	%0,2

Biliyor muydunuz?

Her dönemde hastalıklara çare arama yoluna giden insanlar için çok önemli bir yeri olan şifalı sular Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde de önemli bir yer tutmaktadır. Eserde insanlar tarafından şifalı su kaynaklarının ne amaçla ve nasıl kullanıldığı ile ilgili ayrıntılı bilgiler ele alınmaktadır (Görsel 3.44). Evliya Çelebi seyahatleri boyunca gezdiği yerlerdeki kaplıcalar ve şifalı sularla ilgili topladığı bilgileri derlemiş hatta ilgi çekici duyumlar sebebiyle kaplıcaları görmek için seyahatlerinde yolunu bile değiştirmiştir.

Bu hastalıklarla birlikte kaplıcaların özellikleri de eserinde dikkat çekici bir şekilde yer almaktadır. Bu yüzden onun anlattıkları XVII. yüzyıl Osmanlı coğrafyasında görülen hastalıklar ve şifalı sular için vazgeçilmez bilgi kaynağıdır.

Görsel 3.44: Evliya Çelebi'nin eserleri

Sıcaklık (°C) Kullanım Alanları

Jeotermal kaynakların kullanım alanları kaynak suyun sıcaklığına göre değişiklik gösterir. Aşağıdaki Tablo 3.2'de sıcaklık derecelerine göre kullanım alanları verilmiştir.

Tablo 3.2: Jeotermal Enerjinin Sıcaklığa Göre Kullanım Alanları

KAYNAK KULLANIM ALANI	KULLANILDIĞI SICAKLIK
Elektrik üretimi	180°C
Kereste kurutmacılığı	160°C
Çiftlik ürünlerinin çabuk kurutulması	140°C
Tuz endüstrisi	130°C
Distilasyonla temiz su elde edilmesi	120°C
Çimento kurutmacılığı	110°C
Organik maddeleri kurutma (deniz yosunu, çimen, sebze), yün yıkama ve kurutma	100°C
Balık kurutma (stok balık)	90°C
Yer ve sera ısıtmacılığı	80°C
Soğutma (alt sıcaklık limiti)	70°C
Hayvan barınaklarını ısıtma	60°C
Balneolojik hamamlar	50°C
Toprak ısıtma	40°C
Yüzme havuzları	30°C
Balık çiftlikleri	20°C

Kaplıca Amaçlı Kullanım (Termal Turizm)

Dünyanın 45 ülkesinde termal turizm amaçlı jeotermal kaynaklardan yararlanılmaktadır. Termal turizmin içerisinde kaplıcalar, spa merkezleri, termal kür merkezleri, banyo ve yüzme uygulamaları yer almaktadır (Görsel 3.45).

Görsel 3.45: Türkiye'deki termal tesislerden örnekler

Kaplıcalar farklı hastalıkların tedavisi amacıyla sağlık turizmi etkinliklerinde veya sağlık uygulamalarında yararlanılabilecek doğal kaynaklardır. Dolayısıyla dinlenme, zindelik ve rekreaktif(eğlence) faydalanma amaçlı olarak tüm dünyada ilgi görmektedir.

Dünyada doğal kaynaklara dönmek, doğal besinlerle beslenmek, hastalıkları da doğal yöntemlerle iyileştirmek güçlenen bir eğilimdir. Bu açıdan insan sağlığına ve sağlıklı yaşamaya önem veren gelişmiş ülkelerde insanlar; insan elinin kirletmediği doğal çevre etkinliklerinden, uygun iklim imkânlarından, güneş, deniz ve ormanlardan, sıcak mineralli suların şifa özellikleri ile birlikte doğa kaynaklı diğer destek tedavilerinden de yararlanırlar. İnsan sağlığını koruma amaçlı düzenlenen dinlenme, eğlenme, spor yapma gibi etkinlikler insanın hem psikolojik hem de fizyolojik sağlığına katkıda bulunur. Bu amaçla binlerce insan her sene doğal mineralli kaynakların olduğu yerlere tatile gitmektedir. İnsanlar zinde kalmak, hastalıkları tedavi ve rehabilite etmek amacıyla farklı özellikleri olan uygun termal tesislerde vakit geçirerek şifa kaynağı sulardan istifade ederler.

Termal sular romatizma, sindirim bozukluğu, nefrit, felç, siyatik, deri, mide, karaciğer, bağırsak, nevralji, kadın hastalıkları, kalp-damar hastalıkları ve idrar yolları hastalıklarının tedavilerinde fayda sağlar. Bu suların bileşimindeki tuz ve mineraller, kas ve uzun süreli yorgunlukları tedavi ederek vücudun eski gücünü toplamasına yardımcı olur, vücudun zindelik kazanmasını sağlar.

Şifalı sular bazı nörolojik ve ortopedik durumlarda rehabilitasyon amaçlı da kullanılabilir.

Örneğin inme, nevralji, ortopedik ameliyat ve kırıklar sonrası dönemlerde şifalı sular tedavi amaçlı veya tedaviye destek amaçlı kullanılır.

İçme Kürlerinde Kullanım

Şifalı kaynak sularının özelliklerine göre bazı hastalıklara iyi geldiği belirtilmektedir (Görsel 3.46). Bunlar şöyledir:

- Mide ve ince bağırsakların fonksiyonel rahatsızlıklarında
- Kronik ve tekrarlayan ülserler tedavisinde (destekleyici)
- Gut hastalığında (diğer tedavilerle kombine ve destekleyici)
- Böbrek ve idrar yolu taşlarının oluşumunun önlenmesinde
- Litotripsi (böbrek taşı kırma) ve taş ameliyatları sonrasında
- Kronik idrar yolları iltihaplarında (destekleyici, E.Coli infeksiyonları dışında)
- Beslenmede günlük florür gereksiniminin karşılanmasında
- Yetişkinlerde florür eksikliğinde
- Çocuklar ve gençlerde diş çürüklerinin önlenmesinde
- Kemik ve dişlerin gelişmesinde ve sağlamlığında
- Kalp kası ve çizgili kasların yeterli çalışmamasında
- Magnezyum eksikliğinin risk faktörü olduğu kabul edilen diabetes melitus, iskemik kalp hastalığı, ani kardiyak ölüm ve inme gibi hastalık ve durumlardan korunmada
- Egzersiz sonrası, hamilelik-laktasyon dönemlerinde ve yaşlılıkta artan magnezyum ihtiyacının karşılanmasında
- Sağlıklı kemik gelişimini desteklenmesinde şifalı kaynak sularının olumlu etkileri görülmektedir.

Görsel 3.46: Jeotermal kaynakların içme suyu olarak kullanımı

3.2.2. Termal Su Kaynaklarının İçeriğine Göre Sınıflandırılması

Termal su kaynaklarının farklı özellikleri esas alınarak 7 ayrı sınıflandırma yapılmaktadır (Şema 3.1).

Şema 3.1: Termal su kaynaklarının içeriğine göre sınıflandırılması

a) Tıbbi ve Kimyasal Sınıflama

Doğal iyileştirici etkenlerden olan şifalı sular, fiziksel ve kimyasal özelliklerine göre bilimsel olarak çeşitli şekil ve yöntemlerle sınıflandırılmaktadır. Ayrıca kaplıca uygulamalarında tıbbi etkinlikleri ve özellikleri bakımından da farklı bir sınıflamaya tabi tutulmaktadır.

A) Termal (Sıcak) Su: 20 °C'nin üzerinde olan sulardır.

Akratotermal Sular: Toplam Mineralizasyonu 1g/l nin altında ancak doğal sıcaklıklığı 20 °C üzerinde olan sulardır.

B) Mineralli Su: 1g/lt üzerinde erimiş mineral tuz içeren sulardır.

Termomineral Su: Hem doğal sıcaklıkları 20 °C'nin üzerinde olan hem de litrelerinde 1 gramın üzerinde çözünmüş mineral içeren suya denir.

b) Kimyasal İçeriklerine Göre Termal Su Kaynakları

Kaynak sularının oluşumunu yer altı suları meydana getirir. Bu sular oksit, klorür, karbonat, sülfat gibi erimiş ya da çözünmüş hâlde çeşitli kimyasal bileşikler içerirler. İçlerinde erimiş hâlde mineral maddeler bulunan sulara **maden suyu** denir (Görsel 3.47). Maden sularının içindeki erimiş mineral madde miktarı 1 gr/lt'den daha fazladır. Maden suları soğuk veya sıcak olabilir.

Görsel 3.47: Mineralli su

Kimyasal bileşimlerine göre ayrılabilecek başlıca kaynak tipleri şunlardır:

1. Tatlı kaynaklar, bunların içlerinde yer alan erimiş madde miktarı son derece azdır.
2. Tuzlu kaynaklar suyu tuzlu olan kaynaklardır.
3. Kireçli kaynaklar içlerinde bol miktarda kalsiyum karbonat bulunan kaynaklardır.
4. Bir litresinde az miktarda erimiş mineral içeren eşit veya daha üst düzeylerde içeren sular; demirli sular, arsenikli sular, iyotlu sular, kükürtlü sular, radonlu sular.
5. Bir litresinde en az 1 gram erimiş mineral bulunan sular; klorürlü sular, hidrokarbonatlı sular, karbonatlı sular, sülfatlı sular.

Özel Balneolojik Sular

İçerisinde belirli mineralleri içeren (referans değerleri oranında) sulara **özel balneolojik sular** denir (Görsel 3.48). Özel balneolojik sular şunlardır:

Görsel 3.48: Balneolojik sular

- **Karbondioksitli Sular:** 1 g/lt üzerinde çözünmüş serbest karbondioksit içeren sular.
- **Kükürtlü Sular:** 1 mg/lt üzerinde -2 değerli kükürt içeren sular.
- **Radonlu Sular:** 666 Bq/lt (Bekerel, radyoaktivitenin ölçü sistemindeki birimidir.) üzerinde radon ışınımı içeren sular.
- **Tuzlalar:** 14 g/lt üzerinde sodyum klorür iceren sular.
- **İyotlu Sular :** 1 mg/lt üzerinde iyot içeren sular.
- **Florlü Sular:** 1 mg/lt üzerinde florür içeren sular.

Biliyor muydunuz?

Kızılcahamam Kaplıcası (Ankara) termal suyu sodyum-bikarbonatlı, klorürlü ve florürlü, termal mineralli sudur.

c) Sıcaklıklarına Göre Termal Su Kaynakları

Kaynak sularının bir kısmı soğuk, bir kısmı ise ılık veya sıcaktır (Görsel 3.49) . Kaynak suyunun ılık veya sıcak olması durumuna göre sıcak kaynak veya termal kaynak adlandırılır.

Sıcak kaynakların bir kısmında sıcaklık kaynama noktasının çok altındadır. Buna karşılık gayzer adı verilen kaynaklarda sıcaklık kaynama noktasına yakın değerdedir. Sıcak kaynakların bir kısmının sıcaklığı yıl boyunca sabit bir değer gösterir.

Görsel 3.49: Kaynak suyu

Sıcaklıklarına göre termal suların sınıflandırılması aşağıdaki Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3: Termal Suların Sıcaklıklarına Göre Sınıflandırılması

Normal Suların Sıcaklık Sınıflandırması	**Sıcaklık sınıfı**	**Soğuk**	**Ilık**	**Sıcak**	**Çok sıcak**
	°C	20'den az	20-37	37-42	42'den fazla
Termal Suların Sıcaklık Sınıflandırılması	**Sıcaklık sınıfı**	**Soğuk**	**Sıcak termal sular**	**Çok sıcak sular**	**Gayzerler**
	°C	20' den az	20-50	50-100	100'den yukarı

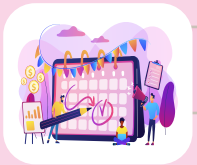

Etkinlik Zamanı

Türkiye'deki Jeotermal Kaynakların Etkin Kullanımı

Süre: İki Hafta

Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ''Türkiye'deki Jeotermal Kaynakların Etkin Kullanımı'' etkinliğini gerçekleştiriniz.

- Türkiye'deki jeotermal kaynakların termal turizmi faaliyetlerinde kullanımı araştırılır.
- Küçük gruplardan başlayarak aşağıdaki sıralamayı takip ederek büyük gruplar oluşturulur.
- Gruplar kendi içlerinde jeotermal kaynakların termal turizmi alanında kullanımı, etkinliği ve bu konuda farklı öneriler ile termal turizm faaliyetlerin etkinliğinin nasıl artırılacağı konularında fikir paylaşırlar.
- Grupların konuşacakları süre her bir üye sayısı için 1 dakika olacak şekilde hesaplanır.
- Tüm öğrenciler ikişerli gruplar oluşturur.
- İkişerli oluşturulan gruplar (Vızıltı 22) iki dakika boyunca kendi aralarında konuşurlar.
- İkişerli gruplardan iki tanesi bir araya gelerek dört kişilik (Vızıltı 44) grupları oluşturur.
- Dört kişilik bu gruplar kendi içlerinde dört dakika süre ile aynı konu hakkında konuşurlar.
- Dört kişilik gruplardan iki tanesi bir araya gelerek sekiz kişilik büyük gruplar oluştururlar.
- Sekiz kşilik gruplar (Vızıltı 88) kendi içlerinde sekiz dakika süre içerisinde aynı konu hakkında konuşurlar.
- Sekiz kişilik grup tartışması sonucunda ise gruplar bir sözcü belirleyerek ortak fikirlerini açıklar.
- Bazı öğrencilere söz verilerek iki kişilik gruplardan başlayan süreçten sekiz kişilik büyük gruplardaki tartışma süreçleri içerisinde fikirlerinde ne gibi değişiklikler olduğu da sorulur.
- Ortak noktada buluşulan öneriler metin hâline dönüştürülerek sınıf panosunda öğretmen rehberliğinde sergilenir.

Okuma Metni

TÜRKİYE'DEKİ TERMAL SULARIN TARİHÇESİ

Ülkemizde sıcak sular, sağlık amacıyla ve bilinçli olarak ilk kez Hellenistik devir ve Romalılar döneminde kullanılmıştır. İlk kaplıca tedavisinin Bergama (Asklepion)'da başladığı bilinmektedir (M.Ö.400). Önceleri savaştan dönen komutan ve askerlerin yaralarının iyileştirilmesi, dinlenip sağlık kazanmaları amacıyla başlatılan kaplıca tedavisi, giderek yaygınlaştırılmıştır. Kaplıcalarımızın birçoğunda, o dönemin hamam kalıntılarını görürsünüz.

Romalıların çok önem verdiği kaplıcaların Bizanslılar döneminde giderek bakımsız kalıp, terkedildiği ve yıkıma uğradığı görülür. Bu yıkımda, orta çağdaki skolastik düşüncenin rolü büyüktür. Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise yıkık durumdaki Roma kaplıcalarının onarılıp yeni ek yapılarla büyütüldüğü bilinmektedir. Bu konuda Evliya Çelebi Seyahatnamesinde de önemli bilgiler vardır. Türklerin eski Roma kaplıcalarını restore edip kendi mimarilerini de ekleyerek yaşattıkları kaplıcalar dünyaca ünlü "Türk Hamamı" geleneğinin doğmasını sağlamıştır. Cumhuriyet döneminde Atatürk, kaplıca konusunu yeniden ele almış, örnek olarak Yalova Kaplıcasının modern yapılarını kurdurarak kaplıcalar için yeni bir dönemi başlatmıştır

TÜRKİYE'DE KAPLICA TURİZMİ VE TERMAL SULARI ETKİLEYEN ÇEVRE SORUNLARI

Termal suların sağlık amacıyla değerlendirildiği kaplıcalar, iç ve dış turizmi canlandıran ve ülke ekonomisine büyük oranda katkı sağlayan sağlık turizmi işletmeleridir. Gelişmiş ülkelerde, turizm işletmelerinin düzenlediği sağlık turlarıyla yerli ve yabancı turistlere yıl boyunca hizmet verilmektedir.

Ülkemizde ise bu düzeye henüz ulaşamamış olan kaplıca turizmi genellikle yaz aylarıyla sınırlıdır. Isıtma sorunu nedeniyle kış aylarında çoğunlukla kaplıcalar kapanır.

Bursa'daki Çelik Palas, İstanbul'daki Yalova Termal, Balıkesir'deki Gönen, İzmir'deki Balçova, Afyon'daki Sandıklı, Kütahya'daki Eynal, Denizli'deki Pamukkale... gibi modern işletmelere sahip kaplıcalarımızda da kaplıca turizmi giderek yılın tüm aylarını kapsamış durumdadır ve bütün yıl sürekli doludur. Bu kaplıcalarımıza yurt dışından gelen yabancı turist sayısı da giderek artmaktadır. Buralar, hastalar için sağlık kürlerini uygulatan yeterli sağlık personelinin bulunduğu, modem anlamda tedavi ve dinlenme merkezleridir.

Günümüzün en büyük toplumsal sorunlarından biri olan çevre kirlenmesi, termal sular için de geçerlidir. Kaplıca turizminin sadece yaz aylarında yapılabildiği ve yalnızca iç turizme hizmet verebilen bazı kaplıcalarımızda genellikle aşırı nüfus yoğunlaşması ve altyapı eksikliğinin getirdiği çevre kirlenmesi gözlenebilmektedir. Bu tür kirlenme, özellikle kaplıca yapılarıyla, otel, lokanta, tuvalet gibi sosyal tesislerin kaplıca kaynaklarına çok yakın olduğu yörelerde daha zararlı olabilir. Çünkü genelde kırıklı-çatlaklı zayıf zonları izleyerek, bazen de çok geçirimli alüvyona yayılarak yeryüzüne çıkan termal sular, kaplıca kanalizasyon sisteminin bulunmadığı yerlerde kirlenme riski altındadır. Ayrıca yüzeyde biriken kirletici atıkların da sularla birlikte yer altına sızarak kaynaklara karışma olasılığı vardır. Kirlenen bir kaynağın temizlenmesi daha sonra her türlü önlem alınsa bile uzun bir süreyi kapsayacaktır. Bu nedenle doğada sınırlı sayıda bulunan ve insan sağlığı için çok değerli olan termal kaynaklar, gelecek kuşaklar da düşünülerek özenle korunmalı, ülke turizmine daha büyük katkı sağlayacak modern kaplıcalarla donatılmalıdır.

Kaynak: https://services.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf;jsessionid=vKfQnwYydlVBDYKf55vtsCYs?dergiKodu=4&cilt=22&sayi=260&sayfa=20&yaziid=5113 adresinden alındı (30.06.2022, saat:13.00).

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Çıkış yerinde sıcaklık değeri 20°C' den yüksek olan ılık ya da sıcak sulara ne ad verilir?

A) Peloid

B) Kür

C) Yer altı suyu

D) Termal su kaynağı

E) Talassoterapi

2. Aşağıdakilerden hangisi yeryüzüne çıkan suların şifalı, sıcak ve mineralli olarak kabul edilebilmesi için gereken maddelerden biri değildir?

A) Sıcaklığı 20° C üzerinde olmalı

B) İçerisinde erimiş halde en az 1gr/ml mineral ya da gaz bulunmalı

C) Enfeksiyon açısından herhangi bir kirliliğe maruz kalmamalı

D) Şifa özelliği tıbben belirlenmeli

E) İçerisinde mineral , tuz ve çeşitli elementler bulunmamalı

3. Doğal veya sondaj-galeri yoluyla yeryüzüne çıkarılan, litresinde en az 1 gram çözünmüş mineral içeren, bakteriyolojik ve kimyasal kirlenmeye uğramamış olan, fizyolojik ve tedavi edici etkinliği bilimsel olarak kanıtlanmış sulara ne ad verilir?

A) Termal su B) Mineralli su C) İçme kürleri

D) Akratotermal su E) Termomineral su

4. Serbest kür veya rekreatif amaçlı termal suyun kullanıldığı havuzlara ne ad verilir?

A) Tedavi havuzu

B) Sıra banyo

C) Balneoterapi

D) Termal havuz

E) Hidroterapi

5. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de termal su kaynaklarının en çok bulunduğu ildir?

A) Adana B) Aksaray C)Bolu

D) İzmir E) Yozgat

6. Termomineral su zerrecikleri ile yapılan soluma uygulamalarına ne ad verilir?

A) Peloid

B) Klimaterapi

C) Talassoterapi

D) İnhalasyon uygulaması

E) Medikal tedavi

7. Aşağıdakilerden hangisi en sık kullanılan termal su uygulamalarındandır?

A) İnhalasyon B) Soluma C) İçme

D) Banyo E) Peloid

8. Termomineral sular, peloidler ve gazlar gibi doğal tedavi unsurlarının banyo, içme ve inhalasyon (soluma) yöntemleri ile kür tarzında tedavi amaçlı kullanılmasına ne ad verilir?

A)Hidroterapi

B) Balneoterapi

C) Klimaterapi

D) Talassoterapi

E) Peloidterapi

9. Koruyucu ve tedavi edici ve/veya kür amaçlı tıbbi gözetim ve denetim altında, deniz suyu iklimi ve unsurların kür tarzında uygulandığı tedavi sistemine ne ad verilir?

A) Peloidterapi

B) Talassoterapi

C) Balnoterapi

D) Klimaterapi

E) Hidroterapi

10. Aşağıdakilerden hangisi termal suların sıcaklık sınıflandırılmasına göre 20 -50°C aralığındaki sulara ne ad verilir?

A) Soğuk sular

B) Sıcak termal sular

C) Çok sıcak sular

D) Gayzerler

E) Meteorik sular

11. Aşağıdakilerden hangisi jeotermal su kaynaklarının dolaylı kullanım alanlarından biridir?

A) Elektrik üretimi

D) Sera ısıtması

C) Tuz eldesi

D) Kaplıca amaçlı kullanım

E) İçme amaçlı kullanımı

12. Aşağıdakilerin hangisinde şifalı kaynak sularından faydalanılır?

A) Mide ve ince bağırsakların fonksiyonel rahatsızlıkları

B) Kronik ve tekrarlayan ülserler (destekleyici)

C) Diabetes mellitus (diğer tedavilerde kombine ve destekleyici)

D) Gut hastalığı (diğer tedavilerle kombine ve destekleyici)

E) Böbrek ve idrar yolu taşlarının önlenmemesi

13. Aşağıdaki hangi hastalığın iyileştirilmesinde sodyum klorürlü sular rol oynamamaktadır?

A) Deri hastalıkları

B) Romatizma

C) Astım

D) Kadın hastalıkları

E) Dolaşım hastalıkları

14. Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri önemli kabul edilen kaplıcaların şifalı özelliklerinin belirlenmesi ve kaplıca tesislerinin işletilmesine yönelik ilk kanun kaç yılında çıkarılmıştır?

A) 1928 B) 1930 C) 1932 D) 1934 E) 1936

15. Aşağıdakilerden hangisi jeotermal uygulamalarda en yaygın görülen kullanımlardan biridir?

A) Elektrik üretimi

B) Sera ısıtması

C) Konut ısıtması

D) Balık yetiştiriciliği

E) Kereste kurutması

16. Aşağıdakilerden hangisi orta sıcaklığa sahip jeotermal sahaların sıcaklık derecesi aralığıdır?

A) 20-70 °C

B) 70-150 °C

C) 30-80 °C

D) 50-120 °C

E) 60-140 °C

17. Volkan bölgelerinde, belli aralıklarla su ve buhar fışkırtan sıcak su kaynaklarına ne ad verilir?

A) Peloid B) Termal C) Gayzer D) Kaplıca E) Termik

18. Kaplıca tedavisinde kullanılan toprak, yer altı ve deniz kaynaklı mineralli sular, gazlar, peloidler (çamurlar) ve iklimsel unsurlarına ne ad verilir?

A) Kaplıca tedavisi

B) Sıra banyo

C) Tedavi havuzu

D) Termal havuz

E) Doğal tedavi unsuru

19. Hava sıcaklığı, nem, rüzgar şiddeti ve hızı, güneş ışınımı ve benzeri iklimsel faktörlerin sistematik ve dozlanmış kür tarzında uygulanmasına ne ad verilir?

A) Klimaterapi B) Hidroterapi C) Balnoterapi D) Talassoterapi E) Peloidterapi

4. ÖĞRENME BİRİMİ
DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ

KONULAR

4.1. TÜRKİYE'DEKİ TERMAL TURİZM KENT BÖLGE VE MERKEZLERİ

4.2. DÜNYADA SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

TEMEL KAVRAMLAR

termal kent merkezi, termal turizm, termal turizm bölgesi

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Türkiye'nin Termal Turizm Bölgeleri
- Türkiye'deki Termal Turizm Bölgelerinin Özellikleri
- Türkiye'nin Termal Turizm Kentleri
- Dünyadaki Sağlık Turizm Merkezlerinin Sıralanması
- Dünyadaki Termal Turizm Bölgelerinin Özellikleri

4. DÜNYADA VE TÜRKİYE' DE SAĞLIK TURİZMİ

Türkiye doğal güzellikleri, yenilenebilir jeotermal altyapısı, kalite standartları yüksek sağlık kurumu sayısı, sağlıkta nitelikli insan gücü sayesinde sağlık turizminde geçmişten bugüne gelişim göstermektedir. Doğal kaynakların doğru stratejiler ile kullanılması, pazar payı yüksek olan sağlık turizminin de Türkiye'deki önemini artırmaktadır. Bu kapsamda sağlık turizmine yönelik çalışmalar artırılmış ve ülkenin zenginliklerinin dünyaya tanıtılması için yeni hedefler geliştirilmiştir.

Dünya üzerindeki ülkelerin sağlık yönetiminde izlediği stratejik farklılıklar sebebiyle özellikle sağlık alanında turist kazanma rekabeti başlamıştır. Finansal kaynakların uygunluğu, verilen iş gücünün kalitesi, yeni teknolojik donanımlar, ulaşım kolaylığı gibi sebepler insanların öncelikli seçim sebebi olmaktadır.

4.1. TÜRKİYE'DEKİ TERMAL TURİZM KENT BÖLGE VE MERKEZLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Türkiye'de sizce termal kaynaklardan yeterli düzeyde yararlanılmakta mıdır? Neden?**
2. **Termal kaynakların ülke ekonomisine olumlu etkisi sizce ne şekilde geliştirilebilir?**

Türkiye termal turizm anlamında jeopolitik olarak avantajlı konumdadır. Jeotermal kaynak sayısı, dört mevsim iklimi, doğal ve tarihi eserleri ile termal sağlık tedavilerinde kullanılan kür uygulamaları açısından elverişlidir. Türkiye bu alanda potansiyelini en yüksek seviyede kullanmak üzere çeşitli plan ve programlar oluşturmuştur. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalar sonrasında Termal Turizm Master Planı hazırlanmıştır. Hazırlanan planda geliştirilmesi hedeflenen yedi bölge oluşturulmuş ve iki etap hâlinde öncelikli hedef bölgeler belirlenmiştir. Master Planı'nın birinci etabı kapsamında ve daha sonra yapılan çalışmalar ile beraber Türkiye'nin termal turizm haritası Görsel 4.1' de görüldüğü üzere dört ana bölgede on yedi ili kapsayacak şekilde oluşturulmuştur.

Görsel 4.1: Türkiye'de ki termal turizm kent ve bölge haritası

Termal turizm bölgeleri birinci ve ikinci etap olarak Tablo 4.1 ve Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.1: Türkiye'de Birinci Etap Termal Turizm Bölgeleri ve İlleri

TERMAL TURİZM BÖLGELERİ	Güney Marmara	Güney Ege	Frigya	Orta Anadolu
İLLER	• Bursa • Balıkesir • Çanakkale • Yalova	• Aydın • Denizli • Manisa • İzmir	• Afyonkarahisar • Ankara • Eskişehir • Uşak	• Aksaray • Kırşehir • Niğde • Nevşehir • Yozgat

Tablo 4.2: Türkiye'de İkinci Etap Termal Turizm Bölgeleri ve İlleri

TERMAL TURİZM BÖLGELERİ	Kuzey Anadolu	Doğu Marmara	Batı Karadeniz
İLLER	• Amasya • Sivas • Tokat • Erzincan	• Kocaeli • Bilecik	• Bolu • Düzce • Sakarya

Türkiye Termal Turizm Master Planı'n da kendine yer bulan fakat termal turizm kent merkezleri dışında yer alan kentler şunlardır:

- Diyarbakır
- Rize
- Ağrı
- Erzurum
- Osmaniye

4.1.1. Güney Marmara Termal Turizm Bölgesi

Bölge hem sanayi ve turizm hem de tarım ve madencilik ile ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Oksijen deposu olan Kaz Dağları (Görsel 4.2), Fatih'in medeniyetler şehri İstanbul, Milli Mücadele'nin öncüsü Sakarya, tarihi dokusu ve coğrafi özellikleri ile zengin Bursa ve yer altı suları ile Yalova bu bölgede yer almaktadır.

Bölge maden rezervleri ile zengin toprakları, ulaşım kolaylığı, konaklama imkanlarının fazlalığı sayesinde turizimde önemli bir ivme kazanmıştır. Bölge termal kaynaklarını aktif kullanarak artan turist sayısıyla sağlık turizmine katkı sağlamaktadır.

Görsel 4.2: Kaz Dağları (Marmara Bölgesi)

Görsel 4.3: İstanbul'da deniz ulaşımı

Ulaşım ağının geniş olduğu Türkiye'de bölgeye ulaşım karayolu ile İstanbul'dan deniz otobüsü, demiryolu ya da havayolunu tercih eden turistler için feribotla (Görsel 4.3), Ankara ve İstanbul'dan ise gidecekler Çanakkale ve Edremit'te bulunan havaalanı ile ulaşım sağlanmaktadır. Bölgedeki İstanbul, Bursa, Yalova, Sakarya, Çanakkale, Balıkesir illeri termal kaynakları ile bilinmektedir. Bunlardan birkaçı aşağıdaki gibidir.

1. BURSA KAPLICALARI

Bursa Roma, Bizans ve Osmanlı'dan kalma tarihi hamamlar ve termal kaplıcaları ile bölgenin sağlık turizminde önemli merkezlerdendir. Oylat ve kükürtlü kaplıcalarının yanı sıra Yeni Kaplıca,Hüsnü Güzel Kaplıcası, Ilıcaksu Kaplıcaları da şehrin birçok kaplıcalarındandır.

Görsel 4.4: Oylat Kaplıcaları-Bursa

A) Oylat Kaplıcaları

Kaplıcanın üç kaynağı bulunmaktadır. Burada 2 otel, 4 motel ve 2 kapalı yüzme havuzu bulunur (Görsel 4.4.). Acı bikarbonatlı olan bu sular, Bursa kaplıca sularının etkili oldukları hastalıklar dışında sedatif etki oluşturarak çeşitli hastalıklara da iyi gelmekte ve ağrıları azaltmaya yardımcı olmaktadır.

B) Kükürtlü Kaplıcaları

Bursa merkezi ile Çekirge arasında Kükürtlü Bahçesi'nin arkasındadır. Yedi kaynağı vardır. Kükürtlü ve radyoaktif olan bu sular, banyo ve içme olarak Vakıfbahçe Kaynağı ile aynı özelliklere sahiptir. Ayrıca kükürtlü suları damar hastalıklarına ve kronik iltihaplı hastalıklara iyi gelmektedir. Kaplıcanın erkekler kısmını Sultan I. Murad Hüdavendigâr, kadınlar kısmını da Sultan II. Bayezid yaptırmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde de bu yapılara eklemeler yapılmıştır. Kaplıcalar günümüzde Uludağ Üniversitesi bünyesinde Atatürk Rehabilitasyon ve Araştırma Merkezi olarak faaliyet göstermektedir. Kükürtlü Kaplıcaları' nda su sıcaklığı 54-84 derece arasında değişmektedir (Görsel 4.5).

Görsel 4.5: Kükürtlü Kaplıcaları

2. ÇANAKKALE KAPLICALARI

Çanakkale ili kültür turizmi, yaz turizmi ve tarihi yapısının yanında kaplıcalarıyla da bilinir. Kestanbol kaplıcası, bardakçılar kaplıcası, Külcüler Kaplıcası, Ayvacık Tuzla Köyü Kaplıcası bunlardan bazılarıdır.

a) Kestanbol Termal Turizm Merkezi

Çanakkale'ye bağlı Ezine ilçesindedir. Ezine ilçesine 15 km, Marmara Denizi'ne ise 2 km uzaklıktadır. Suyun ısısı ana kaynakta 67 °C'dir. Banyo, çamur banyosu, inhalasyon ve serpinti kürleri yoluyla faydalanılabilen kaplıcanın iltihaplı kadın hastalıkları, romatizma, siyatik, kireçlenme, bazı kemik tüberkülozları, küçük çocuklardaki lenf bezleri şişkinlikleri, serpinti (serosol) tarzında ve antibiyotik etkisi yaparak üst solunum yolları ve akciğer hastalıklarında etkili olduğu saptanmıştır (Görsel 4.6).

b) Bardakçılar Dağ Kaplıcası

Bardakçılar köyündedir. Su sıcaklığı 52 °C' dir ve florür içermektedir (Görsel 4.7).

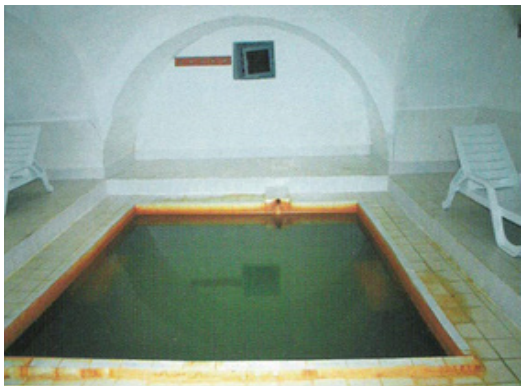

Görsel 4.6: Kestanbol Kaplıcaları

Görsel 4.7: Bardakçılar Dağ Kaplıcaları

3. BALIKESİR KAPLICALARI

Balıkesir ve ilçeleri, termal kaynak zenginliğinin yanı sıra fiziksel ve kimyasal bileşimleri açısından ülkemizin üstün nitelikli şifalı suları arasında yer almaktadır. Doğal çıkışlı, suyu bol ve verimlidir. Eriyik ve mineral değerleri yüksek, kükürt,radon ve tuz bakımından zengindirler. Gönen, Pamukçu,,Kiraz,Güre,kepekler kaplıcaları Balıkesir'in termal turizm merkezlerindendir.

Görsel 4.8: Gönen Kaplıcaları

a) Gönen Kaplıcaları

Gönen'in şehir merkezinde bulunmaktadır (Görsel 4.8). Sıcaklığı 71-82 °C kaplıca suları fluorür içeren sodyumlu, sülfatlı, klorürlü, bikarbonatlı bir bileşime sahiptir. Eklem romatizmalarının kronik dönemleri, bel ve boyun fıtığı, bazı ortopedik hastalıklar, kırık, bazı sinir felçlerinde ilk üç haftadaki ilaç tedavisinden sonra kaplıcalardan faydalanılır.

b) Pamukçu Kaplıcaları

Balıkesir il merkezine bağlı 15 km uzaklıktaki Pamukçu beldesi sınırları içerisinde bulunan Pamukçu Kaplıcaları'na şehir merkezinden ulaşabilmek mümkündür (Görsel 4.9). Sıcaklığı 30-58 °C olan su; bor ve florür içeren sodyumlu, sülfatlı, klorürlü termal sular grubuna girmektedir. Kaplıca suyu İnflamatuar (iltihabi) romatizmal hastalıklar, eklem hastalıkları, ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi sonrası gibi uzun süreli hareketsiz kalma durumları, stres bozukluğu ve spor yaralanmalarında ayrıca osteoporoz tedavisinde destekleyici tedavi unsuru olarak kullanılmaktadır.

4. Yalova Termal Kaplıcaları

Termal Kaplıcaları Yalova il merkezine 12 km uzaklıkta olup Termal ilçe merkezinde bulunmaktadır (Görsel 4.10). Kaplıca suları romatizmal ve metabolizmal hastalıklarda, sindirim sistemi, karaciğer, safra kesesi, böbrek ve idrar yolları hastalıklarında, ortopedik operasyonlar sonrasında, deri hastalıkları, psikolojik hastalıklar, kadın hastalıklarında ve bazı fonksiyon kayıplarının habilitasyon ve tedavisi olarak kullanılmaktadır.

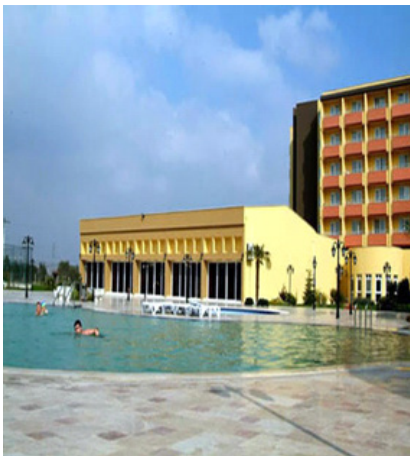

Görsel 4.9: Pamukçu Kaplıcası

Görsel 4.10: Yalova Termal Kaplıca

Sıra Sizde

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki boşluğu cümlede verilen ifade doğru ise D, yanlış ise Y harfiyle doldurunuz.

1. ( ) Türkiye'de termal turizm bölgeleri üç etapta incelenmektedir.
2. ( ) Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalar sonrasında Termal Turizm Master Planı hazırlanmıştır.
3. ( ) İstanbul ili Güney Marmara termal turizm bölgesindedir.
4. ( ) Bolu ili termal turizm bölgeleri arasında ikinci etapta yer almaktadır.

Okuma Metni

Yalova Termal Kaplıcaları

Yalova Termal Kaplıcaları, 4000 sene önce bir takım doğa olayları sonucu oluşmuştur. 2000 seneden fazla süredir insanların şifa aradıkları yer haline gelmiştir. Tarihte Pitiya olarak bilinen bölgede kurulu Yalova Termal Kaplıcaları, Yalova il merkezinden 12 km. uzaklıkta, Yalova Termal ilçesi içerisinde iki dağ arasında, bir arada ender görülen harika bir bitki örtüsü ile kaplı bir vadidir. 3600 dönüm orman arazisine sahiptir. Yalova Termal Kaplıcalarının ilk hamamları yaklaşık 1600 sene önce Bizans İmparatoru Constantinus (312-337) tarafından yaptırılmıştır. Daha sonra çeşitli Bizans İmparatorları tarafından birçok tesis yaptırılmıştır. Osmanlı Yalova'yı fethettiğinde, başkent Bursa olması ve orada da kaplıca olması nedeniyle Termale gereken önem verilmemiştir. Osmanlı zamanında ise Sultan Abdülmecid (1831-1861) tarafından imar edilmiştir. Sultan Abdülmecid'in annesi Bezm-i Alem Valide Sultanın burada romatizmalarına şifa bulması buranın ünlenmesine sebep olmuştur. Bu yüzden Sultan Abdülmecid buraya yeni banyolar ve köşkler yaptırmıştır. Termalin şu anda kullanılan yollarını açmıştır. Daha sonrada Sultan II. Abdülhamid (1876 - 1908) zamanında yeniden ünlenmiştir. Suyun ilk tahlilleri yaptırılmıştır. Buraya yeni hamamlar, köşkler ve gazinolar yapılmış, tarihi eserler restore edilmiştir.

Burası dünyanın en gözde sağlık ve eğlence merkezi haline gelmiştir. İşletilmesi için yabancı sermayedarlara verilerek işletilmiştir. Ancak önce Balkan Savaşı (1912-1913), I. Dünya Savaşı (1918-1922) ve Kurtuluş Savaşı (1919-1923) zamanlarında yabancı sermayedarlar ve ortaklar kaçmıştır. Kaderine terk edilen kaplıcalar unutulmuştur. Yalova Termal Kaplıcaları' nın kaderi, 19 Ağustos 1929 'da ulu önder M. Kemal Atatürk'ün gelmesiyle değişmiştir. Termal' e hayran kalan Atatürk, buranın dünyaca ünlü bir sağlık merkezi ve su şehri olması için büyük çaba sarf etmiştir. Türkiye'nin birçok yerinden meşhur ustaları getirerek buranın yeniden imar ve ihyasını sağlamıştır. Bugün Yalova Termal Kaplıcaları' nın dünyaca üne sahip olması Atatürk'ün sayesindedir.

Kaynak: http://www.testud.org/testud-yalova.html (Erişim Tarihi: 14.02.2022, Erişim Saati: 10.45)

4.1.2. Güney Ege Termal Turizm Bölgesi

Antik çağların en görkemli kentleri arasında yer alan Efes (Görsel 4.11) ve dünyanın yedi harikası sayılan Artemis Tapınağı bu bölgede yer almaktadır. Ayrıca antik kentin özelliklerini simgeleyen mimari eserleri bünyesinde barındıran bölgedir.

Görsel 4.11: Efes antik kenti

Türkiye'de ve dünyada yerli ve yabancı turistlerin vazgeçilmezi olan Ege Bölgesi'nde; sağlık turizmi çalışmaları, yatırımlar ve tanıtımlar sonucunda turizm faaliyetlerini artırmıştır. Güney Ege coğrafi konumu gereği Anadolu'nun batıya açılan kapısı olarak bilinir. jeolojik yapısına bağlı olarak termal kaynaklar açısından oldukça zengindir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te de özellikle belirtilen turizmin devamlılığı ve bölgeye özgü farklı turizm türlerinin bütünleştirilmesinin sağlanması ile termal turizmin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Bölgenin sağlık turizminde öncü illerini İzmir, Denizli, Aydın ve Manisa oluşturmaktadır. Bölgeyi ziyarete gelen turistler için en az 14-21 gün arasında değişen kür programları, bu programlar dışında kalan zamanı değerlendirmek için iller bazında çevredeki turizm alanlarına günübirlik turlar düzenlenmektedir.

1. İzmir Kaplıcaları

Sahip olduğu jeotermal kaynaklar açısından en önemli termal turizm bölgelerindendir. Özellikle Balçova, Çeşme ve Narlıdere ilçelerinde kalite standartları yüksek termal tesisler bulunmaktadır. Ayrıca Dikili, Bayındır, Seferihisar ilçelerindeki potansiyel termal alanların planlama çalışmaları devam etmektedir. Balçova İzmir'in kent içindeki termal merkezidir. Günümüzde modern termal tesislerin bulunduğu kaplıcalarda modern tıbbın olanaklarından yararlanılarak tedavi uygulanmaktadır. Tesislerde talossoterapiler (deniz suyunda tedavi), hidroterapi (su ile tedavi), balneoterapi (kaplıca suyunda tedavi), peloidoterapi (çamur tedavisi), klimaterapi (iklim tedavisi) kaplıca ve SPA hizmeti verilmektedir.

2. Manisa Kaplıcaları

Manisa, Batı Anadolu'nun denize kıyısı bulunmayan, fakat kıyıya en yakın ilidir. Kaplıcaları,maden suları ve şifalı sular yönünden zengindir. Kurşunlu, Sart, Urganlı, Emir,Saray,Hisar,Menteşe Manisa'nın bilinen kaplıcalarındandır. Bu kaynakların çoğu antik çağdan beri faydaları bilinen ve yararlanılan kaynaklardır.

a) Kurşunlu Kaplıcaları

Su içerik bakımında bikarbonatlı ve flörürlü niteliktedir. Kaplıca suyunun romatizmaya, cilt ve kadın hastalıklarına, solunum yolu hastalıklarına, ruh ve sinir hastalıklarına ve kireçlenmelerin tamamlayıcı kaplıca suyunun tedavisine olumlu etkilerinin görüldüğü belirtiliyor (Görsel 4.12).

Görsel 4.12: Kurşunlu Kaplıcası

b) Sart Kaplıcaları

Bozdağ eteklerinde, Salihli ilçesine bağlı Çamur Hamamı Köyü sınırları içinde yer almaktadır. Sart Kaplıcaları ya da halk arasındaki adıyla "Çamur Hamamları" Salihli'ye 11 km, Manisa'ya ise 68 km uzaklıktadır. Kalsiyum, sodyum bikarbonat ve sülfür içeren suyun sıcaklığı 52 °C'dir. Romatizma, nevralji, cilt ve kadın hastalıklarında yararlanılan kaplıcada toplam 150 yatak kapasiteli, 75 banyolu oda bulunmaktadır.

3. Denizli Kaplıcaları

Türkiye'nin önemli termal bölgelerinden biri olan Denizli, termal su kaynakları yönünden dünyanın en zengin alanları içinde gösterilmektedir. Çürüksu (Lykos) Vadisi içinde bulunan bölge, çok zengin ve kaliteli traverten ocaklarına sahiptir. Burada yer alan termal su, binlerce yıldır tedavi amaçlı kullanılıyor. Pamukkale,Sarayköy,Akköy- Gölemezli Denizli'nin termal Turizm Merkezlerindendir.

a) Sarayköy Termal Turizm Merkezi

Menderes Ovası'nda Denizli-Aydın-İzmir karayolu üzerinde bulunmaktadır (Görsel 4.13). Denizli il merkezine 22 km, Ege Denizi'ne 220 km mesafededir. İlçede önemli jeotermal tesisler bulunmaktadır. Karataş köyü yakınındaki Hamamaltı mevkisindeki jeotermal alan bunların başında yer almaktadır. Suyun sıcaklığı 80°C olup romatizma, deri, kadın hastalıkları ve idrar yolu rahatsızlıklarına iyi geldiği bilinmektedir.

Görsel 4.13: Sarayköy Termal

b) Pamukkale Termal Suları

Denizli'ye 18 km uzaklıktadır (Görsel 4.14). Termal sular doktor muayenesini takiben hastanın durumuna uygun olarak kalp-damar sertliği, tansiyon, romatizma, raşitizm, felç, deri, göz, sinir sistemi ve damar hastalıkları, damar iltihabı ve reynoud hastalığı tedavisinde kullanılmaktadır. Ayrıca ılık olarak içildiğinde mide spazmında, idrar yolu enefeksiyonlarında ve iltihaplarında, böbrek taşı ve böbrek kumu tedavisinde tavsiye edilmektedir.

Görsel 4.14: Pamukkale Travertenleri

4. Aydın Kaplıcaları

Aydın jeotermal kaynaklar açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyel içinde en önemli termal turizm merkezleri Natur-Med-Davutlar ve Germencik Alangüllü kaplıcalarıdır. Bunların dışında ise Kızıldere, Sultanhisar, Salavatlı, Ortaklar ve Gümüşköy kaplıcaları bu bölgenin önemli kaplıcaları arasında yer almaktadır.

4.1.3. Frigya Termal Turizm Bölgesi

Yüzyıllar boyunca Frig Krallığı'nı topraklarında barındıran Frigya Bölgesi, Batı ve Doğu medeniyetleri arasında köprü görevi görmüştür. Bölge tarih boyunca Osmanlı, Selçuklu, Roma, Bizans, Lidya gibi büyük uygarlıklarla harmanlanarak kültürel mirasın öncülerinden olmuştur. Siyasi başkentinin Gordion, dinî başkentinin ise Yazılıkaya olduğu bilinmektedir. Doğal güzellikleri, kaya anıtları, kaya oymaları, kiliseleri, kaya mezarları, açık hava tapınakları, oluşumu yüzyıllar sürmüş peri bacaları ile Türkiye'nin en güzel 10 vadisi arasında yer alan Frig Vadisi en çok göze çarpanlardandır.

Termal kaynaklar bakımdan zengin olan bölge, yapılan tesisler ve tanıtımlar ile turizmde önemli bir ivme kazanmıştır. Termal suların daha fazla yer aldığı bölge ileri yaş turizminde çok tercih edilmektedir. Bölge ulaşım ağı yönünden de önemli konumdadır. Bölgenin en önemli termal turizm kentleri Ankara, Afyonkarahisar, Eskişehir, Uşak'tır.

Biliyor muydunuz?

Dünyanın ilk borsasını barındıran Aizonai Antik Kenti, Kütahya sınırlarındaki Frigya Termal Bölgesi'ndedir. M.S. 250 yılında kurulmuştur. Burada Roma İmparatoru tarafından enflasyonu önlemek amaçlı fiyat listeleri belirlenmiştir.

1. Afyonkarahisar Kaplıcaları

Afyonkarahisar içinde çok sayıda su kaynağı bulunmasına rağmen sıcak su kaynaklarının büyük bir kısmı termal turizm için elverişli değildir. Ulaşım, konaklama, suların sıcaklık derecesi ve kimyasal özellikleri dikkate alındığında 5 kaplıca termal turizm amaçlı kullanılmaktadır.,Merkez ilçe sınırlarında bulunan Ömer,Gecek, Sandıklı Hüdai kaplıcası, İhsaniye Gazlıgöl kaplıcası ve Bolvadin Heybeli kaplıcalarıdır.

a) Ömer Kaplıcası

Şehir merkezine 15 km uzaklıkta bulunan Ömer kaplıcası; romatizmal hastalıkların kronik dönemlerinde, kronik bel ağrısı ve yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde tamamlayıcı tedavi unsuru olarak hekim kontrolünde kullanılır. Ortopedik operasyonlar, beyin ve sinir cerrahisi gibi ameliyatlardan sonra uzun süreli hareketsiz kalma durumlarında mobilizasyon çalışmaları için önerilmektedir. Serebral palsi gibi hastalıkların tedavisinde rehabilitasyon amacıyla, genel stres bozukluklarında ve spor yaralanmalarında ise tamamlayıcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir.

b) Sandıklı Hüdai Kaplıcası

Frigyalılara kadar dayanan geçmişi ile efsane olmuş Hüdai kaplıcaları Sandıklı ilçesinde yer alır. Kronik bel ağrısı, osteoartrit gibi eklem hastalıkları ve travmalarda, fibromiyalji sendromu gibi yumuşak doku hastalıklarının tedavisinde rehabilitasyon amacıyla tamamlayıcı tedavi unsuru olarak kullanılabilir niteliktedir.

2. Ankara Kaplıcaları

Kızılcahamam ilçesinde bulunan Kızılcahamam kaplıcası'nda, suların ısısı 44 °C ile 47 °C'dir. Kaplıca alanında bulunan konaklama tesislerinden içme ve banyo kürleri şeklinde yararlanılır. İçme kürleri karaciğer, safra kesesi, mide ve bağırsak rahatsızlıkları, metabolizma hastalıkları üzerinde etkilidir. Banyo kürleri ise kalp, dolaşım bozuklukları ve romatizma üzerinde etkilidir.

Ayaş ilçesinde yer alan Ayaş kaplıca ve içmelerinin sıcaklık derecesi 51 °C'dir. Ayaş Karakaya kaplıca suları bikarbonat, sodyum, kalsiyum ve karbondioksit içerir. İçme ve banyo kürleri, romatizma, nevralji, kadın hastalıkları, safra kesesi taşları, kabızlık, iltihaplı rahatsızlıklar ve böbrek kumlarına iyi gelmektedir.

Beypazarı ilçesindeki Dutlu-Tahtalı kaplıca ve içmelerinin sıcaklığı 31 °C ile 52 °C arasında değişir. Kaplıca suyu klorür, sülfat, sodyum, kalsiyum ve karbondioksit içerir. Cilt hastalıkları, karaciğer, safra kesesi, pankreas ve damar sertliği rahatsızlıklarına iyi gelmektedir.

Çubuk ilçesindeki Melikşah kaplıca suyunun ısısı 31 °C'dir. Kaynak suları kalsiyum, magnezyum ve bikarbonat içermektedir. Mide, karaciğer, pankreas, damar sertliği, akciğer hastalıklarına iyi gelmektedir.

3. Eskişehir Kaplıcaları

Şehrin merkezinde ve birçok ilçesinde termal seçenekler vardır. Frigya termal turizm bölgesindeki Eskişehir Kaplıcaları oldukça yüksek debili sıcak su kaynaklarına sahiptir. Bu sıcak su kaynakları fizyoterapide tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Porsuk Nehri ve kolları yanında soğuk ve sıcak yer altı suları ile bir su kenti olan Eskişehir, termal kaynaklar yönünden oldukça zengindir. Sıcak sular kent merkezini de içine alacak biçimde Eskişehir il yüzeyinin tamamına yayılmış hâldedir. Günyüzü Çardak Kaplıcası'nın termal suyu, Türkiye'nin birinci derecede önemli ve öncelikli maden suları arasındadır. Yine Hasırca termal kaynağı ve Sakarı ılıca termal (Görsel 4.15) kaynağı ülkenin üçüncü derece önem ve öncelikli kaynakları arasında sayılmaktadır.

Görsel 4.15: Sakarı Ilıca Kaplıcaları

4. Uşak Kaplıcaları

Uşaki İç Anadolu ile Ege Bölgesi arasında geçiş bölümünü teşkil eder. Uşak Kütahya il sınırını oluşturan Murat Dağı volkanik yapılıdır. Bu Dağın batı eteğinde kaplıcalar bulunmaktadır. Hamam Boğazı ve Aksaz kaplıcaları şehrin önemli termal kaynaklarıdır.

a) Hamam Boğazı Kaplıcası

Kaplıca 40 lt/sn. debiye sahiptir. 60°C sıcaklıktadır. Mide, karaciğer, bağırsak ve özellikle romatizmal hastalıklara iyi geldiği tespit edilmiştir (Görsel 4.16).

b) Aksaz Kaplıcası

Ulubey ilçesine bağlı Bekimiş köyü yakınında Aksaz Deresi'ndedir. Kaplıca gerek kapasitesi gerekse doğal çevresi ile kaynak bütünlüğü göz önünde bulundurulduğunda il bazında önemli bir yere sahiptir (Görsel 4.17). 4 lt. debiye sahiptir. Kaplıcanın ağrılara, felçlilere ve cilt hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir.

Görsel 4.16: Hamam Boğazı Kaplıcası

Görsel 4.17: Aksaz Kaplıcası

4.1.4. Orta Anadolu Termal Turizm Bölgesi

Türkiye'nin orta noktası olarak bilinen bölgeye ulaşım kolaylığı sağlamak için Ankara-Sivas arası hızlı tren projesinin yanında yeni havayolları alternatifi de eklenmiştir. Mistik, estetik ve sanatsal yönüyle göz dolduran, UNESCO kültürel mirası'n da yer alan Peri Bacaları (Görsel 4.18), dağ sporları ile turizme alternatif sunan, Erciyes ve Hasan Dağı ile Tuz Gölü turizmde bölgenin yükünü üstlenmiştir. Diğer bölgelere göre termal turizmde mevcut kapasitesinden yeterince faydalanılamamaktadır. Daha çok yöre halkının yararlandığı termal kaynaklardan günübirlik ziyaretçiler de yararlanmaktadır. Bölgenin en önemli termal turizm kentleri Aksaray, Kırşehir, Niğde, Nevşehir ve Yozgat' tır.

Görsel 4.18: Nevşehir Peri Bacaları

1. Aksaray Kaplıcaları

Aksaray Ziga, Ilısu ve Narlıgöl' deki termal turizm potansiyeliyle bilinmektedir.

Ziga Kaplıcaları: Ihlara Vadisi sınırında yer alan Yaprakhisar Köyü'ndeki Ziga Kaplıcaları'nda termal suyun sıcaklığı 47 °C'dir (Görsel 4.19). Mineral açısından oldukça zengin olan Ziga Kaplıcaları solunum yolları, sinirsel rahatsızlıklar, dolaşım sistemi ve her türlü romatizmal hastalıklar için yararlıdır. Ayrıca metabolizma bozuklukları, göz rahatsızlıkları ve kadın hastalıklarına da iyi gelmektedir.

Görsel 4.19: Ziga Kaplıcaları

2. Nevşehir Kozaklı Kaplıcaları

Nevşehir ilinin Kozaklı ilçesinde bulunan termal kaynak suyun sıcaklığı 27 °C ila 93 °C'dir. Kaplıca; romatizmal hastalıklar, kireçlenmeler, kas hastalıkları, sedef, egzama, akne gibi cilt hastalıkları, damar hastalıkları, yüksek tansiyon, diyabet destek tedavisi, gut hastalığı destek tedavisi, kronik idrar yolları hastalığı ve göz hastalıklarına destek tedavilerinde yoğun olarak kullanılmaktadır.

3. Niğde Çiftehan Kaplıcaları

Niğde'ye 80 km mesafede bulunan Ulukışla ilçesinin 27 km doğusunda bulunmaktadır. Kaplıca suyunun sıcaklığı 44-53 °C'dir (Görsel 4.20). Kaplıca hekim kontrolünde banyo uygulamaları şeklinde romatizmal ağrılar, eklem kireçlenmesi, cilt hastalıkları, bel fıtıkları ve buna bağlı siyatik ağrılarda, ağrılı kadın hastalıklarında, böbrek rahatsızlıklarında karaciğer iltihapları ve safra kesesi vb. rahatsızlıklarda yardımcı/tamamlayıcı tedavi olarak kullanılabilir niteliktedir.

Görsel 4.20: Çiftehan Kaplıcaları

4.1.5. Kuzey Anadolu Termal Turizm Merkezi

Bölge UNESCO Dünya Mirası'n da yer alan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, Kemah Kalesi, Altıntepe ve Çadırcı Hamamı doğal ve tarihi yapıları yanında termal turizmde kaplıcaları, şifalı suları ile dikkat çekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığının Master Planı'nda ikinci etap olarak sıraya alınan bölgenin sıcak su ve şifalı su kaynaklarının etkin kullanımı için gerekli yollar belirlenmektedir. Amasya, Sivas, Tokat ve Erzincan termal turizmde bölgenin öncü illerindendir.

1. Amasya Terziköy Termal Kaplıcaları

Termal suyu 39,5 °C olup Amasya şehir merkezine 36 km uzaklıktadır. Roma Dönemi'nden beri kullanılan kaplıca suyunun romatizma, mide, bağırsak, idrar yolu ve beslenme bozukluğuna iyi geldiği bilinmektedir. Kaplıca civarında konaklama tesisi bulunmaktadır. Amasya ilinde ayrıca Gözlek ve Hamamözü kaplıcaları da bölge halkına hizmet vermektedir.

2. Tokat Reşadiye Kaplıcası ve Niksar Ayvaz Suyu

Reşadiye kaplıcasının 40-49 °C sıcaklığa sahip suyu; hafif tuzlu, ekşi, kokusuz ve renksizdir. Romatizma, çeşitli ağrılı hastalıklara ve deri hastalıklarına iyi geldiği belirtilmektedir.

Ayvaz Suyu, Niksar'a 2 km uzaklıkta bulunmaktadır. Ayvaz Suyu'nun safra kesesi, böbrek taşı, yüksek tansiyon ve damar sertliği hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir. Türkiye'de ilk şişeleme sertifikası alan su işletmesidir.

3. Sivas Soğuk Çermik Kaplıcaları

Sivas-Erzincan karayolu üzerinde bulunan Soğuk Çermik Kaplıca (Görsel 4.21) alanı Sivas şehir merkezine 18 km, Hafik ilçesine 15 km uzaklıkta yer almaktadır. Bikarbonatlı, kalsiyumlu, magnezyumlu, klorürlü, florürlü kimyasal içeriği ile kokusuz ve sıcaklığı 28 °C olan kaplıca suyunun stres bozukluğuna, kronik bel ağrılarına ve romatizmal hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir.

Görsel 4.21: Soğuk Çermik Kaplıcaları

Biliyor muydunuz?

Dünyada ilk dikey milli su değirmenleri, M.Ö. 1. yüzyılda inşa edilmiştir. Millattan önce 1.yüzyılda inşa edilmiştir.

4.1.6. Doğu Marmara Termal Turizm Merkezi

Doğu Marmara Bölgesi kültürel ve tarihi yapıtları, doğal güzellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Doğu Marmara Termal Turizm Merkezi'nde Kocaeli ve Bilecik yer almaktadır.

Maşukiye, Yeniköy, Soğuksu şifalı suları Kocaeli'de yer almaktadır. Bilecik bölgenin termal turizmde gelişmesi planlanan öncelikli illeri arasında gelir (Görsel 4.22).

Görsel 4.22: Ertuğrul Gazi Müzesi/Kocaeli

Meraklısına

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=36106

Kocaeli'nde yer alan ''pembe kayalar'' ilginç jeolojik yapısıyla dikkat çekmektedir. Antik Çağ'dan itibaren taş ocağı olarak kullanılmıştır. Karekodu okutarak Pembe Kayalar hakkında detaylı bilgiye ulaşabilirsiniz.

4.1.7. Batı Karadeniz Termal Turizm Merkezi

Evliya Çelebi'nin Seyehatname adlı eserinde bahsettiği kaplıcaları ile bilinen Bolu ili, Batı Karadeniz'in önemli termal turizm merkezlerindendir. UNESCO geçici dünya miraslar listesinde yer alan, falezler üzerine yapılmış Ceneviz Kalesi gibi tarihi ve doğal güzellikleri ile de bilinen Düzce ili, termal turizm açısından da ivme kazanmıştır. Yaylaları, gölleri ve ormanlarıyla tabiat güzellikleri sunan Sakarya bölgenin bir diğer önemli şehirlerindendir.

Bölgede ulaşım daha çok karayolu ile sağlanmaktadır. Fay hattının bölge üzerinden geçmesi termal kaynakların oluşumunu artırmaktadır. Doğa turizminin öncelikli olduğu bölgede son yıllarda termal sağlık turizmi gelişim göstermektedir.

Bolu Babas Kaplıcası: Mudurnu'ya 5 km mesafede, Gürçam Köyü yakınında bulunan ve travertenler arasından çıkmakta olan kaplıca suyunun sıcaklığı 40 °C'dir. Bikarbonatlı suyun metabolizma ve kadın hastalıkları ile romatizma, sindirim, böbrek rahatsızlıklarına olumlu etkileri vardır.

Bolu Sarot Kaplıcaları: Mudurnu'nun 30 km kuzeybatısında Ilıca Köyü sınırları içerisindedir. Suyun sıcaklığı 66 °C'dir. 1500 yılı aşkın süredir tarihi bir hamam olarak kullanılmaktadır. İçme kürü şeklinde kullanıldığında idrar yolu ve böbrek rahatsızlıklarına, banyo olarak kullanıldığında ise romatizmal hastalıklara iyi gelmektedir. Bölgede tesisler faaliyete geçmiştir.

Bolu ilinde ayrıca Pavlu (Kesenözü) Kaplıcası, Çatak Kaplıcası ve Karacasu termal turizme katkı sağlamaktadır.

Sakarya Kuzuluk Kaplıcaları: Sakarya ilinin en önemli kaplıcasıdır ve kronik iltihaplar, cilt ve deri hastalıkları, sinir sistemi hastalıkları, solunum yolu hastalıkları, çocuk felci ve bazı çocuk hastalıkları ile romatizmal hastalıklara kadar pek çok hastalığın tedavisine yardımcıdır. Yapılan araştırmalarda kaplıca suyunun ortalama sıcaklığının 84 °C ve içerdiği gazlardan dolayı bir kokusunun olduğu ayrıca tadının ekşimsi olduğu tespit edilmiştir. Sakarya ilinin bir diğer önemli termal kaynağı Taraklı Kaplıcaları'dır.

Etkinlik Zamanı

Türkiye'nin Termal Turizm Bölgeleri

Süre: 2 Hafta
Yönerge: Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek ''Türkiye'nin Termal Turizm Bölgeleri'' etkinliğini gerçekleştiriniz.

- Sınıf mevcudu esas alınarak sınıf yedi guruba ayrılır.
- Kura sonucu her gruba bir termal turizm bölgesi verilir.
- Her grup kendine çıkan termal turizm bölgesini araştırır.
- Yapılan araştırmalar bilgi kartlarına yazılır.
- Hazırlanan kartlar, sınıf panosunda Türkiye haritasının ilgili bölümlerine yerleştirilerek sergilenir.
- Araştırma konuları şunlardır:
  - Seçmiş olduğun bölgede kaç tane termal turizm ili var?
  - Bu illerin termal kaynakları nelerdir?
  - Bu bölgenin termal kaynaklarını diğerlerinden ayıran özellikleri nelerdir?
  - Diğer bölgelere göre ulaşım, konaklama imkanları ne düzeydedir?
  - Termal turizmin bölgeye sağladığı katkılar nelerdir?

4.1.8. Termal Turizm Kent Merkezleri

Türkiye'deki termal turizm kent merkezleri Diyarbakır, Erzurum, Rize, Osmaniye ve Ağrı'dır.

1. Diyarbakır

Diyarbakır şehri kuşatan dört kapılı surları, hanları, Dicle Nehri'nin üzerindeki on gözlü köprüsü, camileri, kiliseleri, mağaraları ve daha birçok doğal ve tarihi güzellikleri ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin öncü illerindendir (Görsel 4.23). Son yıllarda kaplıcaları ile sağlık turizmine de katkı sağlamaktadır. Diyarbakır'ın ilçesi olan ve sıcak su anlamına gelen Çermik, ilgi çekici tarihi eserleri, bol su ve yeşilin egemen olduğu doğası, peribacalarını andıran Gelincik Dağı ve en önemlisi birçok derde deva olarak bilinen kaplıcalarıyla meşhur bir ilçedir.

Görsel 4.23: Diyarbakır

Çermik Kaplıca suları içeriğindeki mineral çeşitliliği ve dengesi ile dünyanın en iyi kaplıca suları ve Türkiye'nin en önemli kaynakları arasındadır. İlçedeki birçok tarihi yapı ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Bunlar arasında Sinek Çayı üzerinde kurulmuş bulunan Artuklular döneminden kalma Haburman Köprüsü (1179), Çermik Kalesi, Artuklular'dan Fahreddin Kara Arslan'ın yaptırdığı Ulu Cami (12.yy), Çeteci Abdullah Paşa Medresesi (Medrese Camii 1756-57), Sinek Çayı Kayaaltı Sığınağı, 16-17. yüzyıl mimari özelliklerini taşıyan Saray Hamamı ve Çermik Beyler Sarayı sayılabilir.

Kaplıcaların su sıcaklığı 48 °C olup tavsiye edilen kullanım süresi 21 kürdür. Kaplıca suyunun sodyumlu, bikarbonatlı, klorlu, sülfatlı, iyotlu, bromürlü, iyodürlü ve kükürtlüdür. İstanbul Tıp Fakültesi tarafından yapılan analizlere göre iltihaplı romatizmalarda, üst solunum yolu enfeksiyonlarında ve kadın hastalıklarında olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.

Çermik İlçe merkezindeki (Görsel 4.24) Saray Hamamı denilen yer, XVI. yüzyılda burada yaşayan Beyler tarafından yaptırılmıştır. O zaman ısıtma su ile işletilen bu bölüm, bir ara 3 km uzaklıktaki kaplıcalardan borular vasıtasıyla getirilen yer altı sıcak suyu ile çalıştırılmıştır.

Bugün Hamam Başı denilen yer, arşiv kaynaklarında Kudret Hamamı olarak isimlendirilmektedir. Bu bölüm Orta Çağ'dan beri kullanılmaktadır.

Çermik Kaplıcası dört mevsim hizmete açıktır fakat karasal iklimin hakim olduğu bölgede tedavi amaçlı kullanım genellikle haziran-eylül ayları arasında yoğunluk kazanmaktadır.

Yatak kapasitesi 1.200'ün üzerinde olan otel ve pansiyonlarda her bütçeye uygun barınma olanağı mevcuttur. Çevre il ve ilçelere yakınlığı nedeniyle kaplıcalara günübirlik ziyaret de yapılabilmektedir.

Görsel 4.24: Çermik

2. Erzurum

Erzurum'da Anadolu Selçuklu mezar yapılarının en güzel örneklerinden Üç Kümbetler, Çifte Minareli Medrese (Hatuniye Medresesi, Görsel 4.25), Yakutiye Medresesi, ihtişamlı görüntüsü ve elektrik üretimine olan katkısı ile Tortum Şelalesi bulunmaktadır. Kış turizmi hareketleri bakımından Türkiye'nin birinci derecede önemli kayak merkezi Palandöken, Oltu taşı ve geleneksel lezzetlerinden cağ kebabı ile Türkiye'nin önemli kentlerindendir. Son yıllarda adını kaplıcaları ile de duyuran Erzurum ili bu sayede turizme olan katkılarını artırmıştır. Erzurum'un Pasinler, Ilıca ve Köprüköy ilçeleri kaplıca turizminin yoğun olduğu merkezlerdir. Bunlarla beraber Akdağ Kaplıcası, Olur Kaplıcası, Hızırilyas Kaplıcası da termal turizm faaliyeti gösteren tesislerdendir.

Görsel 4.25: Çifte Minareli Medrese

a) Ilıca (Aziziye) Kaplıcaları

Erzurum'un 15 km batısındaki Aziziye ilçe merkezinde yer almaktadır. Kaplıca suyunun romatizmal hastalıklara, göz hastalıklarına, sinir sistemi hastalıklarına, deri hastalıklarına ve metabolizma bozuklukları gibi bir dizi rahatsızlığa iyi geldiği tespit edilmiştir.

b) Pasinler Kaplıcaları

Pasinler Kaplıcaları, Erzurum il merkezine 40 km mesafedeki Pasinler ilçesinin merkezindedir. Erzurum'un 40 km doğusunda Pasinler ilçe merkezinde yer almaktadır. Bikarbonatlı, klorürlü, sodyumlu, karbondioksitli ve kısmen de radyoaktif bileşimli olan kaplıca suyunun sıcaklığı 39-45 °C arasında değişmektedir. Ph değeri 6.5'tir. Kaynağı 205 metreden doğal çıkışlı olan kaplıca, 15 It/sn. akım değerine sahiptir. Kaplıcadan içme ve banyo kürleri şeklinde yararlanılmaktadır. İçilerek kullanıldığında safra kesesi, karaciğer, mide ve bağırsak üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Romatizma, sinir ve kas yorgunluğu, çeşitli sinirsel hastalıklar, eklem ve kireçlenme tedavisi için ise banyo kürleri yapılmaktadır.

Görsel 4.26: Köprüköy

c) Köprüköy Kaplıcası (Deli Çermik)

Erzurum'un 56 km doğusundaki Köprüköy ilçe merkezine 3 km mesafede bulunmaktadır. Köprüköy ilçesinde (Görsel 4.26) daha çok mineral miktarı yüksek olan çamurlardan yararlanılmaktadır. Bikarbonat, sodyum, kalsiyum, karbondioksit, demir ve bromür içeren kaplıca suyu; romatizmal hastalıkların, solunum yolu hastalıklarının, göz hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları ve metabolizma bozukluklarının tedavisinde kullanılmaktadır.

3. Rize

Görsel 4.27: Pokut Yaylası

Rize; Fırtına Deresi, Palovit Şelalesi, buzul aşındırması ve biriktirmesi sonucu oluşmuş 2950 m yükseklikte bulunan Ambar Gölü, Kaçkar Dağları'nın eteklerinde Pokut Yaylası (Görsel 4.27), kemer köprüleri, mağaraları ve mesire alanları ile Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan oksijen deposu şehridir. Yayla turizmi, dağcılık, mağara turizmi, akarsu sporlarının yanında termal turizmde Rize'nin yer altı su kaynakları açısından zengin bir kent olması, çeşitli hastalıkların tedavisinde alternatif bir yöntem olarak tercih edilen kaplıcaları ve içmeleriyle termal turizmde önemli bir paya sahip olmuştur. 550 °C sıcaklıktaki renksiz, kokusuz, berrak suyu, romatizmal ve eklem ağrıları gibi hastalıklarda tamamlayıcı tedavi olarak tercih edilen İkizdere Kaplıcası ve Ayder Kaplıcası'nın şifalı sularının yanı sıra kent merkezine 20 km mesafedeki Andon İçmesi'nin suyunun da mide, bağırsak hastalıklarına, böbrek ve romatizmal hastalıklara iyi geldiği düşünülmektedir. Şimşirli İçmesi ve Çayırlı Maden Suyu kentteki diğer içmeler arasındadır.

a) İkizdere Kaplıcası

İkizdere Kaplıcasındaki su, 60-70 °C sıcaklığındadır ve 18 mg/l bor ile sodyum, kalsiyum, bikarbonat içerir. Bu kaplıcadaki su kokusuz ve ekşimdi tattadır (Görsel 4.28). Yapılan tahlil sonuçlarına göre termal suyun romatizma, nevrit (sinir iltahabı), nevralji (sinir ağrısı), kırık-çıkık, kadın hastalıkları, kan şekeri, bel fıtığı gibi hastalıklara iyi geldiği kanıtlanmıştır.

b) Ayder Kaplıcası

Kaçkar Dağları'nın yamaçlarında yer alan Ayder Kaplıcası'na Çamlıhemşin'den 18 m'lik bir dağ yoluyla ulaşılır (Görsel 4.29). Termal ve radyoaktif olan kaplıcanın sularının mide, bağırsak ve böbrek hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir.

Görsel 4.28: İkizdere

Görsel 4.29: Ayder

4. Osmaniye

Türkiye Cumhuriyeti'nin 80. ili eski adıyla Cebelibereket olan Osmaniye, Çukurova' ya has zengin tarım toprakları ve geniş ormanları, Karatepe, Aslantaş Açık Hava Müzesi ve Kastabala Antik Kenti, Kırmıtlı Kuş Cenneti ve Karaçay Şelalesi ile önemli bir turizm merkezidir. Osmaniye; Zorkun, Olukbaşı ve Ürün Yaylaları ile Haruniye Kaplıcaları sayesinde insanlara şifa sunar.

a) Haruniye Kaplıcaları - Düziçi / Osmaniye

Osmaniye ilinin (Görsel 4.30) Düziçi ilçesinin 15 km kuzeyinde, Kuşçu Köyü sınırları içinde yer alan kaplıca, Ceyhan Nehri kıyısında ağaçlarla kaplı bir alanda bulunmaktadır (Görsel 4.31). Kaplıca hem tertemiz havası hem de doğal güzelliği ile dikkat çekmektedir. Suyunun sıcaklığı 32°C olan kaplıca eskiden sadece yaz aylarında hizmet verirken artık dört mevsim hizmet vermektedir. Kaplıca suyunun özellikle romatizma rahatsızlıkları, deri, sinir, karaciğer hastalıkları ve beslenme bozukluğunda olumlu etkisinin olduğu görülmüştür.

Görsel 4.30: Osmaniye

Görsel 4.31: Haruniye Kaplıcaları (Düziçi/Osmaniye)

5. Ağrı

Ağrı Dağı, Ahmet Hani Türbesi ve İshak Paşa Sarayı ile önemli bir kültür merkezidir. Türkiye'nin en yüksek dağı Ağrı Dağı ile, Nuh'un kenti olarak dillere destan efsaneleriyle dualaların ve dileklerin yer bulduğu Ahmedi Hani Türbesi, Bayazıt sancağının kalbi İshak Paşa Sarayı ile kültür turizminde önemli bir yer almıştır. Ağrı, şifa arayanların da gözdesi olma yolunda ivme kazanmıştır (Görsel 4.32).

Görsel 4.32: Ağrı dağı ve İshak paşa sarayı

a) Diyadin Kaplıcası

Ağrı'nın güneydoğusunda bulunan Diyadin ilçe merkezine 5 kilometre mesafede yer almaktadır. Kaplıca bölgesi birbirinden kopuk olarak bulunan Yılanlı, Davut ve Köprü kaplıcaları olmak üzere geniş bir alana yayılmıştır. Diyadin kaplıca alanı deniz seviyesinden 1925 metre yüksekliktedir (Görsel 4.33). Termal sular bikarbonat, klorür, sülfat, kalsiyum, karbondioksit gazı içermesi nedeniyle şifa özelliği taşımaktadır. Cilt hastalığı, özellikle romatizma, nörolojik hastalıklar, kadın hastalıkları, kemik ve kireçlenme hastalıkları, siyatik ve metabolizma bozukluğu gibi hastalıkların tedavisinden bu kaplıcalardan faydalanılır. Kaplıcalarda su sıcaklığı 72-78 °C'dir. Kaplıca sularından meydana gelen çok güzel görünüşlü kalker tüfleri ve travertenler buraları gösterişli yapmıştır.

Görsel 4.33: Diyadin Kaplıca Travertenler

b) Dambat Çermiği ve Maden Suyu

Ağrı'ya 5 km uzaklıktaki Yolluyazı (Dambat) Köyü'nde, Murat Nehri'nin kıyısındadır. Yerden fışkıran su kükürtlüdür. Buradaki kükürtlü suyun Yara, çıban, sivilce gibi deri hastalıkları ve romatizmal hastalıklara hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir. Yara, çıban, sivilce gibi deri hastalıkları ve romatizmal hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir.

4.2. DÜNYADA SAĞLIK TURİZMİ MERKEZLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. **Sizce bir ülkenin diğer ülkelerden sağlık turisti çekebilmesi için o ülkede hangi özellikler bulunmalıdır?**
2. **Dünyada sağlık turizminde hangi hizmetler öne çıkmaktadır?**

Sağlık turizmi dünya ülkeleri için yeni bir kavram değildir. Tarihçesine bakıldığında 14. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar sağlık turizmi Rönesans Dönemi'nde önemli gelişmeler kaydetmiştir. 16. yüzyıla kadar da Hristiyan dünyasında din ve politikaların sömürüsü altında kalmıştır. 18 ve 19. Yüzyıllarda Avrupa ülkelerinde sağlık turizmine başlanmıştır. Küreselleşmenin hızlanması, internetin gelişmesi, gelişmiş ülkelerdeki sağlık hizmetleri harcamalarının yükselmesi, havayolu ulaşımındaki gelişmeler ve masrafların düşmesi, estetik, diş ve göz operasyonlarına talebin artışı vb. durumlar sağlık turizminin son 10 yılda hızla gelişmesine neden olmuştur. Böylelikle sağlık turizmi günümüzde popüler bir hâl almıştır. Dünya geneline bakıldığında sağlık turizmi açısından öne çıkan ülkelerin başında Hindistan, Tayland, Singapur, ABD, Malezya, Almanya ve Meksika gelmektedir.

Dünyadaki bazı sağlık turizm merkezleri aşağıdaki haritada verilmiştir (Görsel 4.34).

Görsel 4.34: Dünya'da sağlık turizmi ile uğraşan ülkeler haritası

4.2.1. Dünyada Sağlık Turizminin Önemi

Sağlık Turizmi dünyanın en hızlı büyüyen ve gelişen sektörlerinden biridir. Sağlıklı yaşam talebi sınırları aşmış, sağlık turizmi bir endüstri hâline gelmiştir. Sağlık turizmi hastaların ve hasta yakınlarının rahatlığını sağlamak için gerekli tıbbi seçenekleri sunmayı hedeflemiştir.

İnsanların ikamet ettikleri yerin dışında konaklayarak tedavi olmayı amaçlaması sağlık turizmini dünya üzerinde etkin kılmıştır. Sağlık hizmetini almak isteyen kişiler hekim araştırması, fiyat analizi, hizmet kalitesi ve bakım standartlarını araştırarak kendilerine en uygun ülkedeki hizmetten yararlanabilme hakkına sahiptir. Bu sayede hem medikal sağlık hem de turizm ciddi bir ivme kazanmıştır.

Dünyanın farklı bölgelerinin ön plana çıkabileceği ve farklı coğrafyalarda yaşayan insanlar için cazip gelecek değişik coğrafi özellikleri ve kültürel farklılıkları vardır. Bu farklılıklar dikkate alınarak her ülke ve ülke içindeki bölgeler mevcut şartlarına göre sağlık turizmi çeşitlerinden birini veya birkaçını ön plana çıkartabilir. Örneğin Türkiye Cumhuriyeti için Afyon ili termal turizmde ön plana çıkarken İstanbul ili medikal turizmde, Antalya ili ise deniz turizminde diğerlerine göre daha yüksek potansiyele sahiptir.

4.2.2. Hindistan

Hindistan Güney Asya'da bulunan, dünyanın en büyük yedinci coğrafi alanı ve en büyük ikinci nüfusuna sahip olan ülkesidir. 2030 yılında Hindistan nüfusunun Çin'i geçeceği ve 2050 yılına kadar 1,6 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında gelişmiş teknoloji ve nitelikli sağlık personeli ile birlikte sağlık turizmine artan talep doğrultusunda her yıl %30 sağlık turizminde artış yakalayarak birinci sırada yer alır. Bekleme sürelerinin olmaması, fiyatların diğer ülkelere göre daha uygun olması, tedaviye ek olarak tatil ve gezi rehberi eklenmesi sağlık turizminin giderek daha popüler hâle gelmesini sağlamıştır.

Hindistan'ı tercih eden ülkeler arasında ilk sırayı ABD, Kanada ve İngiltere almaktadır. Hindistan'ın sağlık turizminde en etkili olduğu alanlar alternatif tıp, kemik ilik nakilleri, kardiyak bypass, göz cerrahisi ve kalça protezidir. Alternatif tıp konusunda da dünyanın en çekici ülkesi olduğu söylenebilir. Ayurveda, Yoga, Natüropati, Yunani tıp, Siddha ve Homeopati gibi alternatif tedavi yöntemleri devlet kurumları tarafından desteklenmekte ve denetlenmektedir. Bu tip uygulamalarda Hindistan sağlık turizmine önemli katkılar sağlamaktadır. Hindista'nın JCI tarafından akredite edilmiş 32 adet hastanesi bulunmaktadır.

4.2.3. Tayland

Tayland Güneydoğu Asya'da, Malay Yarımadası ve Hint-Çin'i üzerinde yer alan bir ülkedir (Görsel 4.35). Tayland yıllardır büyük turizm altyapısı, kendine özgü yemekleri dünyanın gözde turizm yerlerinden biri olmuştur. Tayland'ın hastaneleri ve diğer sağlık tesisleri yüksek standartlara sahiptir. 2002 yılında JCI akreditasyon alarak Asya'da JCI akreditasyonuna sahip ilk ülkedir. 2000'li yıllarda Tayland'ın medikal turizmde ön plana çıkmasını sağlayan en büyük yatırım "Bumrungrad Hastanesi" olmuştur. Bu hastane dünyada en iyi 10 medikal turizm hastanelerinden biridir. Hastane ortalama her yıl 520.000 civarında uluslararası hasta ağırlamaktadır.

Görsel 4.35: Tayland

2004 yılından itibaren Tayland, medikal turizmde yeni yatırım politikası uygulamaya başlamış ve kendini Asya kıtası medikal turizm merkezi olarak konumlandırmayı hedeflemiştir. Tayland'da 500'den fazla doktorun Amerikan Board sertifikası vardır. Bu doktorlar en kaliteli tıbbi tedavileri sunmaktadır. Birçok doktor ve cerrah çalışmalarıyla ödül kazanmıştır. Medikal turizmde; tedavi maliyetlerinin düşük olması, bekleme listelerinin olmaması, son tıbbi teknolojiye sahip olması, ödüllü doktorlarının ve cerrahlarının olması gibi faktörler Tayland'ın medikal turizmde önde olmasını sağlamaktadır. Ayrıca Tayland'da birçok otelin geniş SPA merkezleri bulunmaktadır. Bu durum ülkeye ilgiyi artırmaktadır. Dünyada geniş SPA merkezleri sayesinde başı çeken ülkeler arasındadır. Tayland'da JCI tarafından akredite edilmiş 44 adet hastane bulunmaktadır.

4.2.4. Singapur

Singapur, Endonezya ve Malezya toprakları arasına sıkışmış, bir ada devletidir (Görsel 4.36). Kuzey ve batıdan Johore Boğazı, doğu ve güneyden Singapur Boğazı ile kapalı dikdörtgen şeklindedir. Güneydoğu Asya'nın en küçük adalar ülkesidir.

Görsel 4.36: Singapur

Küçük bir devlet olan Singapur'un özellikle temizlik alanlarında katı kuralları ve düzenlemeleri vardır. Bu kurallar ülkenin sağlık bakımında yüksek kalitede ve dünya sınıfı düzeyinde olmasını sağlamıştır. Modern yapı, temiz bir çevre, İngilizce konuşan halkıyla Singapur ideal bir sağlık turizmi bölgesi hâline gelmiştir. Bu sayede Singapur, Endonezya, Malezya, Çin, Güney Asya ve Orta Doğu'dan büyük oranda sağlık turisti çekmektedir.

Singapur'da sağlık turizmi devlet politikası hâlini almıştır. Böylece devlet hastanelerinin ve özel hastanelerin sunduğu hizmet kalitesi artmıştır. Hijyen alanında oldukça ileri olan Singapur'daki hastane ve sağlık kuruluşlarının birçoğu uluslararası akreditasyona sahiptir. Bu özelliklerinden dolayı sadece komşu ülkeler değil aynı zamanda ABD'den ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerinden de sağlık turistleri Singapur'u tercih etmektedir. Ülkede çoğu hastane ve özel merkez medikal turistlere hitap etmekte ve üst düzey kalitede sağlık bakım hizmeti sunmaktadır. Singapur'un 2014 yılında bir medya kurumu tarafından 51 ülke arasında en verimli sağlık sistemine sahip olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca kan ürünleri açısından da dünyanın en güvenli ülkesi seçilmiştir. Singapur'da Joint Commission International (Sağlık hizmetlerinin kalitesini ve güvenliğini arttırmaya odaklanmış, kar amacı gütmeyen, bağımsız, uluslararası akreditasyon hizmetleri için oluşturulmuş bir kurumdur.) tarafından akredite edilmiş 22 adet hastane bulunmaktadır.

4.2.5. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

Görsel 4.37: ABD

Amerika Birleşik Devletleri doğuda Atlas Okyanusu'ndan batıda Büyük Okyanus'a kadar 4.500 km genişliğinde bir ülkedir (Görsel 4.37). Amerika'da iletişim ve bilişim teknolojilerinin gelişmiş olması sağlık turizmi kapsamında hizmet sunan sağlık işletmelerine ve acentelere ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Ayrıca sağlık kurumlarında çeşitli akreditasyon sistemi gerçekleştirilmiştir ve belirli bir standardın üzerinde kalitede sağlık hizmeti sunulmaktadır. Bu da sağlık kurumları arasında mevcut olan rekabeti artırarak sağlık hizmeti sunum kalitesini yükseltmektedir. Teknolojik bakımdan oldukça güçlü bir ülkedir. Çoğu zaman sağlık alanındaki teknolojik gelişimlerin lideri konumundadır.

Amerika'da hekimler oldukça iyi eğitim almış, donanımlı bireylerden oluşmaktadır. Amerika sağlık turizminde en çok tercih edilen ülke olmasının yanında yurt dışına en çok hasta gönderen ülke konumundadır. Bunun nedeni sağlık hizmeti fiyatlarının hızla artmış olmasıdır. Yaşanan ekonomik sıkıntılar daha uygun fiyatta tedavi sunan ülkelere gitmeyi zorunlu kılmaktadır. Amerika'da yaşayan sigortasız kesim, bakım maliyetlerini Amerika'da karşılamakta zorluk çekmekte ve daha uygun fiyatta bakım sunan ülkeleri tercih etmektedir. Sağlık Turizmi Birliği verilerine göre sağlık turizmi kapsamında Amerikalıların yaptığı seyahatlerin % 40'ı ağız ve diş sağlığı üzerinedir.

4.2.6. Malezya

Görsel 4.38: Malezya

Güneydoğu Asya'da bir ülkedir. Hint Okyanusu ile Büyük Okyanus arasında Malay (Kra) Yarımadası'nın güney ucu ve Büyük Borneo Adası'nın kuzey bölgesinde 13 eyaletten meydana gelmiştir (Görsel 4.38). Yüzölçümü 330.434 km² dir. 1997 yılında yaşanan Asya ekonomik krizinden çıkış yolu olarak Malezya, medikal turizm potansiyelini kullanmak için çeşitli atılımlar gerçekleştirmiştir. Bu atılımlarını günümüze kadar devam ettirebilmek için medikal turizmi geliştirmek adına gerek yerli gerekse yabancı yatırımlara destek vererek medikal turizmin ilerlemesini sağlamıştır.

Malezya sağlık vizesi ile ülkeye giriş yapanların kalış süreleri otuz günden altı aya uzatılmıştır. Ayrıca hükümet uluslararası sağlık turistlerinin güvenini kazanmak için kendi profesyonel akreditasyon sistemini geliştirmiştir. Müslüman turistlerin ilgisini çekebilmek için de İslami usullere uygun sağlık hizmeti sunumuna dikkat etmiştir. Malezya'daki medikal turizmi tercih eden turistlerin büyük bölümü Uzak Doğu bölgesindeki ülkelerden olmaktadır. En önemli avantajlarından bir tanesi de cerrahi operasyonları kısa bekleme süreleri ile sunmasıdır. Malezya' da Joint Commission International (JSI) tarafından akredite edilmiş 11 adet hastane ve 2 adet göz hastalıkları kliniği bulunmaktadır.

4.2.7. Almanya

Görsel 4.39: Almanya

Orta Avrupa'da Alpler'den Kuzey Avrupa Ovası'na, oradan da Kuzey Denizi ve Baltık Denizi'ne ulaşan geniş bir ülkedir (Görsel 4.39). Almanya Avrupa'nın en çok nüfusa sahip ülkelerinden biridir. Yüzölçümü 357021 km²'dir. Almanya Avrupa'daki temel sağlık bölgelerinden biridir. Almanya tıbbi teknoloji, yüksek standart, güvenlik ve hızlı tedaviyi arayan hastalar için uygun bir destinasyondur. Teknolojik donanım, kaliteli personel ve boş yatak kapasitesi bekleme sürelerini kısaltmaktadır. Sağlık turizmi sunan işletme sayısı oldukça yüksektir ve yatak kapasitesi oldukça fazladır. Bu durum İngiltere, Kanada ve İrlanda'ya göre Almanya'da bekleme süresini azaltmaktadır. Almanya'ya sağlık turizmi kapsamında gelen ziyaretçi sayısı 15-20 yıldır hızlı bir şekilde artmıştır.

Almanya'da sağlık turizminde medikal turizmin yanında SPA turizmi de ön plana çıkmaktadır. Kür uygulamaları için çok sayıda resmi belgeli termal tesisleri bulunan Almanya hem yerli hem de yabancı turistlere hizmet vermektedir. Termal tesisler sağlıklı bireylerin sağlıklarını geliştirebilmeleri için kullanılabildiği gibi hasta, yaşlı ve engelli bireylerin de kullanımına uygundur. Bu açıdan termal turizmde önemli bir güce sahiptir. Almanya'nın özellikle "kür tıbbı" konusunda uzmanlaşan hekimleri mevcuttur.

Bunların yanında Almanya'da sağlık turizmi kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların Asya ülkelerine göre oldukça pahalı olması ve Avrupa Birliği ülkeleri dışındaki turistlerin vize işlemlerinin zorluğu nedeniyle ülkeye girişte sıkıntılar yaşanması sağlık turizmini zaman zaman olumsuz etkilemektedir. Almanya'nın Joint Commission International (JSI) tarafından akredite edilmiş 5 adet hastanesi bulunmaktadır.

4.2.8. Meksika

Görsel 4.40: Meksika

Meksika üçgen şeklinde olup Kuzey Amerika'da bulunmaktadır. 1972550 m² yüzölçümü ile Amerika Kıtası'nda altıncı, dünyada ise on üçüncü en büyük bağımsız ülke konumundadır (Görsel 4.40). Meksika son yıllarda ABD vatandaşlarının sağlık bakım hizmeti almak için tercih ettiği ülkelerin başında yer almaktadır. Meksika'da sağlık bakım fiyatları Amerika ile kıyaslandığında % 40 daha uygundur.

Meksika, sağlamış olduğu maliyet avantajının yanında coğrafi lokasyonu, uzman insan gücü sayısı, lisanslı klinikleri, hastaneleri ve sağlık merkezleri sayesinde tercih edilen yerlerdendir. Mesafenin kısa oluşu ve uçuşların sürekli olması Amerikalılar ve Kanadalılar için Meksika'yı tercih sebebi yapmıştır. Aynı zamanda birçok Amerikalı obesite cerrahisi, diş implantları için karayolu ile aynı gün içerisinde Meksika'ya gidip dönebilmektedir. Son teknolojiye sahip hastaneleri dünyanın en iyi hastaneleri ile karşılaştırılabilmektedir. Bunun yanında doktorlarının deneyimli olması Meksika'ya hasta çekmektedir. Meksika'nın Joint Commission International (JSI) tarafından akredite edilmiş 9 adet hastanesi bulunmaktadır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Türkiye'de birinci etap termal turizm kaç bölgeden oluşur?

A) 2

B) 4

C) 5

D) 6

E) 7

2. Aydın, Denizli, Manisa, İzmir hangi termal turizm bölgesinin illerindendir?

A) Batı Karadeniz

B) Doğu Marmara

C) Güney Ege

D) Güney Marmara

E) Frigya

3. Aşağıdakilerden hangisi Doğu Marmara Termal Turizm Merkezi'nin illerindendir?

A) Bolu

B) Burdur

C) Kocaeli

D) Kastamonu

E) Yalova

4. Oylat ve Kükürtlü Kaplıcaları hangi ilimizin sınırları içerisindedir?

A) Ankara

B) Balıkesir

C) Bursa

D) Edirne

E) Erzurum

5. Kuzey Anadolu Termal Turizm Merkezi içerisinde yer alan Terziköy Termal Kaplıcaları hangi ildedir?

A) Ağrı

B) Amasya

C) Erzincan

D) Sivas

E) Tokat

6. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki termal turizm kent merkezlerindendir ?

A) Diyarbakır

B) Manisa

C) Mardin

D) Sakarya

E) Yalova

7. Erzurum daha çok mineral miktarı yüksek olan çamurlardan yararlanılan, bikarbonat, sodyum, kalsiyum, karbondioksit, demir ve bromür içeren kaplıca aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aksaz

B) Haruniye

C) Köprüköy

D) Salihli

E) Ziga

8. Dünyada ilk dikey milli su değirmenleri hangi ilimizdedir?

A) Ağrı

B) Bolu

C) Çanakkale

D) Denizli

E) Tokat

9. Kokusuz, ekşimsi, 60-70 derecelik sıcak su olup 18 mg/1. bor içeren sodyumlu kalsiyumlu, bikarbonatlı su özelliğine sahip İkizdere Kaplıcası hangi ilimizdedir?

A) Amasya

B) Ankara

C) Balıkesir

D) Rize

E) Trabzon

10. I. Güney Asya'da bulunur.

II. Dünyanın en büyük yedinci coğrafi alanına sahiptir.

III. Her yıl sağlık turizminde artış yakalar.

Bahsi geçen ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A) ABD

B) Almanya

C) Hindistan

D) Malezya

E) Singapur

11. 2000'li yıllarda Bumrungrad Hastanesinin açılmasıyla medikal turizmde öne çıkan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A) ABD

B) Almanya

C) Hindistan

D) Meksika

E) Tayland

12. 2014 yılında Blomberg tarafından 51 ülke arasında en verimli sağlık sistemine sahip olan ve kan ürünleri açısından da dünyanın en güvenli ülkesi aşağıdakilerden hangisi seçilmiştir?

A) Almanya

B) Hindistan

C) Malezya

D) Singapur

E) Tayland

13. Sağlık alanında teknolojik gelişmeleri ile çoğu zaman lider konumunda olan yurt dışına en çok hasta gönderen ülke aşağıdakilerden hangisidir?

A) ABD

B) Almanya

C) Hindistan

D) Singapur

E) Tayland

14. Malezya için aşağıda verilen bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Güney Asya ülkesidir.

B) Kan ürünleri ile öne çıkar.

C) Akreditasyon sistemini geliştirmiştir.

D) Müslüman turistlerin ilgisini çekmektedir.

E) Sağlık vizesinin süresi 6 aydır.

15. ABD'nin sağlık alanında teknolojik gelişmeleri ile çoğu zaman lider konumunda olmasına rağmen yurt dışına en çok hasta gönderme nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Güvenilir olmaması

B) Barınma sorunu

C) Maliyetlerin yüksek olması

D) Tecrübesiz sağlık personeli

E) Hastanelerin yetersizliği

KAYNAKÇA

• Aslan, Ö., Aslan, S. (2016). Türkiye'de sağlık turizmine ilişkin stratejiler ve temel çıkarımlar: bireylerin medikal turizm algıları üzerine bir alan araştırması. İstanbul: Form Baskı Teknolojileri.

• Aydın, G. & Karamehmet Aydın, B. (2015). Dünyada ve Türkiye'de Sağlık Turizmi Pazarlama Uygulamaları ve Karşılaştırmalı Durum Analizi. Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, 8 (16), 1-22.

• Balcıoğulları, A. (2013). Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Anadolu Şifalı Suları ve Günümüzün Termal Turizmi. TSA / YIL: 17 S: 3,287-306.

• Baltacı, F., Ekici, R., Yirik, Ş. (2015). Türkiye ve Dünyada Sağlık Turizmi (Medikal Turizm). Anlara: Detay yayıncılık.

• Başkaya, Z. (2015). Coğrafi Etmenler ve Termal Turizm Potansiyeli Açısından Çermik (Diyarbakır) Kaplıcalarının Değerlendirilmesi. Turkish Studies (Elektronik), 10 (6), 307-340.

• Burtan Doğan, B., Aslan, A. (2019). Türkiye'de Sağlık Turizminin Mevcut Durumu ve Ülke Ekonomisine Katkıları. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(18), 391,420.

• Çam, O. & Çılgınoğlu, H. (2021). Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal Turizmde Öne Çıkan Sağlık Uygulamaları . Oğuzhan Sosyal Bilimler Dergisi , 3 (2) , 197-216 .

• Gülmez, Z. (2012). Türkiye'de ve Dünya'da Sağlık Turizmi ve Çeşitleri: Sağlık Turizminin Ülkemizdeki Mevcut Durumu Ve Bazı Ülkelerle Kıyaslanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

• Gülmez, Z. (2012). Türkiye'de ve Dünya'da Sağlık Turizmi ve Çeşitleri: Sağlık Turizminin Ülkemizdeki Mevcut Durumu Ve Bazı Ülkelerle Kıyaslanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

• Gümüş, Y., Polat, N. (2012). Sağlık Turizminde Pazarlama Değişkenlerine Bir Bakış Ve İstanbul Örneği. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

• Işık, H,B., Bozdağ, Ş. (2008). Yalova Termal Kaynaklarının Hidrojeokimyasal Değerlendirilmesi. Ç.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü Yıl:2008 Cilt:17-8, 141-150.

• Karakaş, R. (2014). Kültürel Bir Mekân Olarak Çermik Hamamı. Cıu, Folklor/Edebiyat, cilt:20, sayı:77, 2014/1.

• Kaya, P., Yıldırım, D. H., Karsavuran, A., Özer, A. (2013). Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013. Ankara: Pozitif Matbaa.

• Korkmaz, D., Aydın, Y. (2015). Sağlık Turizmi. Umuttepe Yayınları.

• Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. (2020). Hasta ve Yaşlı Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı. Ankara.

• Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. (2020). Sağlık Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı. Ankara.

• Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. (2020). Sağlık Turizmi Merkezleri Ders Bilgi Formu. Ankara.

• Özer, Ö. & Sonğur, C. (2013). Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu . Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 4 (7) , 69-81

• Özer, Ö., Sonğur, C. (2012). Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 69-81.

• Özsarı, S, H., Karatana, Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu. J Kartal TR 2013;24(2):136-144 doi: 10.5505/jkartaltr.2013.69335.

• Özşahin, E., Kaymaz, Ç, K. (2013). Türkiye'nin Termal Su Kaynaklarının Coğrafi Açıdan Değerlendirilmesi. Journal of Social Sciences Sayı/Number 50, Haziran/June 2013, 25-38.

• Tengilimoğlu, D.(2020). Sağlık Turizmi. Ankara: Siyasal Kitabevi.

• Tontuş, H. Ö. (2015). Türkiye'nin sağlık turizmi açısından önemi. Hastane Dergisi, 17(77), 70-71.

• Tontuş, H. Ö. (2017). Sağlık Turizminde Tüekiye'nin Vizyonu. SATURK Yayını.

• Tontuş, H. Ö. (2017). Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Önemi. SATURK Yayını.

• Tuna, H. (2019). Bolu İlinin Termal Turizm Açısından Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 15 (1) , 117-130.

• Uygun, M. (2018). Türkiye'de sağlık turizmi alanında olay analizi: Ankara'da sosyal ağ analizi uygulaması / Türkiye'de sağlık turizmi paydaş analizi: Ankara'da bir sosyal ağ analizi yaklaşımı uygulaması. Doktora Tezi. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

• Yıldırım HH. (2018). Sağlık Turizmi ve Anadolu Nimetleri: Markalaşma Yolunda Türkiye İçin Stratejik Bir İş Modeli Önerisi, TÜSPE Analiz: 2018/2, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, TÜSPE Yayınları,Ankara.

• Yirik, Ö., Ekici, A., Baltacı, A. (2015). Türkiye ve Dünyada Sağlık Turizmi (Medikal Turizm). Ankara: Detay Yayıncılık.

• Zaman, M., Birinci, S. (2011). Doğu Karadeniz'de Termal Turizminin Geliştirilebileceği Merkezlere Yeni Bir Örnek: İkizdere Kaplıcası. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2011 15 (1): 405-429.

• Zengin, B. & Eker, N. (2016). Sakarya İli Termal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi . Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 13 (3) , 165-181 .

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

• Ahiler Kalkınma Başkanlığı. Nevşehir Termal Turizm Raporu. https://www.ahika.gov.tr/assets/upload/dosyalar/ahika__nevsehir-termal-turizm-raporu.pdf (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 12.00).

• Akdeniz Üniversitesi Hastanesi. Kalite Yönetim Sistemi Belgesi. http://hastaneeski.akdeniz.edu.tr/kalite-gelistirme-bolumu.i1456.kalite-yonetim-sistemi-belgesi-2013 (Erişim tarihi: 08.09.2021, Erişim saati: 04.00).

• Akdeniz Üniversitesi. Gerontoloji Bölümü Tanıtımı. http://sbf.akdeniz.edu.tr/gerontoloji-bolumu/gerontoloji-bolumu-tanitimi/ (Erişim tarihi: 21.04.2022, Erişim saati: 04.00).

• Aksu, C., Aktuğ, E. (2011). Güney Ege Bölgesi Termal Turizm Araştırması. https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/o_19v5e3rnhs11tg319h35c11c928.pdf (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• Ankara Şehir Hastanesi. Fotoğraf Albümü. https://ankarasehir.saglik.gov.tr/TR-361525/fotograf-albumu.html (Erişim tarihi: 11.07.2022, Erişim saati: 11.10).

• Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri. Dünyada Sağlık Turizmi Merkezleri. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/63239/mod_resource/content/1/SKY%20329%20KSS%2014.hafta.pdf. (Erişim tarihi: 11.07.2021, Erişim saati: 10.00).

• Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri. Sosyal Rehabilitasyon. https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=119859 (Erişim tarihi: 08.12.2021, Erişim saati: 20.00).

• Çatalkaya, Y. Sağlık ve Sağlıklı Yaşam Turizmi Hafta-9 Turizmde Güncel Konular. https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/yusuf.catalkaya/134622/TUR%C4%B0ZMDE%20G%C3%9CNCEL%20KONULAR%20HAFTA%209.pdf (Erişim tarihi: 21.07.2022, Erişim saati: 11.10).

• Ekşioğlu, A, G. Turizm Türleri ve İlgili Mevzuat. https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/aysengonul.eksioglu/133051/6.%20hafta%20TUR%C4%B0ZM%20T%C3%9CRLER%C4%B0%20VE%20%C4%B0LG%C4%B0L%C4%B0%20MEVZUAT.pptx (Erişim tarihi: 21.03.2022, Erişim saati: 21.10).

• Eroğlu, A., Aksoy, N. Jeotermal Suların Kimyasal Analizi. http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/fc8649832a92ebe_ek.pdf (Erişim tarihi: 24.05.2022, Erişim saati: 15.00).

• Gülmez, Z. (2012). Türkiye'de Ve Dünya'da Sağlık Turizmi Ve Çeşitleri: Sağlık Turizminin Ülkemizdeki Mevcut Durumu Ve Bazı Ülkelerle Kıyaslanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/49224.pdf (Erişim tarihi: 08.09.2021, Erişim saati: 04.00).

• Güney Marmara Kalkınma Ajansı. 8. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi. https://www.gmka.gov.tr/duyuru/8-uluslararasi-saglik-turizmi-kongresi (Erişim tarihi: 08.03.2022, Erişim saati: 15.00).

• Hacettepe Üniversitesi. Geriatri. http://www.geriatri.hacettepe.edu.tr/soru/geriatri.doc (Erişim tarihi: 08.11.2021, Erişim saati: 22.00).

• Haruniye Kaplıcaları. https://www.haruniyekaplicalari.com (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 12.00).

• Işık, O., Tengilimoğlu, D. (2018). Sağlık Turizmi Yönetimi. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/saglikyonetimilt_ao/saglikturizmiyonetimi.pdf (Erişim tarihi:12.04.2022, Erişim saati: 14.00).

• Işık, O., Tengilimoğlu, D. Sağlık Turizmi Yönetimi. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/saglikyonetimilt_ao/saglikturizmiyonetimi.pdf (Erişim tarihi: 21.02.2022, Erişim saati: 21.00).

• İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. Hidrografya/Kaynak Oluşumu. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/ders/hidrografya/4/index.html#konu-2 (Erişim tarihi: 21.09.2021, Erişim saati: 14.00).

• İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. Turizm Coğrafyası. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/turizm_cografyasi/6/index.html#:~:text=K%C4%B1y%C4%B1%20turizmi%20ise%20deniz%20k%C4%B1y%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1,turizminin%20ilgi%20alan%C4%B1%20i%C3%A7ine%20 (Erişim tarihi: 20.09.2021, Erişim saati: 05.00).

• Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetleri ve Yurt Dışı Sağlık Birimleri Daire Başkanlığı. Sağlık Turizmi Projeleri. https://khgmacilveyurtdisisaglikdb.saglik.gov.tr/TR-46936/saglik-turizmi-projeleri.html (Erişim tarihi: 08.07.2022, Erişim saati: 12.30).

• Karagüllle, Z. Termal Ve Mineralli Sular, Tanım Ve Sınıflandırma. http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/MAKALE/M6393.pdf (Erişim tarihi: 01.06.2022, Erişim saati: 01.00).

• Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı. (2010). Erzurum Termal Turizm Potansiyeli. https://kudaka.ka.gov.tr/assets/upload/dosyalar/7a892-erzurum_termal_turizm_potansiyeli.pdf (Erişim tarihi: 21.03.2022, Erişim saati: 14.00).

• Kütahya Valiliği. Kütahya'da Termal Turizm. http://www.kutahya.gov.tr/kutahyada-termal-turizm-yeni (Erişim tarihi: 11.03.2022, Erişim saati: 11.10).

• MTA. Türkiye jeotermal kaynaklar dağılımı ve uygulama haritası. https://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/hizmetler/jeotermal-harita/images/1.jpg (Erişim tarihi: 01.03.2022, Erişim saati: 10.00).

• Özbek, T. Jeotermal Kaynakların Sağlık Ve Termal Turizmde Değerlendirilmesi. https://www.jeofizik.org.tr/resimler/ekler/01f0f79a74755e9_ek.pdf?dergi=31 (Erişim tarihi: 24.05.2022, Erişim saati: 15.00).

• Resmi Gazete, Sayı: 30894. (20.09.2019). Kamu Sağlık Tesisleri Ruhsatlandırma Yönetmeliği. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190920-2.htm (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 14.00).

• Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Sağlık Turizmi Nedir?. https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10944/0/02pdf.pdf (Erişim tarihi: 08.09.2021, Erişim saati: 01.00).

• Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. Türkiye'de Termal Sağlık Turizmi. https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10949/0/07pdf.pdf (Erişim tarihi: 11.06.2022, Erişim saati: 21.00).

• Salihli Belediyesi. Kurşunlu Kaplıcaları. http://www.salihli.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=5. (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. Kaplıcaları Yönetmeliği. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8056&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5 (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 21.00).

• T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. https://www.sbb.gov.tr/ (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 14.00).

• T.C. Diyadin Kaymakamlığı. http://www.diyadin.gov.tr/ (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Erzurum Valiliği. Şehrimiz. http://erzurum.gov.tr/sehrimiz# (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 14.00).

• T.C. Kızılcahamam Kaymakamlığı. Kaplıca Turizmi. http://www.kizilcahamam.gov.tr/kaplica-turizmi (Erişim tarihi: 13.03.2022, Erişim saati: 14.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Sağlık Turizmi. https://afyon.ktb.gov.tr/TR-63508/termal-saglik-turizmi.html (Erişim tarihi: 11.07.2021, Erişim saati: 10.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Amasya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. https://amasya.ktb.gov.tr/ (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turizmi. https://ankara.ktb.gov.tr/TR-261949/termal-turizm.html (Erişim tarihi: 11.07.2021, Erişim saati: 10.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turzm Aktiviteleri. https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64388/termal-turizm.html (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Balıkesir'de Sağlık ve Termal Turizm. https://balikesir.ktb.gov.tr/TR-90613/saglik-ve-termal-turizm.html (Erişim tarihi: 11.07.2022, Erişim saati: 21.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. https://bolu.ktb.gov.tr (Erişim tarihi: 11.07.2022, Erişim saati: 21.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Çanakkalede termal turizm. https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70496/termal-turizm.html (Erişim tarihi: 11.07.2022, Erişim saati: 21.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Düzce İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. https://duzce.ktb.gov.tr (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eskişehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turizm. https://eskisehir.ktb.gov.tr/tr-158566/termal-turizm.html (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turizm. https://izmir.ktb.gov.tr/TR-161182/termal-turizm.html (Erişim tarihi: 10.06.2022, Erişim saati: 02.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kocaeli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turizm. https://kocaeli.ktb.gov.tr (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 12.00).Z

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turizm. https://rize.ktb.gov.tr/TR-112788/termal-turizm.html (Erişim tarihi: 08.05.2022, Erişim saati: 10.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. https://sivas.ktb.gov.tr (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 05.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. https://tokat.ktb.gov.tr (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 05.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Uşak İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Turizm. Kaplıcalar. https://usak.ktb.gov.tr/TR-75313/kaplicalar.html (Erişim tarihi: 10.06.2022, Erişim saati: 02.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Kaplıca Tesisi havuzu. https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10781/kaplica-tesisi-havuzu.html (Erişim tarihi: 17.02.2022, Erişim saati: 22.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Niğde Çiftehan Kaplıcaları. https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11270/genel-bilgiler.html (Erişim tarihi: 21.06.2022, Erişim saati: 14.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Sağlık turizmine yönelik uluslararası çalışmalar. https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11478/saglik-turizmine-yonelik-uluslararasi-calisma-egilim-ve-.html (Erişim tarihi: 02.05.2022, Erişim saati: 10.30).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Termal Sağlık Turizmi. https://denizli.ktb.gov.tr/TR-211794/termal-saglik-turizmi.html (Erişim tarihi: 21.07.2022, Erişim saati: 11.10).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Termal Turizm Master Planı 2007-2023. https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11481/termal-turizm-master-plani-2007-2023.html (Erişim tarihi: 21.03.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Genel Tanımlar. https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11475/genel-tanimlar.html (Erişim tarihi: 01.03.2022, Erişim saati: 10.00).

• T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Turizm Çeşitleri. https://www.ktb.gov.tr/TR-96269/turizm-cesitleri.html (Erişim tarihi: 08.04.2022, Erişim saati: 05.00).

• T.C. Osmaniye Valiliği. Haruniye Kaplıcaları. http://www.osmaniye.gov.tr/haruniye-kaplicalari (Erişim tarihi: 11.04.2022, Erişim saati: 11.00).

• T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Ülkemizde Kaplıca Suları. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/%C3%BClkemizde-kapl%C4%B1ca-sular.html (Erişim tarihi: 01.06.2022, Erişim saati: 10.00).

• T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizm Dairesi Başkanlığı. https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/ (Erişim tarihi: 23.07.2022, Erişim saati: 09.00).

• T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizm Dairesi Başkanlığı. Dünyada Sağlık Turizmi. https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10945/0/03pdf.pdf (Erişim tarihi: 23.07.2022, Erişim saati: 09.00).

• Tontuş, H, Ö. Sağlık Turizminin Tarihçesi. https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10943/0/01pdf.pdf (Erişim tarihi:12.04.2022, Erişim saati: 14.00).

• Tontuş, H,Ö. (2015). Asya güney asya Hindistan. Satürk Yayınları. https://www.researchgate.net/publication/348559202_Tum_Yonleriyle_Saglik_Turizmi_Ulkeler_Hindistan/link/6004884645851553a050709e/download (Erişim tarihi: 21.06.2022, Erişim saati: 14.00).

• TRT Haber. Engelleri aşan 3 gencin ilham veren başarı hikayesi. https://www.trthaber.com/haber/yasam/engelleri-asan-3-gencin-ilham-veren-basari-hikayesi-535696.html (Erişim tarihi: 21.11.2021, Erişim saati: 10.10).

• TRT. www.trthaber.com/haber: https://www.trthaber.com/haber/guncel/agrida-termal-suyla-isitilan-serada-yilda-1700-ton-domates-uretiliyor-563604.html (Erişim tarihi: 19.08.2021, Erişim saati: 20.50).

• Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. https://sozluk.gov.tr/ (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 14.00).

• Türkiye Herkes İçin Spor Federasyonu. Wellness Nedir?. https://www.his.gov.tr/wellness-nedir (Erişim tarihi: 08.03.2022, Erişim saati: 15.00).

• Türkiye Kültür Portalı. Çanakkale Kaplıcaları- Çanakkale. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/canakkale/TurizmAktiviteleri/kaplicalar378590 (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 12.00).

• Türkiye Kültür Portalı. Diyadin Kaplıcaları- Ağrı. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/agri/TurizmAktiviteleri/diyadin-kaplicalari (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 12.00).

• Türkiye Kültür Portalı. Hamamboğazı termal turizm tesisleri. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/usak/TurizmAktiviteleri/hamambogazi-termal-turizm-tesisleri (Erişim tarihi: 20.04.2022, Erişim saati: 22.00).

• Türkiye Kültür Portalı. Yalova. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yalova/genelbilgiler (Erişim tarihi: 11.03.2022, Erişim saati: 12.00).

• Türkiye Kültür Portalı. Yoncalı Kaplıcaları- Kütahya. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kutahya/TurizmAktiviteleri/yoncali-kaplicalari (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 21.00).

• Türkiye Kültür Portalı. Ziga Kaplıcaları- Aksaray. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aksaray/gezilecekyer/ziga-kaplicalari (Erişim tarihi: 22.07.2022, Erişim saati: 12.00).

• USHAŞ. Galeri. https://www.ushas.com.tr/galeri/ (Erişim tarihi: 21.07.2022, Erişim saati: 11.10).

• USHAŞ. Hakkımızda. https://www.ushas.com.tr/hakkimizda/ (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 21.00).

• Yaşar Üniversitesi Haber Portalı. Engelli Seyahat Kılavuzu kolaylık sağlayacak. https://haber.yasar.edu.tr/yasam/engelli-seyahat-kilavuzu-kolaylik-saglayacak.html (Erişim tarihi: 21.05.2022, Erişim saati: 01.00).

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Ders materyalinin görsel kaynakçasına karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.
Karekoda ulaşılamaması durumunda aşağıdaki linki kullanabilirsiniz.
http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=2817

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	C	D	E	C	D	C	B	E	C
11	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
A	D	A	A	C	D	C	A	B	B

2. ÖĞRENME BİRİMİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	E	E	D	A	E	B	E	E	C
11	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**				
D	E	A	C	E	E				

3. ÖĞRENME BİRİMİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D	E	D	B	B	D	B	C	D	B
11	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
D	B	A	E	D	C	B	C	E	A

4. ÖĞRENME BİRİMİ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
B	E	C	C	B	A	C	E	D	C
11	**12**	**13**	**14**	**15**					
E	D	A	B	C					

SIRA SİZDE CEVAP ANAHTARI

1.ÖĞRENME BİRİMİ

18. Sayfa

1.D 2.Y 3.D 4.Y 5.D

21. Sayfa

1.B 2.D 3.E 4.F 5.A 6.C

27. Sayfa

1.Y 2.D 3.D

33. Sayfa

1.D 2.Y 3.D 4.D

42. Sayfa

1.B 2.C 3.Ç 4.A

2. ÖĞRENME BİRİMİ

63. Sayfa

1. D 2. D 3. Y 4. D 5. Y

3. ÖĞRENME BİRİMİ

74. Sayfa

1. Termal su kaynakları 2. Alp Himalaya Jeotermal Kuşağı 3. Yer altı suları

4. Sıcaklık,çıkış şekli,coğrafi konum,kullanım şekilleri

84. Sayfa

1. C. 2. D. 3. F. 4. A. 5. B. 6. Ç. 7. E.

4. ÖĞRENME BİRİMİ

102. Sayfa

1. Y 2. D 3. Y 4. D

NOTLAR

NOTLAR